

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

59 tomas

2016 m. gegužės 18 d.

Turinys

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

515-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2016 m. kovo 16–17 d.

2016/C 177/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendrosios rinkos tobulinimas: daugiau galimybių piliečiams ir įmonėms“ [COM(2015) 550 <i>final</i>] . . .	1
2016/C 177/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi viešai arba įtraukiami į prekybos sąrašą (COM(2015) 583 <i>final</i>)	9
2016/C 177/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos Centriniam Bankui dėl darnesnio išorės atstovavimo euro zonių tarptautiniuose forumuose veiksmų plano (COM(2015) 602 <i>final</i>) ir Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo, kuriuo nustatomas vieningo atstovavimo euro zonių Tarptautiniame valiutos fonde palaiptinio užtikrinimo priemonės (COM(2015) 603 <i>final</i> – 2015/0250 (NLE))	16
2016/C 177/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 806/2014 siekiant sukurti Europos indėlių garantijų sistemą (COM(2015) 586 <i>final</i> – 2015/0270 (COD))	21
2016/C 177/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos Centriniam Bankui dėl tolesnių ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo žingsnių (COM(2015) 600 <i>final</i>) ir 2015 m. spalio 21 d. Komisijos sprendimo (ES) 2015/1937, kuriuo įsteigiama nepriklausoma patariamoji Europos fiskalinė valdyba (C(2015) 8000 <i>final</i>)	28
2016/C 177/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl nacionalinių konkurencingumo valdybų įsteigimo euro zonoje“ (COM(2015) 601 <i>final</i>)	35

2016/C 177/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (COM(2015) 692 <i>final</i>)	41
2016/C 177/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl 2017–2020 m. struktūrinių reformų rėmimo programos sudarymo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 1305/2013 (COM(2015) 701 <i>final</i> – 2015/0263 (COD))	47
2016/C 177/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas“ (COM(2015) 624 <i>final</i>) ir Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su terorizmu ir pakeičiančios Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu (COM(2015) 625 <i>final</i> – 2015/0281 (COD))	51
2016/C 177/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantis Europos jūrų saugumo agentūrą“ (COM(2015) 667 <i>final</i> – 2015/0313 (COD))	57

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

515-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2016 M. KOVO 16–17 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendrosios rinkos tobulinimas: daugiau galimybių piliečiams ir įmonėms“

[COM(2015) 550 *final*]

(2016/C 177/01)

Pranešėjas Antonello PEZZINI

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. liepos 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendrosios rinkos tobulinimas: daugiau galimybių piliečiams ir įmonėms“

[COM(2015) 550 *final*].

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 1 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (kovo 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 170 narių balsavus už, 2 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) ne kartą pareiškė, kad bendroji rinka yra vienas pagrindinių Europos integracijos elementų, galintis suteikti tiesiogiai juntamos naudos ir skatinti tvarų Europos ekonomikos augimą.

1.1.1. Komitetas ragina įgyvendinant bendrąją rinką svarbų vaidmenį skirti žaliosios ekonomikos sektoriams ir plėtoti tvarius gamybos rinkos ir vartojimo modelius bei toliau taikyti žiedinės ekonomikos ir kovos su klimato kaita principus atliekant naujų rodiklių tyrimus.

1.1.2. Kalbant apie energijos rinką, EESRK mano, kad būtina dėti daugiau pastangų ir daugiau investuoti į dujų ir elektros tinklų sektorių bei taikyti subsidiarumo principą energijos kaupimo srityje įvairiose valstybėse narėse.

1.2. Europos regioninės plėtros fondai ir Europos socialinis fondas turėtų skirti vis daugiau dėmesio bendrajai rinkai ir Europos gyventojų bei darbuotojų socialinei įtraukčiai.

1.3. Kalbant apie darbuotojų judumo dokumentų rinkinį, kuris turėtų būti skirtas kliūtims laisvam darbuotojų judėjimui pašalinti ir išlaikyti aukštą apsaugos lygį, EESRK tikisi geresnio socialinės apsaugos sistemų koordinavimo dalyvaujant socialinės apsaugos įstaigoms, kurių vaidmuo būtų pripažintas Europos lygmeniu, mano, kad labai svarbu visapusiškai įgyvendinti Sutarties nuostatas dėl darbuotojų teisių, teikti informaciją ir konsultacijas, ir tikisi aktyvesnio darbuotojų dalyvavimo įmonių valdyme.

1.4. EESRK mano, kad vartotojai turi būti laikomi pagrindiniais bendrosios rinkos dalyviais, ir ragina Komisiją imtis aktyvesnio vaidmens koordinuojant šio sektoriaus ES teisės aktus ir taikyti veiksmingesnius ginčų sprendimo mechanizmus. Reikėtų dėti daugiau pastangų produktų saugumui didinti ir rinkos priežiūrai stiprinti, atkreipiant ypatingą dėmesį į sukčiavimą skaitmeninėje rinkoje. Todėl tikisi, kad bus sukurtas veiksmingas kolektyvinio vartotojų teisių gynimo mechanizmas, galiojantis ir tarpvalstybiniu lygmeniu.

1.5. EESRK mano, kad mažmeninės finansinės paslaugos turi būti gerinamos visose šalyse, ir tikisi, kad įvairiose šalyse bus diegiamos vieno langelio sistemos ir jų tinklai, sujungti su centrine Europos sistema.

1.6. Socialinis ir bendradarbiavimu grindžiamas verslumas labai svarbus socialinei sanglaudai, kad Europos gyventojams būtų užtikrintas veiksmingas ir tvarus ekonomikos augimas. Šiuo klausimu EESRK gali prisidėti prie Komisijos svarstymų ir jau pasiūlė sukurti nuolatinę struktūrą⁽¹⁾, kuri išsamiau išnagrinėtų susijusius aspektus.

1.7. Tarnybos ir tinklai, teikiantys paslaugas ir informaciją, teisinės konsultacijas ir rinkodaros pagalbą, turėtų būti skirti visų rūšių įmonėms⁽²⁾ ir ypatingą dėmesį skirti labai mažoms įmonėms.

1.7.1. Įvairių formų įmonėms geriausiai atstovaujančios ir tai įrodžiusios organizacijos turėtų būti įtrauktos į įmonės lygmeniu plėtojamą socialinį dialogą.

1.8. Europos įmonėms, visų pirma MVĮ ir juo labiau labai mažoms įmonėms, reikalinga stipri ir dinamiška bendroji rinka, todėl EESRK pritaria, kad reikia pasiūlymo dėl teisės akto, kuriuo būtų reglamentuojamas įmonių nemokumas ir ankstyvas restruktūrizavimas, ir remia pasiūlymą suteikti „dar vieną galimybę“ verslininkams. Šiame pasiūlyme turi būti skiriamas dėmesys darbuotojų ir vartotojų apsaugai ir atitinkamų jų apsaugos priemonių užtikrinimui.

1.9. EESRK mano, kad įmonės ir viešojo sektoriaus institucijos turi labiau skatinti nesuderintų prekių abipusio pripažinimo principą.

1.10. EESRK pabrėžia, kad būtina pašalinti administracines kliūtis, trukdančias įmonių plėtrai ir labiausiai apsunkinančias MVĮ ir labai mažų įmonių veiklą. Valstybių narių nustatyti papildomi ir nereikalingi reikalavimai turėtų būti panaikinti, jeigu jie prieštarauja direktyvai arba jos tikslams, o Komisija raginama vykdyti didesnę suderinamumo kontrolę. Komitetas pažymi, kad reikėtų išlaikyti laisvųjų profesijų ypatumus stiprinant valstybių narių institucijų bendradarbiavimą internetu.

1.11. Svarbu pagerinti Paslaugų direktyvos ir joje nustatytos pranešimų tvarkos veiksmingumą siekiant išvengti protekcionizmo atvejų ir naujų kliūčių laisvam paslaugų judėjimui laikantis sektorinio požiūrio, kad būtų galima nustatyti neatitikimus ir kliūtis ir taikyti visiško netoleravimo principą, kai taikant tikslines pažeidimo nagrinėjimo procedūras, kai įrodoma, kad nesilaikoma direktyvos nuostatų.

⁽¹⁾ OL C 177, 2014 6 11, p. 1.

⁽²⁾ OL C 255, 2010 9 22, p. 31.

1.12. EESRK ragina geriau įgyvendinti Direktyvą dėl darbuotojų komandiravimo (96/71/EB) ir 2014 m. Duomenų apsaugos teisėsaugos srityje direktyvą.

1.13. Svarbu ir tikslinga pripažinti profesines ir akademinės kvalifikacijas ir remti abipusio pripažinimo taikymą vykdant suderinimo procesą, kuris užtikrintų vienodas sąlygas.

1.13.1. Šiuo požiūriu svarbu, kad Europos profesinė kortelė būtų suteikiama ir kitoms profesijoms.

1.14. Taip pat labai svarbu remti Europos standartizacijos procesą taikant sistemą „iš apačios į viršų“ ir nuolat dalyvaujant socialiniams partneriams, vartotojams ir aplinkos apsaugos asociacijoms.

1.15. Komitetas ragina pradėti kampaniją, kurios tikslas būtų tiesiogiai įtraukti piliečius, visų pirma jaunimą, ir kuri padėtų suprasti Europos pilietybės vertybes, kartu sukurti **taikomąją programą išmaniajam telefonui** ir interaktyvų elektroninį vieno langelio principu veikiančią ES portalą visomis kalbomis, į kurį kiekvienas galėtų įnešti asmeninį indėlį, taip prisidėti prie sklandaus ir visapusiško rinkos veikimo ir kartu su piliečiais spręsti jiems aktualią informacijos asimetrijos problemą. EESRK ragina sukurti **programą „Erasmus“, skirtą skatinti amatus ir pameistrystę bendrojoje rinkoje**, kad jaunieji amatininkai, laisvųjų profesijų darbuotojai ir pameistriai galėtų praktiniais būdais suprasti Europos vidaus rinkos vientisumą ir keistis patirtimi bei įgūdžiais.

1.16. Komiteto nuomone, taip pat svarbu organizuoti informavimo kampaniją už ES ribų **„Europos bendroji rinka – unikali galimybė kurti tvirtą ir patikimą daugiau kaip 500 mln. žmonių partnerystę“**, kurioje aktyviai dalyvautų Europos išorės veiksmų tarnyba.

2. Veiksmų planas visoms bendrosios rinkos teikiams galimybėms išnaudoti

2.1. Bendroji rinka yra Europos integracijos pagrindas, kuriuo paremtas gyventojų pasitikėjimas Europos projektu, Europos įmonių iniciatyvumas, darni ir tvirti gamybos, prekybos ir paslaugų plėtra, žmogiškųjų išteklių vertės didinimas.

2.2. Neseniai Komisija parengė pasiūlymų dėl Europos energetikos sąjungos, taip pat bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją, kapitalo rinkų sąjungos sukūrimo veiksmų planą, iniciatyvą „Prekyba visiems“, plačios apimties žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinį ir mokesčių sistemų skaidrumo dokumentų rinkinį.

2.3. Bendrojoje rinkoje, sukurtoje tam, kad kiekvienas Europos pilietis galėtų visapusiškai ir be kliūčių naudotis galimybių gyventi, dirbti, persikelti, mokytis, gaminti, parduoti, įsigyti bet kurioje Europos Sąjungos vietoje teikiamais privalumais, per 23 metus nuo jos sukūrimo pašalinta daugybė kliūčių ir suvaržymų, trukdžiusių laisvai naudotis šiomis pagrindinėmis laisvėmis.

2.4. Nepaisant padarytos pažangos, norint baigti kurti bendrąją rinką, dar reikia pašalinti keletą svarbių trūkumų ir spragų, dėl kurių „stringa inovacijų diegimas, įmonėms trūksta paskatų kurti naujus produktus ir paslaugas Europoje, įdarbinti papildomus darbuotojus ir plėstis naujose rinkose“⁽³⁾.

2.5. Kliūtys laisvam asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimui trukdo augimui ir darbo vietų kūrimui, kenkia Europos įmonių konkurencingumui, todėl pats laikas, remiantis teigiamais I ir II bendrosios rinkos aktų rezultatais, imtis ryžtingų veiksmų, kad bendroji rinka veiktų optimaliai ir būtų išnaudotas visas jos potencialas.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, 1.2 punktas.

2.6. Taigi reikia „toliau šalinti kliūtis ir ideologinius bei su mąstymu susijusius trukdžius, kad ši unikali bendradarbiavimo strategija galėtų būti visiškai įgyvendinta ir atneštų naudos visiems 28 Sąjungos valstybių narių ir dar 3 Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiams ⁽⁴⁾.“

2.7. Savo 2015–2018 m. programoje Bendrosios rinkos observatorija pasiūlė teikti pirmenybę bendrosios skaitmeninės rinkos strategijai ir energijos rinkai bei įvairioms bendradarbiavimo formoms, kaip antai SOLVIT stiprinimui ⁽⁵⁾.

2.8. 2011 m. balandžio mėn. Komisija pradėjo įgyvendinti iniciatyvą „I bendrosios rinkos aktas“, o 2012 m. spalio mėn. – „II bendrosios rinkos aktas“, dėl kurių EESRK ⁽⁶⁾, remdamasis 2010 m. M. Monti ataskaitoje pateiktomis rekomendacijomis, pateikė savo nuomones.

2.9. Labiau integruota ir teisingesnė bendroji rinka – vienas iš Komisijos politinių prioritetų. Likusių reguliavimo ir nereguliuojamo kelių bendrojoje prekių ir paslaugų rinkoje šalinimas paskelbtas vienu iš prioritetų 2015 m. metinėje augimo apžvalgoje ⁽⁷⁾.

2.10. Nuo 1988 m., kai buvo paskelbtas P. Cecchini pranešimas dėl Europos masto veiksmų nebuvimo kainos, vienas po kito buvo įgyvendinami įvairūs veiksmų planai, kuriuose nustatyti prioritetai siekiant baigti kurti bendrąją rinką, o Komisija ne kartą pateikė pasiūlymų dėl gairių ir priemonių, tačiau iki šiol nepasiekta tenkinančių rezultatų. Komisijos raginimas imtis konkrečių veiksmų turi būti įtrauktas į šį naują veiksmų planą.

3. Komisijos veiksmų plano pasiūlymai

3.1. Veiksmų plane nurodyti trys pagrindiniai bendrosios rinkos sukūrimo tikslai:

- suteikti daugiau galimybių vartotojams, specialistams ir įmonėms;
- skatinti Europai būtina modernizaciją bei inovacijas ir sudaryti tam palankias sąlygas;
- siekti vartotojams ir įmonėms kasdienės praktinės naudos duodančių rezultatų.

3.2. Pagrindiniai šios iniciatyvos ramsčiai yra šie:

- a) darni dalijimosi ekonomikos plėtra;
- b) MVĮ ir pradedančiųjų įmonių augimas;
- c) paslaugų rinkos be sienų kūrimas;
- d) kova su mažmeninei prekybai taikomomis ribojamosiomis priemonėmis;
- e) vartotojų ir verslininkų diskriminacijos prevencija;
- f) techninės ir reglamentavimo standartizacijos sistemos modernizavimas;
- g) Europos intelektinės nuosavybės sistemos stiprinimas;
- h) taisyklių laikymosi kultūra ir jų taikymo kontrolė;
- i) skaidri, veiksminga ir atsakinga viešųjų pirkimų rinka;
- j) bendrosios prekių ir paslaugų rinkos stiprinimas: visapusiškas paslaugų direktyvos įgyvendinimas ir jos išplėtimas, abipusis pripažinimas ir neteisėtų produktų atitikties kontrolė.

⁽⁴⁾ EESRK-2014-04518-00-00 (Bendrosios rinkos observatorijos Strategijos indėlis į „Europa 2020“ iniciatyvinio komiteto darbą).

⁽⁵⁾ EESRK-2015-05912-00-00 (Bendrosios rinkos observatorijos darbo programa).

⁽⁶⁾ OL C 67, 2014 3 6, p. 53; OL C 76, 2013 3 14, p. 24; OL C 24, 2012 1 28, p. 99.

⁽⁷⁾ COM(2014) 902 final.

3.3. Komisija siekia supaprastinti šį procesą ir imasi aktyvių veiksmų, kad būtų įgyvendintos įvairios susijusias direktyvos ir reglamentai bei daugybė galimybių, modernizavimu ir konkrečiais rezultatais pagrįstų priemonių, laikantis tikslus ir, kaip tikimasi, privalomo tvarkaraščio.

4. Bendrosios pastabos

4.1. EESRK ne kartą pabrėžė savo įsitikinimą, kad būtina nustatyti priemones, kuriomis įmonėms, darbuotojams, vartotojams, piliečiams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams būtų sudarytos galimybės pasinaudoti bendrosios rinkos potencialu, pavyzdžiui, paslaugų sektoriuje, gauti finansavimą, taip pat būtų mažinama biurokratinė našta MVĮ, užtikrinant darbuotojų, vartotojų ir aplinkos apsaugą atnaujinami ir stiprinami techniniai ir reguliavimo standartai, skatinama prekyba internetu, bendroji skaitmeninė rinka ir judumas.

4.1.1. Todėl Komitetas mano, jog labai svarbu, kad visi piliečiai, ypač jaunimas, suvoktų Europos bendrosios rinkos vertybes ir šiuo tikslu siūlo:

- pradėti kampaniją **„Bendroji Europos rinka priklauso mums, neleiskime jos trikdyti“**, kurioje tiesiogiai dalyvautų piliečiai, kartu sukurti **taikomąją programą išmaniajam telefonui ir interaktyvų elektroninį vieno langelio principu veikiantį ES portalą** visomis kalbomis, kad būtų galima užtikrinti sklandų ir visapusišką rinkos veikimą ir kartu su piliečiais spręsti jiems aktualią informacijos asimetrijos problemą.
- sukurti **programą „Erasmus“**, skirtą skatinti amatus ir pameistrystę bendrojoje rinkoje, kad jaunieji amatininkai, laisvųjų profesijų darbuotojai ir pameistriai galėtų praktiniais būdais suprasti Europos vidaus rinkos vientisumą ir keistis patirtimi ir įgūdžiais;
- surengti informavimo apie **Europos bendrąją rinką** kampaniją siekiant išplėsti auditoriją, žinančią **apie Europą** pasaulio rinkose, visų pirma Azijos ir Amerikos šalyse, ir į šią veiklą aktyviai įtraukti Europos išorės veiksmų tarnybą;
- surengti kampaniją, skirtą tam tikriems probleminių paslaugų sektoriaus sričių ypatumams darnioje Europos sistemoje.

4.2. EESRK mano, kad, siekiant geriau įgyvendinti bendrąją rinką, prieš imantis naujų teisėkūros iniciatyvų, reikėtų teikti pirmenybę veiksmingo galiojančių taisyklių įgyvendinimo mechanizmams ir sukurti dinamišką informacijos rinkimo sistemą, taip pat geresniam poveikio vertinimui, kad būtų galima nustatyti pažeidimus ir pasiūlyti naujas priemones. Kartu reikėtų išnagrinėti, kiek reguliavimo panaikinimas gali prisidėti siekiant numatytų tikslų (prognozė).

4.3. EESRK nuomone, svarbu pereiti prie kokybinės vartotojų apsaugos taisyklių atrankos užtikrinant proporcingumą, skaidrumą, veiksmingumą ir realią Europos pridėtinę vertę.

4.4. EESRK mano, kad labai svarbu, analizuojant atskirus atvejus, sugriežtinti abipusio pripažinimo sąlygas, siekiant remti ir didinti laisvą prekių ir paslaugų judėjimą.

4.4.1. Todėl pageidautina nustatyti taisykles ir, atsižvelgiant į geriausias valstybių narių sukauptą patirtį, kai kurios jų tam tikrais atvejais galėtų būti įtrauktos į 29-ąją sistemą.

4.5. EESRK remia paslaugų plėtrą gamybos sektoriuose imantis veiksmų, kuriais užtikrinami nauji bendro prekių tiekimo ir paslaugų teikimo verslo modeliai. Geresnis paslaugų direktyvos perkėlimas ir aiškesnė bendra įgyvendinimo taisyklių formuluotė galėtų užtikrinti su kokybiškais techniniais reguliavimo standartais suderintą taisyklių taikymą.

4.6. Komitetas palankiai vertina tai, kad Komisijos komunikate yra dalijimosi ekonomikai skirtas skyrius. Jis jau yra pateikęs keletą nuomonių šiuo klausimu ⁽⁸⁾. EESRK šiuo metu rengia tiriamąją nuomonę ES Tarybai pirmininkaujantių Nyderlandų prašymu ir dvi nuomones savo iniciatyva dėl naujų vartojimo tendencijų.

4.6.1. EESRK mano, kad dalijimusi grindžiama ekonomika galima pasiekti didelės pažangos siekiant etiškesnės, Europos vertybėmis pagrįstos ekonomikos; be to, ji padeda vartotojams pereiti prie etiško vartojimo modelių.

4.6.2. Dalijimosi ekonomika iš esmės keičia tam tikrus darbo kultūros koncepcijos aspektus ir turi didelį potencialą kurti naujas darbo vietas. Ja taip pat yra skatinami ekologijos požiūriu novatoriški aspektai.

4.6.3. EESRK gali prisidėti prie Komisijos svarstymų šia tema ir jau pasiūlė sukurti nuolatinę struktūrą, kuri plačiau nagrinėtų susijusius klausimus.

4.7. EESRK nuomone, reikia pasinaudoti visomis dalijimosi ekonomikos galimybėmis, kartu geriau išaiškinant taisykles, taikytinas šio sektoriaus teikiamoms paslaugoms, ir remiantis tikrąją padėtį visoje ES atspindinčių faktinių duomenų rinkimu. Imantis teisėkūros veiksmų turės būti atsižvelgta į būtinybę užtikrinti vienodas sąlygas visiems rinkos dalyviams. Šiomis aplinkybėmis taip pat būtina užtikrinti aukštus Europos darbo teisės, socialinės apsaugos ir vartotojų apsaugos standartus.

4.8. EESRK mano, kad reikia pašalinti laisvo paslaugų judėjimo kliūtis, pagrindinį dėmesį skiriant prekybos paslaugoms, statyboms, turizmui ir mažmeninei prekybai, taip pat įmonėms teikiamoms paslaugoms. Valstybės narės turi geriau plėtoti informavimo paslaugas, susijusias su nacionalinėmis taisyklėmis, darančiomis įtaką tarpvalstybinių paslaugų teikimui, ir pagrįsti visas paslaugų teikėjams nediskriminuojant taikomas taisykles ar papildomus reikalavimus ir apie juos pranešti Komisijai. EESRK prašo Komisijos imtis veiksmų, kad būtų suderintas ir pagerintas vieno langelio principo sistemų darbas bei tarpusavyje geriau susietos esamos priemonės ⁽⁹⁾.

4.9. EESRK mano, kad labai svarbu stiprinti pažeidimų nagrinėjimo procedūras siekiant ugdyti taisyklių laikymosi kultūrą ES lygmeniu ir užtikrinti tinkamą jų perkėlimą į nacionalinę teisę. Valstybės narės turi skatinti šią kultūrą, visų pirma vykdyti griežtą centralizuotą taisyklių taikymo priežiūrą ir prireikus taikyti greitesnes pažeidimų nagrinėjimo procedūras Europos lygmeniu, taip pat plėtoti glaudesnę Komisijos ir nacionalinių valdymo institucijų bendradarbiavimą ir partnerystę.

4.10. EESRK nuomone, su MVĮ, pradedančiosiomis įmonėmis, inovacijų rėmimu ir skaitmeninių technologijų taikymu susijusioms iniciatyvoms siūlomame veiksmų plane turėtų būti skiriama daugiau dėmesio, kadangi tai labai svarbu siekiant didinti Sąjungos ekonomikos augimą ir užimtumą. Atsižvelgiant į tai, turi būti numatyta galimybė suteikti „dar vieną galimybę“ verslininkams.

4.11. EESRK remia Komisijos ketinimą skirti kuo daugiau dėmesio, kad naujos viešųjų pirkimų direktyvos ⁽¹⁰⁾ valstybėse narėse būtų tinkamai ir laiku perkeltos, atsižvelgiant į tai, kad viešieji pirkimai sudaro apie 20 % Sąjungos BVP.

4.12. ES įmonių formų įvairovę lemia istorinė raida skirtingose mūsų žemyno vietose. Įvairių formų įmonėms vis svarbesnė tampa dalijimosi ekonomika, nes ji gali patenkinti visuomenės poreikius mažesnėmis kainomis ir pasiūlyti įvairių užimtumo ir verslumo formų.

4.13. Komitetas ragina Europos Komisiją parengti planą, skirtą skatinti socialinę ekonomiką ir pašalinti konkrečias kliūtis, trukdančias socialinių įmonių veiklai ir neleidžiančias joms visapusiškai pasinaudoti bendrosios rinkos teikiamomis galimybėmis.

⁽⁸⁾ OL C 177, 2014 6 11, p. 1; OL C 13, 2016 I 15, p. 26; OL C 67, 2014 3 6, p. 23.

⁽⁹⁾ SOLVIT, RAPEX, gaminių kontaktinis centras ir kt.

⁽¹⁰⁾ Direktyvos 2014/23/ES, 2014/24/ES ir 2014/25/ES.

4.14. Europos standartizacijos procesas, dalyvaujant visiems socialiniams partneriams ir suinteresuotiesiems subjektams, turi padėti užbaigti ir papildyti pasaulio ekonomikos procesus, siekiant suteikti pridėtinę vertę ES būdingai socialinei rinkos ekonomikai ir sustiprinti Europos ekonomiką globalizacijos procesuose.

4.14.1. Pageidautina, kad Europos standartizacijos kultūra darytų didesnę įtaką pasaulio standartų rengimo procesams.

5. Konkrečios pastabos

5.1. Vartotojai ir piliečiai

5.1.1. Europos vartotojai vis dažniau pastebi, kad valstybių narių Vyriausybės, dažnai paskatintos didelių ekonominių interesų, sudaro vis daugiau tiesioginių ir netiesioginių kliūčių laisvam asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimui.

5.1.2. Turto, paslaugų ir atsakomybės draudimas turėtų nevaržomai galioti visose ES narėse.

5.1.3. Nesukurta bendra valstybių narių elektroninė sistema, kuri leistų suvienodinti ir supaprastinti asmeninėms ir komercinės paskirties transporto priemonėms taikomus kelių mokesčius.

5.1.4. Nėra visose valstybėse narėse galiojančios bendros suderintos transporto priemonių techninės apžiūros sistemos, kuria galėtų naudotis piliečiai.

5.1.5. Dar nestandartizuoti kištukiniai elektros lizdai, kurie vis reikalingesni Europos gyventojams.

5.1.6. Drabužių bei avalynės dydžiai taip pat skiriasi daugelyje šalių.

5.1.7. EESRK ragina plačiai informuoti vartotojus apie aktyvių veiksmų, skirtų bendriems bendrosios rinkos standartams stiprinti, naudą.

5.1.8. EESRK ragina Komisiją pateikti pasiūlymą suderinti piliečiams skirtą informaciją apie būsto įrangą.

5.2. Neįgalieji

5.2.1. Neįgalūs asmenys, kurie sudaro 15 % Europos gyventojų, susiduria su kliūtimis, dėl kurių jie negali pasinaudoti bendrosios rinkos teikiamomis laisvėmis. EESRK palankiai vertina neseniai Europos Komisijos pateiktą Europos teisės aktą dėl prekių ir paslaugų prieinamumo skatinimo.

5.3. Laisvosios profesijos

5.3.1. EESRK pritaria, kad būtinas bendras laisvųjų profesijų reglamentavimas, galiojantis visose Europos valstybėse narėse, ir mano, kad Europos profesinė kortelė turėtų būti suteikiama visoms profesijų kategorijoms vadovaujantis Direktyvos dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo nuostatomis.

5.4. Patentai

5.4.1. Intelektinės nuosavybės, ypač MVĮ, apsaugos sistemos turi trūkumų ir neaišku, ar nacionalinius patentus ir papildomus nacionalinius apsaugos liudijimus bus galima taikyti kartu su bendruoju patentu.

5.4.2. EESRK sutinka, kad būtina įsteigti Europos patentų teismą, kuris galėtų užtikrinti bendrą su patentais susijusių procesų jurisdikciją.

5.4.3. EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui ES lygmeniu imtis veiksmų dėl bendrojo papildomų nacionalinių apsaugos liudijimo dokumento sukūrimo.

5.5. **Viešieji pirkimai**

5.5.1. Kalbant apie viešuosius pirkimus, EESRK tikisi, kad bus įdiegta duomenų rinkimo sistema ir taikomos naujos analitinės priemonės, sudarančios galimybę nustatyti problemas ir pažeidimus.

5.5.2. Galėtų būti labai naudinga sukurti Europos viešųjų pirkimų registrus siekiant nustatyti viešųjų pirkimų procesų trūkumus.

5.5.3. EESRK pritaria, kad reikia sukurti *ex ante* vertinimo mechanizmą, savanoriškai taikomą aspektams, susijusiems su tam tikrų didelės apimties infrastruktūros projektų viešaisiais pirkimais.

5.6. **Solvit**

5.6.1. EESRK ragina Komisiją išplėsti SOLVIT tinklo įgaliojimus ir įtaką, kad valstybės narės, pastaruoju metu skiriančios ypatingą dėmesį vyraujančioms nacionalizmo nuotaikoms, laikytųsi bendrosios rinkos nuostatų.

5.6.2. EESRK, pažymi, kad vis dar nepakankamai aktyviai siekiama baigti kurti bendrąją rinką ir yra per daug ją iškraipančių nacionalinių priemonių, dėl kurių ji negali būti baigta kurti.

Briuselis, 2016 m. kovo 16 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi viešai arba įtraukiami į prekybos sąrašą

(COM(2015) 583 final)

(2016/C 177/02)

Pranešėja Milena ANGELOVA

Taryba, 2016 m. sausio 15 d., ir Europos Parlamentas, 2016 m. sausio 18 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi viešai ar įtraukiami į prekybos sąrašą

(COM(2015) 583 final).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (2016 m. kovo 16 d. posėdis), EESRK priėmė šią nuomonę 158 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK tvirtai remia dabartinį pasiūlymą dėl reglamento, taip pat jo požiūrį, kuriuo siekiama supaprastinti ir racionalizuoti paskelbto prospekto reikalavimus, kai vertybiniai popieriai siūlomi reguliuojamose rinkose, kad jie investuotojams taptų ekonomiškai efektyvesni ir juose būtų pateikta naudingesnė informacija. Jis pritaria tam, kad, palyginti su direktyva, šiuo atveju reglamentu emitentams, investuotojams ir visiems suinteresuotiesiems subjektams suteikiamas didesnis teisinis aiškumas, nes taip bus didinamas investuotojų pasitikėjimas ir bus skatinama siekti kapitalo rinkų sąjungos.

1.2. EESRK palankiai vertina tai, kad ypatingas dėmesys skiriamas investuotojų pasitikėjimui susigrąžinti, pritaria konkreitiems veiksams, kurių imtasi šioje srityje, ir pritaria principui, kad prospekto pritaikymas skaitytų ir konkrečiai emitento padėčiai turi dvejopą naudą – taip mažinamos išlaidos ir didinama prospekto svarba galimiems investuotojams. EESRK taip pat mato galimybę visus ES prospektus įtraukti į bendrą duomenų bazę, kuri būtų patogi naudoti ir prieinama kaip šaltinis, suteikiantis didelį kapitalo rinkų vystymo postūmį Europoje, keliantis didesnę investuotojų pasitikėjimą ir skatinantis kurti įvairesnius finansinius produktus.

1.3. Pasiūlymu dėl reglamento aiškiai siekiama visiems emitentams, ypač MVI – dažnai vertybinius popierius leidžiantiems ir antrinių emisijų emitentams – sumažinti su prospektų rengimu susijusią našta, todėl jį remia EESRK. Taip pat palankiai vertinamos pastangos, kuriomis siekiama, kad prospektas galimiems investuotojams taptų naudingese informacijos atskleidimo priemone ir kad būtų pasiekta didesnė ES prospekto ir kitų ES informacijos atskleidimo taisyklių konvergencija.

1.4. Siekiant užtikrinti, kad pasiūlymu dėl reglamento būtų pasiekti užsibrėžti tikslai, visi suinteresuotieji subjektai turi aktyviai dalyvauti rengiant antro lygio teisės aktus ir vykdant išsamų, kokybinį poveikio vertinimą praėjus dvejimėms metams nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos. EESRK ypač domisi aktyviu dalyvavimu šiose konsultacijose.

1.5. EESRK primygtinai ragina Komisiją išaiškinti kai kuriuos neaiškius klausimus, kurie gali daryti įtaką siūlomo reglamento poveikiui, vengti situacijų, kai valstybėms narėms palikta veiksnių laisve galima prisidėti prie nereikalingos ir neproporcingos naštos kūrimo emitentams arba galima sumažinti investuotojams aktualios informacijos aiškumą. Todėl jis primygtinai rekomenduoja, kad ESMA, vykdydama savo įgaliojimus stiprinti valstybių narių priežiūros praktikos konvergenciją, turėtų atsižvelgti ne tik į vietos priežiūros institucijų, bet ir į vietos suinteresuotųjų subjektų, įskaitant rinkos dalyvių, nuomonę.

2. Europos Komisijos pasiūlymas

2.1. Teisės aktų, susijusių su prospektų skelbimu, kai vertybiniai popieriai siūlomi viešai, reforma yra trečiojo Investicijų plano Europai⁽¹⁾ ramsčio dalis, kuria siekiama pagerinti verslo aplinką ir kuri yra pagrindinė kapitalų rinkos sąjungos dalis⁽²⁾.

2.2. Pasiūlymas dėl reglamento – ilgalaikių Europos Komisijos pastangų pagerinti informacijos atskleidimo teisinę sistemą, kai išleidžiami vertybiniai popieriai, rezultatas. Todėl pasiūlymo sudedamąsias dalis reikėtų vertinti atgaline data, atsižvelgiant į įvairiais šio darbo etapais jau pasiektą pažangą.

2.2.1. Direktyva 2003/71/EB⁽³⁾ pakeitė dvi ankstesnes direktyvas dėl informacinių biuletenių (1980 m.)⁽⁴⁾ ir dėl prospektų (1989 m.)⁽⁵⁾, kurias suinteresuotieji subjektai labai kritikavo, nes jomis Sąjungoje buvo leidžiama laikytis labai įvairios praktikos, jos buvo pagrįstos savitarpio pripažinimo sistema, o priimančiųjų valstybių narių institucijoms buvo palikta daug sprendimo laisvės. Joje taip pat pirmą kartą pristatytas „bendro paso“ principas.

2.2.2. 2010 m. atlikta Direktyvos 2003/71/EB peržiūra atskleidė, kad nors ir pasiekta tam tikra pažanga, šioje direktyvoje vis dar trūko teisinio aiškumo, ji nebuvo pakankamai veiksminga ir efektyvi ir ja nepasiekta reikiama rinkos veiksmingumo ir investuotojų apsaugos pusiausvyra. Todėl ji pakeista Direktyva 2010/73/ES⁽⁶⁾.

2.2.3. Direktyvos 2010/73/ES poveikis įvertintas praėjus trejiems metams nuo jos įsigaliojimo. Vertinime aiškiai įrodyta, kad šia direktyva nepavyko pasiekti lauktų rezultatų (pvz., prospekto santrauka), jos užmojai buvo nepakankami (proporcinga informacijos atskleidimo tvarka) arba joje tiesiog nenumatytos priemonės, kuriomis būtų patenkinti visi suinteresuotųjų subjektų lūkesčiai.

⁽¹⁾ COM(2014) 903 final.

⁽²⁾ COM(2015) 468 final. Veiksnių planu dėl kapitalų rinkos sąjungos pristatoma visapusiška ir plataus užmojo priemonių programa, kuria siekiama stiprinti rinką grindžiamo finansavimo vaidmenį Europos ekonomikoje.

⁽³⁾ 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/71/EB dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi visuomenei ar įtraukiami į prekybos sąrašą, ir iš dalies keičianti Direktyvą 2001/34/EB (OL L 345, 2003 12 31, p. 64).

⁽⁴⁾ 1980 m. kovo 17 d. Tarybos direktyva 80/390/EEB dėl informacinių biuletenių, kuriuos privaloma paskelbti prieš įtraukiant vertybinius popierius į biržos oficialųjį prekybos sąrašą, sudarymo, patikrinimo ir platinimo reikalavimų derinimo (OL L 100, 1980 4 17, p. 1).

⁽⁵⁾ 1989 m. balandžio 17 d. Tarybos direktyva 89/298/EEB dėl prospekto, kurį privaloma paskelbti siūlant perleidžiamus vertybinius popierius visuomenei, sudarymo, patikrinimo ir platinimo reikalavimų derinimo (OL L 124, 1989 5 5, p. 8).

⁽⁶⁾ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/73/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/71/EB dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi visuomenei ar įtraukiami į prekybos sąrašą, ir Direktyva 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo (OL L 327, 2010 12 11, p. 1).

2.2.4. Į pasiūlymą dėl reglamento įtraukta daugybė naujų aspektų ir priemonių ir jį galima laikyti pažangiu žingsniu siekiant geresnio ir veiksmingesnio viešų emisijų reglamentavimo, kuriuo būtų siekiama veiksmingai įgalinti emitentus ir investuotojus vykdyti veiklą ES.

2.3. Svarbiausias pasiūlymo tikslas, remiantis vienu reguliavimo institucijos patvirtinimu vienoje valstybėje narėje (paprastai gimtojoje šalyje), – padėti įmonėms lengviau ir pigiau pritraukti kapitalą visoje Sąjungoje kartu užtikrinant pakankamos ir teisingos informacijos teikimą investuotojams.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK visapusiškai palaiko Europos Komisijos iniciatyvą supaprastinti su prospektų paskelbimu susijusį rengimą ir procedūras, kai vertybiniai popieriai siūdomi viešai arba įtraukiami į prekybos sąrašą reguliuojamoje rinkoje, esančioje arba veikiančioje valstybėje narėje, kad jie investuotojams taptų ekonomiškai efektyvesni ir juose būtų pateikta naudingesnė informacija. EESRK savo nuomonėje dėl Direktyvos 2003/71/EB ⁽⁷⁾ jau išreiškė savo paramą šiems principams.

3.2. EESRK pabrėžia, kad svarbu atkurti investuotojų pasitikėjimą ir šiuo atžvilgiu palankiai vertina tai, kad reglamento projekte investuotojams skiriamas ypatingas dėmesys. Jis pritaria konkrečioms veiksmams, kurių imtasi šioje srityje, ir pritaria principui, kad prospekto pritaikymas skaitytojui ir konkrečiai emitento padėčiai turi dvejopą naudą – taip mažinamos išlaidos ir didinama prospekto svarba galimiems investuotojams. Jis taip pat palankiai vertina tai, kad prospekte geriau suformuluoti rizikos veiksniai.

3.3. EESRK taip pat visapusiškai palaiko ir remia Komisijos požiūrį, kad reikia imtis veiksmų emitentų padėčiai gerinti mažinant administracinę našta, kai vertybiniai popieriai siūdomi viešai, nes šiuo metu MVĮ šiuo atžvilgiu trukdo didelis dokumentų, kuriuos reikia parengti, skaičius ir su tuo susijusios didelės išlaidos. Komitetas mano, kad pasiūlymo dėl reglamento poveikio vertinime nustatytu emitentų sutaupytu laiku ir išlaidomis (maždaug 175 mln. EUR per metus) bus dar labiau prisidedama prie ES verslo konkurencingumo didinimo.

3.4. EESRK mano, kad galimybė visus ES prospektus rasti bendroje duomenų bazėje turėtų suteikti didelį kapitalo rinkų vystymo postūmį Europoje, kelti didesnę investuotojų pasitikėjimą ir skatinti kurti įvairesnius finansinius produktus. Kad tokia duomenų bazė būtų iš tiesų veiksminga, ji turėtų būti patogi naudoti, o joje naudojami formatai turėtų suteikti galimybę patogiai gauti ir naudoti informaciją.

3.5. EESRK palankiai vertina reikalavimą atskleisti mažiau, tačiau labiau standartizuotos informacijos, kuri taip pat supaprastintų atitinkamų administracijų darbą ir sumažintų jų valdymo išlaidas.

3.6. EESRK palankiai vertina teisėkūros priemonės pasirinkimą ir sprendimą reglamentuoti šią sritį reglamentu, o ne direktyva. Reglamentu, kaip bendru nuostatų rinkiniu, kurį visos valstybės narės turi tiesiogiai įgyvendinti, panaikinama iki šiol turėta veiksmų laisvė perkelti direktyvą ⁽⁸⁾ į valstybių narių nacionalinės teisės aktus. Priėmus reglamentą būtų užtikrintas vidaus rinkos vieningumas ir vientisumas, mažinami ES galiojančių teisėkūros nuostatų skirtumai ir susiskaidymas ir jis būtų palankus kapitalų rinkos sąjungai. Toks požiūris taip pat palengvintų investuotojų, kuriems nereikės susipažinti su įvairiais nacionalinės teisės aktais priimančiais sprendimą dėl investavimo užsienyje, padėtį.

⁽⁷⁾ EESRK nuomonė dėl 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/73/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/71/EB dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūdomi visuomenei ar įtraukiami į prekybos sąrašą, ir Direktyva 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo (OL C 347, 2010 12 18, p. 79).

⁽⁸⁾ Direktyva 2010/73/ES.

3.7. Atsižvelgdamas į tai, kaip keitėsi prospektai ir į akivaizdų poreikį toliau juos tobulinti, EESRK palankiai vertina tai, kad net ir pasiūlymo etapu Komisija išreiškė savo ketinimą įvertinti reglamento poveikį po jo įsigaliojimo ir, konkrečiau kalbant, nustatė vertinimo parametrus. Vis dėlto Komitetas mano, kad penkeri metai – per ilgas laikotarpis laukti tokio svarbaus vertinimo ir primygtinai ragina gerokai jį sutrumpinti iki dvejų metų po reglamento įsigaliojimo dienos. Tai suteiks galimybę greitai peržiūrėti siūlomo reglamento sukeltą poveikį ir, prireikus, imtis taisomųjų priemonių. EESRK rekomenduoja atlikti kokybinį, išsamų vertinimą siekiant papildyti nustatytus kiekybinio vertinimo parametrus, įskaitant kokybinį, išsamų vertinimą, kuris taip pat būtų sutelktas į analizę, kaip ir kokių mastu supaprastinus prospektą pritrauktas kapitalas padidino įmonių konkurencingumą ir kaip padėjo siekti pažangos valstybių narių kapitalo rinkose bei kokią įtaką tai padarė jų bendrai verslo aplinkai. Taip pat būtina įvertinti, ar, įgyvendindamos reglamentą ir taikydamos jo nuostatas tose srityse, kuriose jos turi veiksmų laisvę jas atitinkamai pritaikyti, valstybės narės taikė perteklinį reglamentavimą.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Emisijų, kurioms reikia prospekto, ribos padidinimas iki 500 000 EUR⁽⁹⁾ – žingsnis tinkama kryptimi siekiant sumažinti biurokratizmą, kad palengvėtų MVĮ galimybės gauti finansavimą. Kita vertus, valstybių narių teisė reikalauti specialių informacijos apie šias emisijas atskleidimo formų⁽¹⁰⁾ neturi sukelti papildomų administracinių kliūčių ir perteklinio reglamentavimo⁽¹¹⁾; ją reikėtų įtraukti į poveikio vertinimą, kuris turi būti atliktas įsigaliojus reglamentui. EESRK įžvelgia tam tikrą galimą riziką šiuo klausimu ir ragina Komisiją atidžiau išigilinti į tai atliekant poveikio vertinimą.

4.2. EESRK visapusiškai pritaria tam, kad Komisija skiria dėmesį tikslios „MVĮ“ apibrėžties pateikimui ir pritaria požiūriui, kad gali reikėti papildomai patikslinti šią apibrėžtį⁽¹²⁾. Komitetas ne vienoje pastarojoje nuomonėje paminėjo, kad reikia pateikti bendrą, atnaujintą ir tikslesnę apibrėžtį⁽¹³⁾.

4.2.1. EESRK pritaria reglamento projekte (2 straipsnio 1 dalies f punkte) naudojamai apibrėžčiai, kuria įvedamas reikalavimas vienu metu laikytis bent dvejų iš trijų Europos Komisijos rekomendacijoje 2003/361/EB nustatytų reikalavimų⁽¹⁴⁾. Reikėtų plačiau taikyti šį požiūrį ir jį suvienodinti visuose Komisijos teisėkūros pasiūlymuose, taip pat valstybių narių teisės aktuose ir administracinėje praktikoje.

⁽⁹⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 1 straipsnio 3 dalies d punktas.

⁽¹⁰⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 3 straipsnio 2 dalis.

⁽¹¹⁾ Savo komunikate „Geresnis reglamentavimas – geresni rezultatai. ES darbotvarkė“ (COM(2015) 215 final, p. 7) Komisija „perteklinį reglamentavimą“ apibrėžia taip: „Be to, nacionaliniu lygmeniu įgyvendindamos ES teisės aktus, valstybės narės dažnai reikalauja daugiau, nei vien tai, kas juose nustatyta“. Komisija priduria tame pačiame punkte, kad „tas vadinamasis perteklinis reglamentavimas gali padidinti naudą, bet dėl jo įmonėms ir valdžios institucijoms gali susidaryti nereikalingų kaštų, kurie nepagrįstai siejami su ES teisės aktais.“

⁽¹²⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 2 straipsnio 1 dalies f punktas.

⁽¹³⁾ EESRK nuomonė dėl Žaliosios knygos „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimas“ (OL C 383, 2015 11 17, p. 64), EESRK informacinis pranešimas dėl MVĮ galimybių gauti finansavimą EESC-2014-06006-00-00-RI-TRA ir EESRK nuomonė dėl Europos šeimos įmonių kaip tolesnio ekonomikos augimo ir geresnių darbo vietų kūrimo šaltinio (OL C 13, 2016 1 15, p. 8). Šiose nuomonėse Komisija buvo primygtinai raginama patikslinti MVĮ apibrėžtį, kad ji geriau atspindėtų įmonių įvairovę Europoje, ir atsižvelgti į poreikį standartizuoti skirtingas apibrėžtis, kurios šiuo metu pateiktos Komisijos rekomendacijoje 2003/361/EB (kuria iš esmės atkurta 1996 m. Komisijos rekomendacija 96/280/EB ir kuri labai pasenusi ir ja neatsižvelgiama į ES plėtrą), 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų ir 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų (dvejuose direktyvose pateiktų apibrėžčių skirtumų klausimas sprendžiamas šiame pasiūlyme dėl reglamento).

⁽¹⁴⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 2 straipsnio 1 dalies f punktas. Praktiškai pirminėje MVĮ apibrėžtyje, kuri nurodyta Rekomendacijoje 96/280/EB, reikalaujama vienu metu laikytis dvejų iš trijų kriterijų. Tačiau Rekomendacija 2003/361/EB kompetentingoms valdžios institucijoms suteikiama galimybė veikti savo nuožiūra „siekiant administracinio supaprastinimo <...> naudoti tik vieną kriterijų – personalo skaičių – įgyvendinant tam tikrą savo politiką“ (7 konstatuojamoji dalis), dėl to apibrėžtis netaikoma daugybei įmonių, kurios į ją patektų, jeigu vienu metu būtų atsižvelgiama į du iš trijų kriterijų, kaip pirminėje apibrėžtyje.

4.2.2. Komitetas taip pat labai pritaria tam, kad apibrėžtami „mažesnės rinkos kapitalizacijos įmonė“⁽¹⁵⁾, kuria dar kartą patvirtinama Direktyvoje 2014/65/ES⁽¹⁶⁾ pateikta apibrėžtis ir panaikinamas atotrūkis tarp jos ir Direktyvoje 2003/71/EB⁽¹⁷⁾ pateiktos apibrėžties, riba padidinama nuo 100 iki 200 mln. EUR.

4.3. Galimybė paskelbti „savanoriškus prospektus“⁽¹⁸⁾ emitentams suteikia papildomo lankstumo ir supaprastina prieigą prie ES kapitalo rinkų.

4.4. Nuostatos, kuriomis supaprastinama paskesnė pakopinė prekyba vertybiniais popieriais⁽¹⁹⁾, – labai teigiamas naujas elementas.

4.5. Pasiūlyta itin išsamia prospekto apibrėžtimi⁽²⁰⁾ gerokai sumažinama našta emitentams ir ja dėl atlikto vertinimo įveikiami Direktyvoje 2010/73/ES nustatyti trūkumai. Reikalavimas įtraukti tik svarbiausią ir reikšmingą informaciją supaprastina tiek emitentų, tiek investuotojų padėtį ir padeda pastariesiems lengviau peržiūrėti pateiktus duomenis ir palyginti įvairių emitentų prospektus. Komitetas ragina Komisiją, kad visais šiais atvejais būtų užtikrinta civilinė atsakomybė.

4.6. Numatyta galimybė parengti bazinį prospektą, kai leidžiami ne nuosavybės vertybiniai popieriai, suteikia lankstumo papildomai emitentų kategorijai.

4.7. Universalus registracijos dokumentas – pasirinkta galimybė⁽²¹⁾, kuria pasinaudojus galima smarkiai sumažinti administracines kliūtis dažnai vertybinius popierius leidžiantiems emitentams ir taip jiems padėti patekti į kapitalo rinką.

4.8. Taip pat palankiai vertinama ir remiama speciali informacijos atskleidimo tvarka⁽²²⁾, kuria taip pat prisidedama prie to, kad įmonėms paprasčiau skelbti, o investuotojams apdoroti informaciją.

4.9. EESRK palankiai vertina tai, kad Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (ESMA) bus pavesta nustatyti tam tikrus reglamentavimo ir įgyvendinimo techninius standartus. Jie apima gaires dėl aiškesnio požiūrio į rizikos veiksnius ir jų priskyrimą atitinkamoms kategorijoms pabrėžiant konkrečią, o ne bendrą riziką, taip pat atskleistos informacijos, kurią galima įtraukti į prospektą kaip nuorodą, išplėtimo sąrašus. Tai paskatins integraciją kapitalo rinkų srityje.

4.10. EESRK siūlo taip pat įtraukti pasiūlymus, kuriais būtų siekiama labiau standartizuoti prospekto tikrinimo ir peržiūros procedūras, jei paskelbimas sustabdomas arba atšaukiamas. Daugeliu atveju esama daugybė pavėluotų ir išankstinių procedūrų, kurias reikia atlikti prieš reguliavimo institucijai priimant galutinį sprendimą. Tai skatina nepagrįstą delsimą, kuris emitentui gali nemažai kainuoti, palyginti su padėtimi, kai visos reguliavimo institucijos rekomendacijos pateikiamos vienu kartu. Todėl, Komiteto manymu, siekiant pažangos kapitalo rinkų sąjungos srityje, būtų naudinga, jeigu ESMA parengtų valstybėms narėms skirtas vienodas taisykles su konkrečiais nurodymais galimiems emitentams dėl to, kaip prospekto projekte būtų galima spręsti bet kokius su laiko terminais ir formatais susijusius trūkumus. Taip emitentams, ypač MVĮ, būtų lengviau parengti savo prospektus, be to, būtų sukurta homogeniškesnė aplinka mažinant reguliavimo veiksmų laisvės priežastis.

⁽¹⁵⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 2 straipsnio 1 dalies f punkto antra įtrauka.

⁽¹⁶⁾ Direktyvos 2014/65/ES 4 straipsnio 1 dalies 13 punktas.

⁽¹⁷⁾ Direktyvos 2003/71/EB 2 straipsnio 1 dalies t punktas.

⁽¹⁸⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 4 straipsnis.

⁽¹⁹⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 5 straipsnis.

⁽²⁰⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 7 straipsnis.

⁽²¹⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 9 straipsnis kartu su 10 straipsnio 2 dalimi, 11 straipsnio 3 dalimi, 13 straipsnio 2 dalimi ir 19 straipsnio 5 dalimi.

⁽²²⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 14 ir 15 straipsniai.

4.11. Komitetas taip pat remia praktiką, kuria leidžiama į prospektą įtraukti savanoriškai pasirinktą dalį, kurioje įmonės investuotojams galėtų suteikti papildomos, faktiškai tikslios nefinansinės informacijos, susijusios su aplinkos apsaugos, gamybos praktikos, dalyvavimo programose ir kitais klausimais. Tokia informacija yra itin svarbi didelėms valstybinėms įmonėms, kurios yra įmonių socialinės atsakomybės lyderiai, ir atitinka reikalavimą, kad prospektas būtų teisingas, aiškus ir išsamus.

4.12. EESRK norėtų pateikti šias rekomendacijas dėl pasiūlymo dėl reglamento priedų tobulinimo:

4.12.1. skyriai apie rizikos veiksmus turėtų būti konkretesnis: registracijos dokumentuose turėtų būti atskirti įmonės ir jos verslo rizikos veiksniai (II priedo II skyriaus C dalis, p. 5).

4.12.2. Kad būtų išvengta informacijos dubliavimo, vertybinių popierių raštas turėtų apimti tik su vertybiniais popieriais susijusius rizikos veiksmus (III priedo III skyriaus C dalis, p. 8.).

4.12.3. Iš vertybinių popierių rašto reikėtų pašalinti informaciją apie direktorių, vyresniosios vadovybės narių, konsultantų, auditorių identifikavimą ir tam tikrą kitokią informaciją (III priedas, p. 8), nes ši informacija, jeigu nėra vertybinius popierius išleidžiančių suinteresuotųjų subjektų, pateikiama registracijos dokumente.

4.12.4. Emitento statusas gali būti pateiktas kaip atskiras dokumentas, o prospekte būtų pateikiama nuoroda į šį dokumentą.

4.12.5. EESRK rekomenduoja trumpinti nenuolatinių emitentų prospektų patvirtinimo laikotarpį ir sutrumpinti laiką, per kurį reguliavimo institucija gali pateikti atsakymą, kai atliekami pakeitimai, kuris turėtų būtų trumpesnis nei iš pradžių pasiūlytasis. Taip pat turėtų būti įmanoma pateikti tik pakoreguotas prospekto dalis, kaip atsaką komentarams, ir sumažinti spausdintų kopijų skaičių įvedant prospekto ir jo priedų elektroninius variantus.

4.12.6. EESRK ragina Komisiją numatyti pagrįstą laikotarpį, kuris užtikrintų sklandų naujų nuostatų įgyvendinimą ir leistų rinkoms ir emitentams atitinkamai prisitaikyti prie atitinkamų pokyčių.

5. Likę klausimai

5.1. Nepakankamai išaiškinti tam tikri klausimai, galintys daryti poveikį siūlomam reglamentui, ir EESRK rekomenduoja juos efektyviau spręsti.

5.1.1. Vertybinių popierių pasiūlymams nustatyta 500 000 EUR riba; jeigu emisijos vertė mažesnė, prospekto pateikti nereikalaujama⁽²³⁾. Šiuo atveju nacionalinės reguliavimo institucijos gali emitentams savo nuožiūra suteikti „tinkamas atskleidimo formas“. EESRK rekomenduoja, kad šių „tinkamų formų“ turinys turėtų būti nustatytas iš anksto, kad skirtingose ES valstybėse narėse būtų užkirstas kelias nevienodam požiūriui į šiuos emitentus ir kad jos būtų paprastesnės nei prospektas.

5.1.2. Be to, nacionalinėms reguliavimo institucijoms taikoma nuostata visoms emisijoms, kurių vertė 500 000–10 000 000 EUR, netaikyti Reglamento nuostatų dėl suderinto prospekto, jeigu išimtis susijusi tik su pasiūlymu atitinkamoje valstybėje narėje ir nereikalaujama, kad prospektas turėtų „pasą“. Šiuo atžvilgiu manome, kad kuo didesnė nacionalinės reguliavimo institucijos diskrecija, tuo didesnė nevienodo skirtingų valstybių narių nacionalinių teisės aktų požiūrio į tas pačias emitentų kategorijas galimybė. Tai taip pat padėtų išvengti galimo nepageidaujamo žemesnio lygio vartotojų apsaugos poveikio. Šiuo atveju manome, kad nacionalinė diskrecija turėtų būti tam tikru mastu mažinama. Siekiant dar labiau išplėtoti šią idėją, EESRK prašo Komisijos ištirti, ar minėta išimtis visoms emisijoms 500 000–10 000 000 EUR intervale galėtų būti žalinga, visų pirma MVĮ, atsižvelgiant į kapitalo rinkų sąjungą. Komitetas ragina Komisiją persvarstyti, atsižvelgiant į tokios analizės rezultatus, ar šią išimtį palikti, ar ją geriau panaikinti.

⁽²³⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 1 straipsnio 3 dalies d punktas.

5.1.3. Siūlomo reglamento 42 straipsnyje apibrėžti deleguotieji aktai prieš galutinį jo priėmimą turėtų būti išsamiai aptarti su visais suinteresuotaisiais subjektais. EESRK ypač domisi galimybe aktyviai dalyvauti konsultacijose dėl antro lygio teisės aktų rengimo.

5.1.4. Taip pat ESMA, vykdydama savo įgaliojimus stiprinti valstybių narių priežiūros praktikos konvergenciją, turėtų atsižvelgti ne tik į vietos priežiūros institucijų, bet ir į vietos suinteresuotųjų subjektų, įskaitant rinkos dalyvius, nuomonę.

5.1.5. Kadangi emisijoms, kurių vertė mažesnė nei 500 000 EUR, nereikia prospekto ir jos nepatenka į reglamento taikymo sritį, EESRK rekomenduoja EK arba ESMA valstybėms narėms pateikti rekomendacijas, kaip išaiškinti „MVĮ emitentų“, kuriems neleidžiama prekyba reguliuojamose rinkose, tačiau leidžiama prekyba daugiašalėse prekybos sistemose arba sutelktinio finansavimo platformose, statusą. Šios rekomendacijos taip pat turėtų apimti klausimą, ar tokios įmonės turėtų būti laikomos viešosiomis ar privačiosiomis įmonėmis ir kokios priežiūros priemonės joms bus skirtos.

5.1.6. EESRK atkreipia dėmesį į 25 straipsnio 2 dalies tekstą, kuriame kalbama apie „tarptautinių finansų srityje įprastą kalbą“ ir nurodo, kad tai turėtų būti viena iš ES oficialiųjų kalbų, kuri yra priimtina priimančiajai šaliai.

5.1.7. Kalbant apie 7 straipsnį dėl prospekto santraukos, kurioje pateikiama informacija investuotojams, būtų naudinga į ją įtraukti konkrečius išpėjimus dėl rizikos, susijusios su tokiomis investicijomis.

2016 m. kovo 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos Centriniam Bankui dėl darnesnio išorės atstovavimo euro zonai tarptautiniuose forumuose veiksmų plano

(COM(2015) 602 final)

ir

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo, kuriuo nustatomos vieningo atstovavimo euro zonai Tarptautiniame valiutos fonde palaipsnio užtikrinimo priemonės

(COM(2015) 603 final – 2015/0250 (NLE))

(2016/C 177/03)

Pranešėjas: Petr ZAHRADNÍK

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. lapkričio 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos Centriniam Bankui dėl darnesnio išorės atstovavimo euro zonai tarptautiniuose forumuose veiksmų plano

(COM(2015) 602 final)

ir

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo, kuriuo nustatomos vieningo atstovavimo euro zonai Tarptautiniame valiutos fonde palaipsnio užtikrinimo priemonės

(COM(2015) 603 final – 2015/0250 (NLE)).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16 ir 17 d. (2016 m. kovo 17 d. posėdis), EESRK priėmė šią nuomonę 204 nariams balsavus už, 5 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos (pasiūlymai)

1.1. Pagrindinė bendra išvada yra ta, kad norint užtikrinti didesnę euro zonos aktyvumą ir matomumą tarptautinėse finansų įstaigose reikia stiprinti jos išorės atstovavimą. Tai savo ruožtu padidins jos santykinę svarbą tarptautinėse finansų įstaigose ir užtikrins svarbesnį vaidmenį tarptautinėse finansų rinkose. EESRK pareiškė savo nuomonę šiuo klausimu dar prieš tai, kai Europos Komisija paskelbė šiuos dokumentus ⁽¹⁾.

1.2. EESRK pritaria abiejų šioje nuomonėje svarstomų dokumentų loginiam pagrindui, pagal kurį, pastebimai sustiprinus euro zonos vidaus valdymą (ypač 2009–2014 m. laikotarpiu), dabar būtų prasminga atitinkamai pagerinti šios zonos atstovavimą pasaulio ekonomikoje. Tai akivaizdžiai sustiprintų politinį ramstį, užtikrinantį deramą vidaus sanglaudos ir euro zonos veikimui būtinų išorės poreikių pusiausvyrą, taip pat padėsiantį suvienodinti visų euro zonos šalių ekonominės politikos modelius.

1.3. EESRK taip pat pritaria, kad stiprinti euro zonos išorės atstovavimą Tarptautiniame valiutos fonde (TVF) yra prioritetas. Taip yra dėl daugelio priežasčių, visų pirma dėl dominuojančio TVF vaidmens pasaulio ekonomikos valdyme ir ekonomikos politikoje, taip pat dėl jo realaus dalyvavimo pastaraisiais metais įgyvendinant kai kurių ES valstybių narių gelbėjimo priemones.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė savo iniciatyva dėl *Ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) sukūrimo. Politinis ramstis* (OL C 332, 2015 10 8, p. 8).

1.4. Tačiau kartu EESRK mano, kad pasiūlymas pagerinti ES ar euro zonos išorės atstovavimą yra pirmas žingsnis, pradedantis ištisą procesą, kuris bus įgyvendinamas pagal tokį pat išsamų scenarijų dėl santykių su kitomis svarbiomis institucijomis, pavyzdžiui, Tarptautinių atsiskaitymų banku (TAB) ar EBPO, kuriems tenka vaidmuo toliau siekiant bankų sąjungos ir kapitalo rinkų sąjungos tikslų. EESRK siūlo Europos Komisijai, laikantis prioriteto stiprinti euro zonos išorės atstovavimą TVF, parengti scenarijus, kaip užmegzti tvirtesnius ir veiksmingesnius ryšius su kitomis svarbiomis tarptautinėmis institucijomis, visų pirma atsižvelgiant į jų kompetencijos sritis.

1.5. EESRK iš esmės pritaria galutiniam tikslui iki 2025 m. užtikrinti vieningą atstovavimą TVF, kaip nustatyta pasiūlyme dėl euro zonos išorės atstovavimo, ir jo įgyvendinimo scenarijui. Be to, jis remia Komisijos raginimą Europos Parlamentui ir Tarybai pasiekti kompromisą, kuris suteiks galimybę vėliau priimti iš esmės naudingą sprendimą dėl siūlomo būdo.

1.6. Šiuo požiūriu EESRK rekomenduoja kartu aiškiai ir tiksliai apibrėžti euro zonos išorės atstovavimo vaidmenis ir juos koordinuotai susieti su visos Europos Sąjungos vaidmenimis siekiant išsaugoti bendrosios rinkos vientisumą. EESRK mano, kad siūlomas euro zonos atstovavimas TVF apima klausimus, kurie savo forma ir turiniu yra susiję ne tik su pačia euro zona, bet ir yra labai svarbūs visai ES ir visoms valstybėms narėms. Be to, EESRK pritaria minčiai, kad vykstant euro zonos išorės atstovavimo procesui reikia atsižvelgti į būsimą euro zonos plėtrą. Šis koordinavimas gali būti papildoma priežastis ir pagrindas vertinant, ar valstybė narė yra tinkamai pasirengusi prisijungti prie euro zonos.

1.7. EESRK pritaria pagrindiniams trijų etapų scenarijaus, pagal kurį siekiama užtikrinti vieningą atstovavimą TVF 2025 m., elementams ir pereinamiesiems etapams įgyvendinant šį tikslą. Tačiau būtina daryti atitinkamą politinį spaudimą, kad būtų galima užtikrinti, kad valstybės narės galės laiku įvykdyti susijusius išpareigojimus ir prievoles.

1.8. Komitetas taip pat pritaria pasiūlymui sukurti struktūrą, kurios pagrindu būtų įsteigtas atstovo, atsakingo už euro zonos interesus, postas, visų pirma TVF, tačiau taip pat ir kitose svarbiose finansų įstaigose Briuselyje (SCIMF paverčiant visaverčiu Ekonomikos ir finansų komiteto pakomitečiu). Taip pat turėtų būti subjektas, kuris atstovautų bendram euro zonos interesui Vašingtone, ir kad būtų akivaizdus ir realistiškas veiksmų koordinavimas su euro zonai nepriklausančiomis valstybėmis narėmis.

1.9. EESRK tikisi, kad taikant siūlomą tvarką bus geriau ir labiau koordinuojama valstybių narių ekonominė politika ir jos išorės aspektai, ir tikisi, kad bus atitinkamai koordinuojami ES institucijų ir organų veiksmai, be kita ko, užtikrinant kuo didesnę skaidrumą.

1.10. EESRK laikosi nuomonės, kad abiejuose dokumentuose daugiausia dėmesio skiriama procedūriniais ir organizaciniais ar teisėkūros ir (arba) teisiniais klausimo aspektams. Komitetas rekomenduoja įtraukti jo įgyvendinimo ekonominę analizę ir trumpą pranešimą apie numatomą naudą ir poveikį.

1.11. EESRK pritaria siūlomai praktikai nuo 2017 m. pavasario pradėti teikti reguliarias pažangos stiprinant euro zonos išorės atstovavimą ataskaitas ir ją remia.

2. Komisijos pasiūlymai. Svarbiausios nuostatos ir analizė

2.1. Šioje nuomonėje apibendrinamos pastabos dėl dviejų dokumentų, kurie buvo paskelbti 2015 m. spalio 21 d. kaip priemonių, kuriomis siekiama sukurti Europos ekonominę ir pinigų sąjungą (EPS), rinkinio dalis. Abiejuose dokumentuose svarstomas vienas minėto rinkinio prioritetas, t. y. euro zonos išorės atstovavimas. Priemonių rinkinys parengtas kaip tarpusavyje susijusių ir galimų veiksmų sistema; visi šie veiksmai yra labai svarbūs norint iki 2025 m. pasiekti trokštamą tikslą.

2.2. Ši idėja paremta jau esamais pasiūlymais dėl stiprios ir veiksmingos EPS (2012 m. lapkričio mėn.) sukūrimo ir buvo vėliau akcentuota 2015 m. birželio mėn. penkių pirmininkų pranešime.

2.3. Aptariamame dokumente laikoma savaime suprantamu dalyku, kad TVF yra pagrindinė institucija, kurioje turėtų būti stiprinamas euro zonos išorės atstovavimas.

2.4. Jei euro zona būtų atstovaujama vieno subjekto, ji taip pat galėtų kalbėti su TVF vienu balsu tais klausimais, kur ES politika plačiai koordinuojama, pavyzdžiui, ekonomikos ir biudžeto politikos, makroekonominės priežiūros, valiutos kurso politikos ir finansinio stabilumo.

2.5. Reaguojant į tokią padėtį, pasiūlyme numatomas nuoseklesnis ir veiksmingesnis euro zonos išorės atstovavimas TVF, paremtas strategija, kuria siekiama kuo greičiau susitarti dėl tinkamo scenarijaus ir laipsniškai jį įgyvendinti. Siūlomi trys etapai.

2.6. euro zonos išorės atstovavimo stiprinimo koncepcija turi būti įgyvendinama skaidriai, o atitinkamos visuomenės grupės turi būti apie tai informuojamos teikiant reguliarias pažangos ataskaitas.

2.7. Vieningas euro zonos atstovavimas TVF, kuris turi būti įdiegtas vėliausia iki 2025 m., pasiūlyme dėl sprendimo (COM(2015) 603 final) grindžiamas šiais principais:

— Valdytojų taryboje euro zonos nuomones pateikia euro grupės pirmininkas;

— Tarptautiniame pinigų ir finansų komitete (IMFC) euro zonai atstovauja euro grupės pirmininkas;

— TVF vykdomojoje valdyboje, kai bus sukurta viena ar kelios grupės, kurias sudarys tik euro zonos valstybės narės, euro zonai tiesiogiai atstovaus euro zonos grupės vykdomasis direktorius (vykdomasis direktorius renkamas euro grupės pirmininko siūlymu; visiškai suderinami visi žodiniai ir rašytiniai pareiškimai).

2.8. euro zonos plėtros atveju daromi reikiami pakeitimai, juos derinant su euro zonai nepriklausančiomis šalimis, ir imamasi žingsnių atitinkamai patobulinti vieningą atstovavimą.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Pirmajame aptariamame dokumente daugiausia dėmesio skiriama procedūriniais ir organizaciniais klausimams, o antrajame jie išdėstomi pasiūlymo dėl teisės akto forma. Abu dokumentai padeda kurti euro zonos politinį ramstį ir užtikrinti jos turimų vidaus ir išorės priemonių pusiausvyrą. Vieningas bendras euro zonos išorės atstovavimas stiprins koordinavimą ir sanglaudą ir padės siekti visų jos narių skirtingos ekonominės politikos konvergencijos. Tam, kad būtų galima užtikrinti ir įgyvendinti šią viziją būtina priimti didesnę atsakomybę siekiant didesnės integracijos ir stiprinant institucijas.

3.2. 2009–2014 m. buvo imtasi precedento neturinčio skaičiaus ES ekonominės politikos koordinavimo priemonių. (Tai apima ciklinio Europos semestro proceso įgyvendinimą, Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų pakeitimus, šešių dokumentų rinkinio ir dviejų dokumentų rinkinio priėmimą, Sutartį dėl stabilumo, koordinavimą ir valdyseną ekonominėje ir pinigų sąjungoje (Fiskalinis susitarimas), Europos stabilumo mechanizmą (ESM), bankų sąjungą ir kapitalo rinkų sąjungą). Dauguma šių priemonių buvo siekiama sukurti trūkstamus euro zonos komponentus arba imtis trumpalaikių gelbėjimo priemonių siekiant skubiai patenkinti ekonominės ir fiskalinės politikos poreikius. Po tiek laiko, 2015 m. spalio 21 d. paskelbtas priemonių rinkinys, paremtas penkių pirmininkų pranešimu, tapo plataus užmojo, į ateitį orientuotu projektu, kuriuo visų pirma siekiama vystyti ir tobulinti institucinę aplinką bei turimas euro zonos priemones ir jos struktūrą, o minėtų priemonių įgyvendinimas turėtų padėti pagerinti padėtį ir paskatinti didesnę integraciją.

3.3. 2009–2014 m. laikotarpiu taikytomis priemonėmis daugiausia buvo siekiama paremti euro zonos vidaus veikimą. Liko nesuderinti atitinkami veiksmai siekiant užtikrinti šios zonos išorės atstovavimą atsižvelgiant į jos didėjančią svarbą ir ekonomikos politikos derinimo pokyčius. Arba euro zonos vaidmuo tarptautinėse finansų įstaigose ir galiausiai tarptautinėse finansų rinkose santykinai sumenko, arba ji neišnaudoja viso savo potencialo. Todėl geresni euro zonos išorės rodikliai turėtų pasijusti ir už jos ribų ir būti nuoseklesni bei vienodesni pasaulinėje finansų sistemoje.

3.4. Išorės atstovavimas euro zonai turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į platesnes politines aplinkybes, kurios paskatino parengti penkių pirmininkų pranešimą. Galima drąsiai daryti išvadą, kad:

a) ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) architektūra yra netinkama numatytiems euro zonos privalumams užtikrinti;

b) priemonės, skirtos euro zonos vidaus reikalams, negali būti veiksmingos atsižvelgiant euro vaidmenį pasaulinėje ekonomikoje be atitinkamo išorės atstovavimo.

3.5. Galima įrodyti, kad tuo atveju, jei nebus zonos išorės atstovavimo, šios zonos potencialas daryti poveikį pasaulinei ekonomikai ir pinigų politikai nebus realizuotas ir euro patrauklumas naudotis juo kaip sandorių, investicijų arba oficialiųjų tarptautinių atsargų valiuta pasaulyje bus ribotas.

3.6. Būtinybę dėmesį sutelkti į TVF lemia didelis ES ir TVF ekonomikos politikos ir jos priemonių papildomumas, juo labiau dabar, kai jos gerokai sustiprintos ir koordinuojamos ES lygmeniu, ypač euro zonoje⁽²⁾. TVF yra labai svarbi institucija pasaulio ekonomikos valdyme ir kartu su Europos Komisija ir Europos Centrinio Banko atliko pagrindinį vaidmenį rengiant ir įgyvendinant programas, kuriomis siekta gelbėti finansų ir valstybės skolos krizių paveiktas valstybes nares. Tikimasi, kad TVF vaidmuo ir toliau stiprės, ir šio fondo ir euro zonos bendradarbiavimo būtinybė bus vertinama daug plačiau ir išsamiau nei iš atskirų valstybių narių perspektyvos. EESRK taip pat pažymi, kad, jei euro zona iš pat pradžių būtų turėjusi savo Europos valiutos fondą, kaip buvo siūloma pradinuose pasiūlymuose prieš sukuriant Europos pinigų sistemą 8-ojo dešimtmečio pabaigoje, tai per krizę jis būtų atlikęs būtent tą vaidmenį, kurį galiausiai atliko TVF.

3.7. Tvirtesniai ir veiksmingesniai euro zonos išorės atstovavimui iškyla tam tikros kliūtys, kurios yra nustatytos ir tinkamai įvertintos:

- valstybių narių išskaidymas (TVF vykdomojoje valdyboje 19 euro zonos valstybių narių išskaidyta į šešias grupes, o dvi iš jų turi atskirus atstovus; toks išskaidymas dažnai trukdo euro zonos šalims išreikšti bendrą poziciją);
- nepakankamas bendras euro zonos atstovavimas (nėra nė vieno euro zonos atstovo, turinčio oficialų įgaliojimą dalyvauti TVF vykdomojoje valdyboje; šią užduotį šiuo metu atlieka EURIMF pirmininkas); TVF neturi idealaus partnerio sprendžiant bendrus euro zonos klausimus (atsižvelgiant į priemones, kurių neseniai imtasi siekiant sustiprinti ekonomikos politikos koordinavimą); Europos Centrinis Bankas turi stebėtojo statusą TVF vykdomojoje valdyboje;
- nepakankamas koordinavimas euro zonos lygmeniu (nepavyko visiškai įgyvendinti 1998 m. Vienoje įvykusiame Europos Vadovų Tarybos posėdyje pasiekto susitarimo); koordinavimas ES lygmeniu užtikrinamas per Ekonomikos ir finansų komiteto (EFK) nuolatinę darbo grupę TVF klausimais (SCIMF), tačiau iš tikrųjų kiekviena valstybė narė gina savo poziciją.

⁽²⁾ EESRK nuomonė savo iniciatyva dėl Valstybės skolos krizės poveikio ES valdymui (OL C 51, 2011 2 17, p. 15).

3.8. Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta pirmiau, dėl dviejų aptariamų dokumentų galima padaryti šias pagrindines išvadas: abiejų dokumentų nuostatomis įgyvendinti reikia užtikrinti didelį koordinavimą kelete sričių, t. y. derinti turimas euro zonos vidaus ir išorės priemones siekiant tobulinti jos struktūrą ir funkcionavimą, suderinti ekonominę politiką, pasiekti sanglaudą ir konvergenciją; taip pat reikia koordinuoti euro zonai priklausančių valstybių ir bendros valiutos neturinčių šalių veiksmus (be kita ko taikant euro zonos plėtros atvejui numatytą procedūrą); be to, būtina derinti įvairias euro zonos išorės atstovavimo formas (pinigų, struktūrinės politikos, bankų sektoriaus, finansų rinkos ir ekonominės politikos klausimais). Principai, kuriais grindžiamas koordinavimas, turi remtis euro kaip bendros ES valiutos idėja.

3.9. Kita bendro pobūdžio pastaba: dokumentuose procedūrinės, administracinės ir teisines nuostatas būtina suderinti su atitinkamais ekonominiais ir (arba) analitiniais bei politiniais argumentais.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Remiantis pirmiau pateiktomis bendromis pastabomis, būtų gerai, jei būtų pateikta paprasta schema, parodanti naujos ES ekonomikos valdysenos ir IMF bei, jei įmanoma, kitų institucijų, politikos koreliaciją. Tai turėtų atitikti, pavyzdžiui, Europos semestro įgyvendinimo ir vykdymo tvarkaraštį ir programą, o diskusijos šiuo klausimu turėtų būti aiškesnės ir vykti sklandžiau.

4.2. Taip pat galima rekomenduoti parengti scenarijų dėl susijusių ES institucijų ir organų vidaus veiklos koordinavimo taisyklių ir procedūrų lankstumo požiūriu, siekiant veiksmingos jų sinergijos, visų pirma parengiamuoju etapu ir pereinamuoju šios koncepcijos įgyvendinimo bei euro zonos plėtros laikotarpiu. Siekiant užtikrinti kuo didesnę skaidrumą ir demokratinę atskaitomybę, kaip raginama Komisijos komunikate, Europos Parlamentui šioje srityje turėtų būti suteiktas tinkamas vaidmuo, atitinkantis Bendrijos sprendimų priėmimo metodą.

4.3. Pasiūlymas išplėsti euro zonos išorės atstovavimą yra dalis dokumentų rinkinio, kuriuo pertvarkomas Europos semestras ir įtraukiamos nacionalinės konkurencingumo tarybos bei Europos fiskalinė valdyba. Dėl šių žingsnių bus būtina, kad ES ir euro zonai būtų atstovaujama kituose svarbiuose forumuose. Būtų naudinga šioje srityje stiprinti sinergiją su EBPO, G 7, G 20, Tarptautinių atsiskaitymų banku (TAB) ir Pasaulio banku. Šie veiksmai yra susiję su bankų sąjungos ir kapitalo rinkų sąjungos kūrimu, t. y. su makroekonominės politikos koordinavimu ir įgyvendinimu, finansų reguliavimo reforma ir mokesčių skaidrumu (ES ir euro zonai šiais klausimais atstovauja Europos Vadovų Tarybos pirmininkas, Europos Komisijos pirmininkas ir euro grupės pirmininkas, Europos Komisijos ir Europos centrinio banko atstovai ir G 7 arba G 20 valstybių narių ministrai). Galėtų būti ir kitų galimybių, pavyzdžiui, Azijos infrastruktūros investicijų bankas (AIIB), kuriame atstovaujama gana dideliui skaičiui ES valstybių narių.

4.4. Pateiktos išvados leidžia manyti, kad būtinybė siekti veiksmingesnio euro zonos išorės atstovavimo yra pirmas būtinas žingsnis norint pasaulio ekonomikoje sustiprinti ES piniginio vieneto svorį, svarbą ir statusą; reikėtų žengti šį žingsnį vykstant EPS kūrimo procesui, o jo sėkmė daugiausia priklausys nuo realių euro zonos ekonomikos rezultatų ir visos susijusios ekonominės politikos įgyvendinimo kokybės.

Briuselis, 2016 m. kovo 17 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 806/2014 siekiant sukurti Europos indėlių garantijų sistemą

(COM(2015) 586 final – 2015/0270 (COD))

(2016/C 177/04)

Pranešėjas Daniel MAREELS

Europos Parlamentas, 2016 m. sausio 18 d., ir Taryba, 2016 m. sausio 20 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 806/2014 siekiant sukurti Europos indėlių garantijų sistemą

(COM(2015) 586 final – 2015/0270 (COD)).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (kovo 17 d. posėdis), EESRK priėmė šią nuomonę 197 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 8 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. **Kartu** su pasiūlymu dėl Europos indėlių garantijų sistemos (EIGS) Komisija paskelbė **komunikatą „Bankų sąjungos sukūrimas“**⁽¹⁾. Akivaizdu, kad abu paskelbti dokumentai yra tarpusavyje susiję: įvedus naujas rizikos pasidalijimo priemones (pasiūlymas dėl EIGS), kartu turi būti taikomos papildomos rizikos mažinimo priemonės bankų sąjungoje (komunikatas). Aišku, kad šie du dokumentai yra dvi to paties priemonių rinkinio dalys, todėl Komitetas mano, kad tikslinga pareikšti nuomonę ir dėl komunikato. EESRK ir pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, ir komunikatą vertina palankiai.

1.2. *Trumpai tariant*, Komitetas iš esmės mano, kad abi priemonės reikės **įgyvendinti vienodai, taikant iš tikrųjų tokias pat priemones ir metodus**, nes nustatyta, kad tam tikri esminiai ir svarbūs EIGS ir **rizikos mažinimo priemonių**, apie kurias paskelbta, tikslai, susiję su bankų sąjungos stiprinimu ir sukūrimu, yra bendri. Šios dvi priemonės, pagal kurias turi būti suteiktos tokios pat garantijos norint iš tikrųjų pasiekti nurodytus tikslus, juo labiau būtinos dėl to, kad jos yra viena kitą papildančios ir būtinos siekiant rasti suderintą, visiems priimtina ir kartu galutinį sprendimą. Todėl siekiant realios pažangos, Komiteto nuomone, **būtina** užtikrinti, kad EIGS ir atitinkamos rizikos mažinimo priemonės būtų **svarstomos ir įgyvendinamos nedelsiant, tuo pat metu ir veiksmingai** pagal aiškų ir praktišką tvarkaraštį. Taip pat labai svarbu sudaryti tinkamas sąlygas siekti pažangos, kad **toliau būtų kuriama Ekonominė ir pinigų sąjunga (EPS)**, kurios pagrindinė dalis yra **bankų sąjunga**.

1.3. EIGS yra labai svarbi bankų sąjungos dalis – tai trečiasis šios sąjungos ramstis. Komitetas jau anksčiau yra nurodęs, kad visapusiškai remia bankų sąjungos sukūrimą ir indėlių garantijų sistemą, ir pabrėžęs, kad šioje srityje būtina nedelsiant imtis veiksmų siekiant stiprinti ES ekonomikos ir finansinį stabilumą.

⁽¹⁾ COM(2015) 587 final

1.4. Tuo, kad indėliai būtų stabilūs, saugūs ir gerai apsaugoti, yra suinteresuoti visi, ypač santaupų turintys asmenys ir indėlininkai. EESRK ir toliau yra įsitikinęs, kad svarbu išsaugoti šių asmenų pasitikėjimą ir jiems užtikrinti kuo didesnę apsaugą. Taigi reikėtų didinti santaupų turinčių asmenų ir indėlininkų pasitikėjimą bankais ir užtikrinti, kad jie galėtų pasinaudoti finansinės integracijos ir sąžiningos bankų konkurencijos teikiama nauda. Be to, stabilūs indėliai ir toliau būtini tam, kad būtų finansuojama ekonomika, namų ūkiai ir įmonės, ypač MVĮ.

1.5. EESRK nuomone, EIGS turi padėti toliau stiprinti bankų sąjungą, didinti jos atsparumą galimoms finansų krizėms ir užtikrinti finansų stabilumą. Europos indėlių garantijų sistema gali daryti teigiamą įtaką valstybių narių ir bankų padėčiai, nes gali labiau padėti įveikti vietas mastu patirtus sukrėtimus. Ji gali atgrasyti kai kuriuos asmenis nuo noro imtis spekuliacijų, nukreiptų prieš tam tikras šalis arba tam tikrus bankus, ir taip užtikrinti, kad būtų sumažinta masinio indėlių atsiėmimo rizika. Kartu tai dar labiau susilpnins bankų ir suverenių valstybių ryšį.

1.6. Rizikos mažinimo bankų sąjungoje priemonės, apie kurias paskelbta, taip pat yra būtinos. Jos padeda stiprinti bankų sąjungą užtikrinant, kad bankai konkuruotų vienodomis sąlygomis ir silpnėtų jų ryšys su suverenėmis valstybėmis. Taip didėja sistemos atsparumas ir stabilumas. Kad būtų galima pritarti rizikos pasidalijimo mechanizmui, reikia iš tikrųjų sudaryti vienodas sąlygas reglamentavimo ir priežiūros srityje; tai savo ruožtu padeda užtikrinti visų bankų sąjungos projektu suinteresuotų šalių tarpusavio pasitikėjimą.

1.7. Pagal šias priemones visos valstybės narės į savo nacionalinę teisę turi perkelti galiojančius bankų sąjungos teisės aktus (Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvą (BGPD) ir Direktyvą dėl indėlių garantijų sistemų (DIGS)) ir juos visiškai įgyvendinti. Teigiamas aspektas yra tas, kad, paskelbus pasiūlymus dėl EIGS ir komunikatą, valstybių narių, turinčių įdėti daugiau pastangų, skaičius sumažėjo. Komisija imasi priemonių dėl šalių, kurios vėluoja perkelti direktyvas į nacionalinę teisę.

1.8. Reikia stengtis dar labiau sumažinti bankų sektoriuje kylančią riziką ir užtikrinti, kad bankų sąjungoje būtų kuo labiau suderintos sritys, kuriose priemonių jau imtasi. Taigi būtina iš anksto sukurti nacionalines indėlių garantijų sistemas, kuriose būtų sukaupta daug kapitalo, kurios būtų stabilios ir veiksmingos. Toliau kuriant šį bankų sąjungos ramstį, reikėtų kuo labiau vengti įvairios galimos neatsakingo elgesio rizikos (tiek bankų, tiek valdžios institucijų ir santaupų turinčių asmenų). Iš tikrųjų dėl neatsakingo elgesio rizikos bankų sąjungos veikla gali būti nebe tokia veiksminga ir netgi nebe tokia saugi. Nuostata, kad valstybė narė EIGS pasinaudoti gali tik tada, kai ji įvykdo visas kitas sąlygas, yra reikalinga.

1.9. Komitetas mano, kad Komisija turėtų atlikti išsamų ir visuotinį poveikio vertinimą, kuris galėtų būti pagrįstas anksčiau pagal IGS direktyvą atliktais panašiais tyrimais, atsižvelgiant į tai, kad šis klausimas yra svarbus bankų sąjungai, EPS sukūrimui ir investuotojų bei indėlininkų pasitikėjimui. Šio tyrimo rezultatai turėtų būti skelbiami, taip pat siekiant dar labiau sustiprinti pasiūlymo teisėtumą.

1.10. Be to, skirtumai tarp šalių vis dar yra dideli ir daugelyje sričių kyla daug problemų, kaip, beje, neseniai pažymėta kelete tarptautinių ataskaitų. Būtina pašalinti šiuos skirtumus ir išspręsti šias problemas. Nesigilinant visų pirma reikėtų paminėti tai, kad bankų sektoriuje suteikiama daug neveiksnių paskolų ir kad šios paskolos nevienodai pasiskirsčiusios tarp euro zonos valstybių narių ir bankų.

1.11. Komitetas mano, kad mažinant riziką pakankamai dėmesio vis dėlto reikėtų skirti tokio mažinimo poveikiui kreditų teikimui. Visų pirma kreditų teikimas MVĮ, MVPĮ, veiklą pradedančioms ir kitoms naujai įsteigtoms įmonėms turi ir toliau būti pagrindinis ES ir jos valstybių narių prioritetas.

1.12. Be to, Komiteto nuomone, taip pat svarbu siekti pažangos kuriant EPS, kuri, be kita ko, pagrįsta pinigų ir finansų ramsčiu, o tai reiškia, kad turi veikti tikra ES valdoma bankų sąjunga. Dėl EPS Komitetas jau anksčiau yra pažymėjęs, kad ši sąjunga vis dar yra pažeidžiama ir gali susidurti su didelėmis problemomis, todėl reikia ją toliau stiprinti plėtojant visus jos ramsčius.

1.13. EESRK nuomone, šioje srityje iš tikrųjų būtina sudaryti palankias ir tinkamas sąlygas siekti pažangos. Komitetas mano, kad svarbiausia yra užtikrinti ir didinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą. Norint užtikrinti šį pasitikėjimą, taip pat būtinos vienodos konkurencijos sąlygos ir konvergencija pagrįstos panašios gairės.

1.14. Dėl krizės konvergencija susilpnėjo, ir dabar reikia nedelsiant vėl imtis atitinkamų darbų, kad valstybėse narėse būtų siekiama pažangos ir jos būtų skatinamos jos siekti kartu. Taip pat reikėtų remti ekonomikos gaivinimą, sudaryti palankesnes sąlygas makroekonominiam disbalansui mažinti ir didinti gebėjimą prisitaikyti.

1.15. Komitetas palankiai vertina tai, kad naujoji indėlių garantijų sistema neturi poveikio bankų sektoriaus išlaidoms, taip pat mano, kad rizika pagrįstą įnašų skaičiavimo metodą pageidautina tiesiogiai nurodyti pasiūlyme dėl EIGS, o ne deleguotuose aktuose. Iš tikrųjų šis metodas yra labai svarbi numatomo reglamentavimo dalis, kurią iš principo verta apibrėžti aukščiausiu lygmeniu.

2. Aplinkybės

2.1. Kuriant bankų sąjungą buvo nuspręsta, kad jos ramsčiai bus kuriami laipsniškai.

2.2. Pirmieji du etapai – tai bendro priežiūros mechanizmo sukūrimas (pagal šį mechanizmą Europos Centrinis Bankas (ECB) prižiūri⁽²⁾ euro zonos bankus⁽³⁾) ir bendro pertvarkymo mechanizmo taikymas nuo 2016 m. sausio 1 d.

2.3. Šiuo metu pateiktas pasiūlymas dėl trečiojo bankų sąjungos ramsčio – **Europos indėlių garantijų sistemos**⁽⁴⁾. Ši sistema pagrįsta Direktyva dėl indėlių garantijų sistemų (IGS⁽⁵⁾), pagal kurią sukurtos nacionalinės indėlių garantijų sistemos ir numatyta institucines apsaugos sistemas pripažinti indėlių garantijų sistemomis. Penkių pirmininkų pranešime „Europos ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas“⁽⁶⁾ taip pat pasiūlyta tokios sistemos kūrimui numatyti ilgesnį laikotarpį.

2.4. Numatyta, kad naujoji sistema⁽⁷⁾ pamažu bus kuriama etapais⁽⁸⁾:

2.4.1. Pirmuoju etapu, kuris truks trejus metus – iki 2020 m., bus taikomas perdraudimo modelis. Šiuo etapu nacionalinei indėlių garantijų sistemai EIGS lėšų bus galima skirti tik išnaudojus visus nuosavus nacionalinės sistemos išteklius, jeigu atitinkama valstybė narė laikėsi Direktyvos dėl indėlių garantijų sistemų nuostatų. Taigi tikslas yra susilpninti bankų ir suverenių valstybių ryšį.

2.4.2. Vėliau EIGS pamažu taps sujungta sistema (bendrojo draudimo sistema). Šiuo etapu tam, kad prireikus būtų galima gauti EIGS lėšų, nuosavų nacionalinės garantijų sistemos išteklių išnaudoti nereikės. Iš pradžių bus nustatytas gana mažas EIGS įnašas (20 %), o po ketverių metų jis sieks 80 %. Tai reiškia, kad nacionalinės sistemos labiau dalinsis rizika.

2.4.3. Trečiuoju etapu EIGS tenkančios rizikos dalis pamažu didės, kol pasieks 100 %. Taigi 2024 m. nacionalinės indėlių garantijų sistemos bus visiškai pakeistos naująja Europos sistema, kuria vienintele bus naudojamos mokant kompensacijas indėlininkams.

2.5. Šiomis aplinkybėmis pasiūlyme nurodyta, kad greitai bus įsteigtas Europos indėlių garantijų fondas. Jis bus finansuojamas bankų įnašais, tikslinamais atsižvelgiant į riziką. Sistema neturėtų daryti įtakos bankų sektoriaus išlaidoms, nes įnašai į Europos sistemą bus išskaičiuojami iš bankų įnašų į nacionalines IGS.

2.6. Sistema pagrįsta didelėmis garantijomis, pavyzdžiui, draudžiamos tik tos nacionalinės IGS, kurios atitinka ES taisykles ir buvo sukurtos laikantis šių taisyklių.

⁽²⁾ Nuo 2014 m. lapkričio mėn.

⁽³⁾ Didžiuosius bankus (apie 130) tiesiogiai prižiūri ECB, o kitus (daugiau kaip 6 000) – pirmiausia nacionalinės priežiūros institucijos.

⁽⁴⁾ Dar vadinama EIGS arba anglų kalba EDIS (*European Deposit Insurance Scheme*).

⁽⁵⁾ Šioje direktyvoje nustatyta, kad apsauga taikoma 100 000 EUR neviršijančiai indėlių, priklausančių ES santaupų turintiems asmenims, sumai.

⁽⁶⁾ Žr. „Europos ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas“, Jean-Claude Juncker pranešimas, parengtas glaudžiai bendradarbiaujant su Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi ir Martin Schulz, ypač p. 11.

⁽⁷⁾ Žr. 2015 m. lapkričio 24 d. paskelbtą Pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 806/2014 siekiant sukurti Europos indėlių garantijų sistemą, COM(2015) 586 final – 2015/0270 (COD).

⁽⁸⁾ EIGS struktūra atitinka standartinę bankų sąjungos struktūrą: 28 valstybėse narėse taikomas bendras taisyklių sąvadas, pateiktas šiuo metu galiojančioje direktyvoje dėl indėlių garantijų ir papildytas EIGS, kuri privaloma euro zonos šalims ir kurią gali taikyti kitos valstybės narės, norinčios prisijungti prie bankų sąjungos.

2.7. Paskelbusi apie naujosios sistemos sukūrimą, Komisija komunikate „Bankų sąjungos sukūrimas“ kartu paskelbė apie priemonių, skirtų mažinti riziką bankų sąjungoje, rinkinį⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾.

3. Bendrosios pastabos ir komentarai

3.1. Komitetas konstatuoja, kad komunikatas⁽¹¹⁾ dėl rizikos mažinimo bankų sąjungoje paskelbtas kartu su pasiūlymais dėl EIGS. Komisijos nuomone, abu paskelbti dokumentai yra tarpusavyje susiję. Pasiūlymu dėl EIGS įvedus nuostatą dėl didesnio rizikos pasidalijimo, kartu turi būti taikomos kitos rizikos mažinimo priemonės. Todėl Komitetas mano, kad abu šie dokumentai yra dvi vieno priemonių rinkinio dalys. Į tai bus atsižvelgta pateikiant pastabas ir komentarus dėl naujų dokumentų.

3.2. EESRK nuo pat pradžių palankiai vertino bankų sąjungą ir priimtas priemones, susijusias su pirmuoju ir antruoju ramsčiais⁽¹²⁾. Komitetas išreiškė nuomonę, kad ši klausimą reikia svarstyti nedelsiant⁽¹³⁾.

3.3. Be to, Komitetas visada rėmė tolesnį bankų sąjungos kūrimą⁽¹⁴⁾ ir siekį kuo skubiau ją papildyti su indėlių apsauga susijusiu trečiuoju ramsčiu. Šiomis aplinkybėmis jau buvo rekomenduota stiprinti ir tobulinti bendrą indėlių apsaugos sistemą⁽¹⁵⁾.

3.4. Komitetas palankiai vertina pasiūlymus dėl EIGS ir pritaria siekiamiems tikslams, kad taikant reglamentą, kurio tikslas – apsaugoti indėlius, gerinti ir derinti santaupų turinčių asmenų apsaugą, didinti finansinį stabilumą ir dar labiau riboti bankų ir šalių, kuriose jie veikia, institucijų ryšius, būtų stiprinama bankų sąjunga.

3.5. Taikant rizikos pasidalijimo principą toks planas gali turėti teigiamą įtaką tam tikrų valstybių narių ir tam tikrų bankų padėčiai, nes jis labiau negu dabartinės nacionalinės sistemos prireikus gali padėti įveikti sunkumus, atsiradusius dėl vietos mastu patiriamų didelių sukrėtimų. Jis gali atgrasyti kai kuriuos asmenis nuo noro imtis spekuliacijų, nukreiptų prieš tam tikras šalis arba tam tikrus bankus, ir taip užtikrinti, kad visoje bankų sąjungoje būtų sumažinta bendra rizika.

3.6. Labai svarbu užtikrinti tinkamą santaupų turinčių asmenų indėlių apsaugą ir šiems indėliams taikyti kuo didesnes garantijas. Kilus krizei padaryta didelė pažanga, ir naujų pasiūlymų tikslai gali padėti dar labiau padidinti pasitikėjimą, nes jie gali užtikrinti intensyvesnę šalių finansinę integraciją ir vienodas bankų tarpusavio konkurencijos sąlygas.

⁽⁹⁾ Tokios priemonės galėtų būti:

- pasirinkimo galimybių ir valstybių veiksmų laisvės taikant prudenčines taisykles mažinimas, kad bendras priežiūros mechanizmas galėtų veikti kuo veiksmingiau,
- nacionalinių indėlių garantijų sistemų derinimas,
- teisės aktų priėmimas siekiant įgyvendinti likusius tarptautiniu lygmeniu nustatytos reguliavimo sistemos aspektus, susijusius su bankais, visų pirma siekiant riboti bankų daromą svėro poveikį, užtikrinti stabilų bankų finansavimą ir gerinti pagal riziką įvertinto turto palyginamumą, taip pat siekiant sudaryti sąlygas iki 2019 m. įgyvendinti Finansinio stabilumo tarybos rekomendacijas dėl bendro bankų pajėgumo padengti nuostolius, kad sunkumų patiriantys bankai turėtų pakankamai išteklių ir nereikėtų naudoti mokesčių mokėtojų lėšų,
- galiojančių taisyklių laikymasis siekiant užtikrinti, kad mokiam ir atspariam bankų sektoriui palaikyti būtų naudojama kuo mažiau viešųjų lėšų,
- didesnė nemokumo teisės konvergencija visose valstybėse narėse, kaip nustatyta kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų plane,
- su prudenčine tvarka, kuri taikoma bankų pozicijai dėl valstybės rizikos, susijusios iniciatyvos, visų pirma bankų pozicijos dėl atskiros valstybės skolos rizikos ribojimo, kaip priemonė užtikrinti, kad bendra su valstybe susijusi bankų rizika būtų pakankamai diversifikuota.

⁽¹⁰⁾ Žr. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bankų sąjungos sukūrimas“, COM(2015) 587 final, 2015 m. lapkričio 24 d.

⁽¹¹⁾ Žr. 2.7 punktą.

⁽¹²⁾ T. y. bendrą priežiūros mechanizmą ir bendrą pertvarkymo mechanizmą.

⁽¹³⁾ Be kita ko, žr. EESRK nuomonės dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos bankininkystės institucija), nuostatos dėl jo sąsajų su Tarybos reglamentu (ES) Nr. .../..., kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedamos specialios užduotys, susijusios su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika (COM(2012) 512 final – 2012/0244 (COD)) ir Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Bankų sąjungos kūrimo gairės“ (OL C 11, 2013 1 15, p. 34) 1.12 dalį.

⁽¹⁴⁾ Be kita ko, žr. EESRK nuomonę dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pasiūlymai būsimam ES teisėkūros laikotarpiui (OL C 451, 2014 12 16, p. 10) ir EESRK nuomonę dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) sukūrimo. Politinis ramstis (OL C 332, 2015 10 8, p. 8).

⁽¹⁵⁾ Žr. 13 ir 14 išnašose nurodytas nuomones.

3.7. Stabilūs indėliai yra patikimas finansavimo šaltinis, kuris labai svarbus ekonomikai, ypač namų ūkiams, taip pat mažoms ir naujai įsteigtoms įmonėms (pvz., MVĮ, MVPI⁽¹⁶⁾) ir veiklą pradedančioms įmonėms), taigi šie indėliai padeda užtikrinti būtiną ekonomikos augimą. MVĮ (plačiaja prasme) yra gyvybiškai svarbios Europos ekonomikai. Jose šiuo metu dirba daugiau kaip du trečdaliai visų privačiojo sektoriaus darbuotojų ir jos sudaro 85 % grynojo užimtumo augimo. EESRK puikiai supranta, kad kreditų teikimas perspektyvioms MVĮ yra labai svarbus ekonomikos augimui ir naujų darbo vietų kūrimui. Todėl tai turi būti pagrindinis prioritetas tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu.

3.8. Dėl priemonių, kuriomis siekiama dar labiau sumažinti riziką, laikomasi požiūrio, kuris panašus į požiūrį dėl EIGS, todėl Komisijos dokumentą Komitetas vertina taip pat palankiai. Jis šį dokumentą juo labiau palankiai vertina dėl to, kad, viena vertus, sutampa kai kurie pagrindiniai abiejų dokumentų tikslai, tokie kaip bankų sąjungos stiprinimas ir bankų ryšių su suvereniomis valstybėmis silpninimas, kita vertus, norint įgyvendinti tikslus būtina aiškiai suderinti priemones.

3.9. Mažinant riziką negalima nepaisyti dabartinės padėties. Reikia toliau stengtis pirmiausia mažinti bankų sektoriuje kylančią riziką ir užtikrinti, kad bankų sąjungoje būtų labiau suderintos sritys, kuriose priemonių jau imtasi.

3.10. Visų pirma visos valstybės narės dabartinius su bankų sąjunga susijusius teisės aktus turi visiškai perkelti į savo teisę ir juos taikyti. Jei tuo metu, kai buvo paskelbti pasiūlymai dėl EIGS, daug valstybių narių dar buvo neperkėlusios arba tik iš dalies perkėlusios BGP ir (arba) IGS direktyvas, nuo tada padėtis pagerėjo. Komisija imasi priemonių dėl šalių, kurios vėluoja perkelti direktyvas į nacionalinę teisę⁽¹⁷⁾.

3.11. Tam tikrų problemų kyla į nacionalinę teisę toliau perkeltiant ir įgyvendinant Reglamentą dėl indėlių garantijų ir *ex ante* finansavimo sistemą. Taip pat būtina labiau derinti ir pirmiausia sukurti nacionalines indėlių garantijų sistemas, kuriose būtų sukaupta daug kapitalo ir kurios būtų stabilios ir veiksmingos, siekiant mažinti neatsakingo elgesio riziką. Be to, dėmesio reikėtų skirti šios rizikos mažinimui kiekvienu EIGS įgyvendinimo etapu. Šiuo požiūriu negalima neatsižvelgti į pavojų, galintį kilti dėl pernelyg staigaus ir griežto rizikos pasidalijimo. Nuostata, kad valstybė narė EIGS pasinaudoti gali tik tada, kai ji įvykdo kitas sąlygas ir įgyvendina esamus teisės aktus, šiuo atveju yra reikalinga.

3.12. Be to, skirtumai tarp šalių vis dar tokie pat dideli ir daugelyje sričių kyla daug problemų, kaip, beje, neseniai pažymėta kelete tarptautinių ataskaitų⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾. Tai reikia spręsti. Būtina turėti omenyje, kad bankų sektoriuje suteikiama daug neveiksnių paskolų ir kad šios paskolos nevienodai pasiskirsčiusios tarp euro zonos valstybių narių ir bankų⁽²⁰⁾. Veiksmingas šių problemų sprendimas atsižvelgiant į visus kitus svarbius aspektus gali būti laikomas sąlyga siekti pažangos su indėlių apsauga susijusios rizikos pasidalijimo srityje. Šiuo tikslu, be kita ko, reikia sukurti bendrą priežiūros mechanizmą, kuriam kurį valdytų ES.

⁽¹⁶⁾ Mažosios ir vidutinės įmonės.

⁽¹⁷⁾ Dėl DIGS žr. 2015 m. gruodžio 10 d. Europos Komisijos pranešimą spaudai „Finansinės paslaugos. Komisija prašo 10 valstybių narių įgyvendinti Sąjungos taisykles dėl indėlių garantijų sistemų“ (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6253_en.htm). Dėl BGPD žr. 2015 m. spalio 22 d. pranešimą spaudai „Komisija pateikia ieškinį Europos Teisingumo Teismui dėl šešių valstybių narių, kurios į nacionalinę teisę neperkėlė ES taisyklių dėl bankų gaivinimo ir pertvarkymo“ (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5827_en.htm).

⁽¹⁸⁾ Be kita ko, žr. 2015 m. lapkričio mėn. Europos bankininkystės institucijos (EBI) ataskaitą EBA – 2015 ES-wide transparency exercise – aggregate report (<https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1280458/2015+EU-wide+Transparency+Exercise+Report+FINANCIAL.pdf>) ir ECB dokumentą Economic Bulletin Nr. 2015/5, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/ebcbu/eb201505.en.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Žr. EBI ataskaitą, ypač santrauką (p. 6 ir 7): „Taip pat pagerėjo turto kokybė ir padidėjo grąžos normos, nors iš pradžių kokybė buvo prasta, o grąžos normos – nedidelės, ir šiuo metu dėl jų vis dar kyla problemų. Neveiksnių pozicijos, pirmą kartą paskelbtos laikantis suderintos EBI apibrėžties, visoje ES sudaro apie 6 % visų paskolų ir avansų ir 10 % vertinant vien ne finansų bendroves, nors tarp šalių ir bankų yra didelių skirtumų. 2015 m. grąža padidėjo, tačiau lieka nedidelė atsižvelgiant į buvusius pokyčius ir apskaičiuotas nuosavo bankų kapitalo išlaidas. Nuo 2015 m. birželio mėn. reglamentuojamo ES bankų nuosavo kapitalo bendra grąža yra 9,1 %.

Galiausiai dėl valstybės garantija užtikrintų skolų pozicijų pažymėtina, kad, kaip matyti iš šiuo metu paskelbtų duomenų, investuojant į valstybės skolas pirmenybė visada teikiama savo šaliai, nors ši tendencija pamažu ir silpnėja, nes 2015 m. birželio mėn. bankai nurodė, kad jų užsienio valstybės skolų portfeliai didėja.“

⁽²⁰⁾ 2015 m. lapkričio mėn. ECB dokumentas Financial Stability Review (<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/financialstability-review201511.en.pdf?24cc5509b94b997f161b841fa57d5eca>), 74 ir tolesni punktai.

3.13. Išsamios išankstinės poveikio EIGS analizės rezultatai nėra viešai paskelbti. Tai prieštarauja skaidrumo reikalavimams. Be abejonės, būtina atlikti išsamų ir visuotinį poveikio vertinimą, kuris galėtų būti pagrįstas anksčiau pagal IGS direktyvą⁽²¹⁾ atliktais panašiais tyrimais, atsižvelgiant į tai, kad šis klausimas yra svarbus bankų sąjungai, EPS sukūrimui ir investuotojų bei indėlininkų pasitikėjimui. Šio tyrimo rezultatai turėtų būti skelbiami, taip pat siekiant dar labiau sustiprinti pasiūlymo teisėtumą.

3.14. Dėl būsimų papildomų rizikos mažinimo priemonių, apie kurias paskelbta, turi būti laikomasi požiūrio, panašaus į požiūrį dėl EIGS, kadangi šiomis dviem priemonėmis siekiama stiprinti bankų sąjungą, ir jas reikėtų konkrečiai apibūdinti ir įgyvendinti, kai tik bus sudarytos tam būtinos sąlygos.

3.15. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, akivaizdu, kad šias dvi priemones reikės stengtis įgyvendinti vienodai. Iš tikrųjų jos yra viena kitą papildančios ir būtinos siekiant rasti suderintą ir kartu galutinį sprendimą. Todėl būtina užtikrinti, kad EIGS ir atitinkamos rizikos mažinimo priemonės⁽²²⁾ būtų svarstomos ir įgyvendinamos nedelsiant, tuo pat metu ir veiksmingai. Tai ne tik iš esmės padės sukurti bankų sąjungą ir baigti kurti EPS (žr. pirmiau), bet ir suteiks didžiausią garantiją, kad bus pasiekta reali pažanga.

3.16. Komiteto nuomone, šis klausimas taip pat labai svarbus siekiant sukurti EPS. Tai, be kita ko, pagrįsta pinigų ir finansų ramsčiu, apimančiu visavertę bankų sąjungą. Dėl EPS Komitetas jau anksčiau yra pažymėjęs, kad ši sąjunga vis dar yra nestabili ir gali susidurti su didelėmis problemomis⁽²³⁾, todėl reikia ją toliau stiprinti plėtojant visus jos ramsčius.

3.17. Jau anksčiau konstatuota, kad suverenias valstybes ir bankus sieja nuolatiniai ryšiai, todėl valstybės narės nelabai linkusios sudaryti būtinas politines ir ekonomines sąlygas, taigi tinkamiausių ir veiksmingiausių sprendimų priėmimas nuolat atidedamas⁽²⁴⁾.

3.18. Todėl svarbu siekti pažangos ir šiuo požiūriu pagrindinis uždavinys – užtikrinti ir didinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą. Norint užtikrinti šį pasitikėjimą, taip pat būtinos vienodos konkurencijos sąlygos ir konvergencija pagrįstos panašios gairės.

3.19. Dėl krizės konvergencija susilpnėjo, ir dabar reikia nedelsiant vėl imtis atitinkamų darbų, kad valstybėse narėse būtų siekiama pažangos ir jos būtų skatinamos jos siekti kartu. Taip pat reikėtų remti ekonomikos gaivinimą, sudaryti palankesnes sąlygas makroekonominiam disbalansui mažinti ir didinti gebėjimą prisitaikyti.

4. Konkrečios pastabos ir komentarai

4.1. EESRK palankiai vertina pasiūlyme dėl EIGS nurodytą principą, pagal kurį naujoji sistema neturi daryti poveikio bankų sektoriaus išlaidoms. Atlikus išsamų poveikio vertinimą, nustatyta, kad bankų sektoriaus įnašas sudaro 0,8 %⁽²⁵⁾ ⁽²⁶⁾ apdraustųjų indėlių. Todėl svarbu nedidinti bendro įnašo į nacionalines ir Europos sistemas, kad būtų išlaikytas išlaidų neutralumas.

4.2. Be to, svarbu kuo labiau suderinti nacionalinius įnašus, kad būtų užtikrintos vienodos nacionalinėms indėlių garantijų sistemoms keliamos sąlygos ir išvengta šių sistemų skirtumų.

4.3. Šiuo vienodų sąlygų principu turėtų būti vadovujamasi palaikant tiek bankų sąjungos šalių narių, tiek jai nepriklausančių valstybių narių santykius. Tai, be kita ko, reiškia, reikia toliau stengtis suderinti dabartines IGS direktyvos nuostatas siekiant užtikrinti didesnę visose valstybėse narėse veikiančių sistemų konvergenciją.

⁽²¹⁾ Pasak Komisijos atstovų, dabartiniai pasiūlymai grindžiami poveikio vertinimu, kuris buvo atliktas iš dalies keičiant Direktyvą dėl indėlių garantijų sistemų. Žr. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52010SC0834>. Žr. konkrečiau dokumento 7.8 ir 7.11 punktus.

⁽²²⁾ Dėl šių rizikos mažinimo priemonių visų pirma reikės įgyvendinti svarbiausias priemones vadovaujantis šiame dokumente aprašyta perspektyva.

⁽²³⁾ Žr. 14 išnašoje nurodytas nuomones.

⁽²⁴⁾ Žr. 14 išnašoje nurodytos pirmos nuomonės 4.1.2 punktą.

⁽²⁵⁾ Pagal Direktyvą dėl indėlių garantijų sistemų.

⁽²⁶⁾ Arba 0,5 %, jei tenkinamos tam tikros sąlygos.

4.4. Institucinės užtikrinimo sistemos teikia finansinę paramą, kai jos nariai atsiduria sunkioje padėtyje, ir taip padeda išvengti bankų žlugimo. Šių sistemų prevenciniai veiksmai turėtų būti visiškai pripažinti naujajame reglamente dėl EIGS, kitaip gali būti pakenkta bendrai koncepcijai.

2016 m. kovo 17 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Georges DASSIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos Centriniam Bankui dėl tolesnių ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo žingsnių

(COM(2015) 600 final)

ir

2015 m. spalio 21 d. Komisijos sprendimo (ES) 2015/1937, kuriuo įsteigiama nepriklausoma patariamoji Europos fiskalinė valdyba

(C(2015) 8000 final)

(2016/C 177/05)

Pranešėjas Carmelo CEDRONE

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. lapkričio 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos Centriniam Bankui dėl tolesnių ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo žingsnių

(COM(2015) 600 final)

ir

2015 m. spalio 21 d. Komisijos sprendimo (ES) 2015/1937, kuriuo įsteigiama nepriklausoma patariamoji Europos fiskalinė valdyba

(C(2015) 8000 final).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 16–18 d. (2016 m. kovo 17 d. posėdis), EESRK priėmė šią nuomonę 195 nariams balsavus už, 4 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir pasiūlymai

1.1. EESRK mano, kad Komisijos komunikatas dėl *tolesnių ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo žingsnių* gali būti puiki galimybė pradėti diskusiją tiek politiniu, tiek pilietinės visuomenės lygmeniu, siekiant išsiaiškinti realias euro zonos problemas ir apžvelgti tai, kas joje įvyko nuo Mastrichto sutarties įsigaliojimo, taip pat per finansų ir ekonomikos krizę, ypač sukėtusią euro zoną, kad būtų galima pateikti konkrečių pasiūlymų, neapsiribojančių dabartinės redakcijos komunikatu. Svarbiausi aspektai:

1.2. **Semestras.** Būtų naudingiau parengti semestrai skirtą pasiūlymą įtraukiant jį į išsamų susitarimą dėl ekonomikos valdymo, kuris neapsiribotų esamomis priemonėmis, visų pirma pakeičiant makroekonominės sąlygas ir sustiprinant tarpparlamentinės konferencijos vaidmenį, kaip jau yra prašęs EESRK.

1.3. **Ekonomikos valdymas.** Išsamus euro zonos ekonomikos valdymas (makro, mikro, pinigų ir kt. lygmenimis) turi būti platesnio užmojo nei siūlo Komisija. Reikia iš esmės pakeisti dabartinius ekonomikos modelius: visų pirma nacionalinės konkurencingumo valdybos turėtų atsižvelgti ir į sanglaudos politiką, socialines pasekmes ir poveikį užimtumui, atsiradusius iš dalies dėl per krizę padidėjusio disbalanso ir skirtumų tarp valstybių ⁽¹⁾. Europos Komisija ir valdybos taip pat turėtų atsižvelgti į naujus veiksnius ir parametrus, kuriais dabar yra ir toliau bus grindžiamas pasaulio ekonominių blokų konkurencingumas ir konkurencija. Patariamoji Europos fiskalinė valdyba turėtų laikytis skaidresnės ir labiau demokratinės procedūros tiek skirdama savo narius, tiek patardama, nes esama rizikos, kad tam ir toliau gali būti netaikomos demokratinės kontrolės priemonės.

1.4. **Atstovavimas euro zonai už jos ribų.** Pasiūlymas yra teisingas ir reikalingas, tačiau jo įgyvendinimas trunka per ilgai, be to, kyla demokratinės kontrolės ir teisės aktų pakeitimų, reikalingų tam, kad būtų pripažintas ekonominės ir pinigų sąjungos vaidmuo sprendžiant su euro zona susijusius klausimus, problema ⁽²⁾.

1.5. **Finansinė sąjunga.** Pasiūlymas vertintinas teigiamai, nors jis prarado galimybę reikiamu metu suteikti politinį postūmį. Tai svarbiausias sprendimas, kuris turi būti įgyvendintas greitai, pasitelkiant numatytus mechanizmus: bendrą problemų sprendimo mechanizmą ir indėlių garantijų sistemą ⁽³⁾, kapitalo rinkų sąjungą ⁽⁴⁾; taip pat turi būti nedelsiant visapusiškai įgyvendinti bendri Europos taisyklių rinkiniai. Todėl Komisijos pasiūlymas, susijęs su valstybės ir privačiojo sektoriaus skola, būtų labai naudingas siekiant sumažinti riziką ir spekuliacijas euro zonos finansų sistemoje. Beje, tokią pasiūlymą EESRK jau yra parengęs ⁽⁵⁾.

1.6. **Demokratinis teisėtumas.** Tai yra didžiausias komunikato – bent jau dabartinės jo redakcijos, kuri išliks kol bus rengiamasi 2 etapui – trūkumas. Šis klausimas nagrinėjamas labai paviršutiniškai ir nekonkrečiai, nors tai yra šios diskusijos pagrindas ir kelia Europos visuomenės susirūpinimą, ypač – pastaraisiais mėnesiais, nes nuo to priklauso euro zonos ir ES ateitis. Kaip minėta, demokratinės kontrolės klausimas nėra keliamas nė viename iš Komisijos pateiktų veiklos pasiūlymų.

1.6.1. Sprendžiant šį klausimą, galėtų būti naudingas trišalis socialinis dialogas, tačiau jis turi būti struktūruotas, o šalių pasiektų susitarimų įgyvendinimas turi būti privalomas.

1.7. **2 etapas. Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas.** Tai svarbiausias ir pagrindinis etapas siekiant, kad kiti pateikti pasiūlymai būtų įtikinami; deja, šis etapas pirmiausia paremtas baltąja knyga, kuri bus paskelbta 2017 m. pabaigoje. Mūsų manymu, nors dar tik rengiamasi 2 etapui, kalbant apie demokratiją ir euro zonos politinį ramtį, kuris yra pagrindinė ir svarbiausia komunikato tema, nepakanka remtis tik baltąja knyga, t. y. tiesioginėmis konsultacijomis ir dialogu su piliečiais nepaaiškinant, kaip tai tinkamai padaryti, ir neįtraukiant EESRK.

1.8. Be to, EESRK mano, kad Komisijos nurodytas **veiksmų planas** taip pat nėra tinkamas, atsižvelgiant į klausimų, kuriuos reikia skubiai spręsti, svarbą (nuolatinis atidėjimas ir neaiškūs terminai). Todėl, iš dalies remdamasis savo seniai parengtu veiksmų planu, EESRK išsipareigoja, galbūt kartu su Komisija, parengti 2 etapui skirtą savo planą, kad ES valstybėse, visų pirma euro zonos šalyse, būtų aptarti šie klausimai.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė dėl nacionalinių konkurencingumo valdybų (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 35).

⁽²⁾ EESRK nuomonė dėl euro zonos išorės atstovavimo (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 16).

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl Europos indėlių garantijų sistemos (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 21).

⁽⁴⁾ EESRK nuomonės dėl žalosios knygos „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimas“ (OL C 383, 2015 11 17, p. 64) ir dėl Kapitalo rinkų sąjungos veiksmų plano (OL C 133, 2016 4 14, p. 17).

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė „Ekonomikos augimas ir valstybės skolos ES. Du novatoriški pasiūlymai“ (OL C 143, 2012 5 22, p. 10).

1.9. **Pasiūlymai.** EESRK, rengdamas nuomones nuo pat krizės pradžios, pateikė pasiūlymų, susijusių su įvairiais finansų krizės aspektais ir ES įgyvendinamos ekonomikos politikos trūkumais. Pavyzdžiui, įvairiose nuomonėse savo iniciatyva jis parengė specialių pasiūlymų dėl EPS ekonominio, finansinio ir monetarinio valdymo ir panašių klausimų. Be to, Komitetas daug anksčiau už Komisiją suformulavo pasiūlymų dėl euro zonos politinio valdymo. Todėl, kalbant apie pasiūlymus dėl šio komunikate aptariamų klausimų, Komitetas siūlo peržiūrėti jau parengtas ⁽⁶⁾ ir rengiamas nuomones dėl konkrečių Komisijos pasiūlymų ⁽⁷⁾.

2. Aplinkybės

2.1. Šioje nuomonėje pateikiama bendra Komisijos komunikato dėl euro zonos apžvalga. Specifiniai aspektai nagrinėjami kitose EESRK nuomonėse.

2.2. Komisijos komunikatas parengtas dėl būtinybės įgyvendinti antrajame penkių pirmininkų pranešime dėl EPS pateiktus pasiūlymus, kadangi į pirmąjį pranešimą J. M. Barroso vadovaujama Komisija visiškai neatsižvelgė. Šiais dviem pranešimais buvo siekiama pašalinti EPS trūkumus, kurie, kaip žinia, dėl finansų ir ekonomikos krizės tapo akivaizdūs ne tik visiems europiečiams, bet ir likusioms šalims. Šie trūkumai paskatino spekuliacijas dėl euro, kurios buvo pagrindinė euro zonos krizės ir ilgos jos trukmės priežastis.

2.3. Dėl tos pačios priežasties EESRK, dar prieš Komisiją ir kitas ES institucijas suskubo parengti konkrečius su šiais klausimais susijusius pasiūlymus, kurie tik neseniai buvo išgirsti, tinkamai apsvarstyti ir įvertinti ⁽⁸⁾. Todėl Komitetas palankiai vertina tai, kad Komisija vienoje iš tolesnės veiklos ataskaitų teigiamai įvertino kai kurias EESRK neseniai parengtas nuomones, ir atkreipia dėmesį į tai, kad Komisija padėjo Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui už jo išsamią nuomonę dėl ekonominės ir pinigų sąjungos politinio ramsčio, kurioje analizuojama ne tik dabartinė EPS padėtis ir trūkumai, bet ir pateikiama labai vertingų pasiūlymų, kaip ją sukurti.

2.4. Antrasis penkių pirmininkų pranešimas, taigi ir Komisijos komunikatas, kuriuo turėtų būti įgyvendinami pranešime pateikti pasiūlymai, galbūt dėl sumažėjusios įtampos dėl euro zonos krizės ar dėl valstybių narių sunkumų dalytis suverenitetu, yra silpnesnis ir ne toks ryžtingas kaip pirmasis (kuris taip pat turėjo trūkumų), o tai nėra gerai.

2.5. Be to, imigrantų, pabėgėlių ir saugumo problemos, kilusios po islamistų teroro išpuolių, sukėlė Europos gyventojų ir politikų paniką: be kita ko, sustiprėjo valstybių narių nesutarimas, atgijo nacionalizmas ir dėl to uždarnos sienos. Todėl skubus EPS užbaigimas nebėra prioritetas ir yra apskritai atidėtas; apie tai nebekalbama politinėse diskusijose ir spaudoje, o dėl „išvengto pavojaus“ turbūt džiaugiasi ne tik euroskeptikai, bet ir daug politikų.

2.6. Dėl to, EESRK nuomone, vis labiau aiškėja, kad būtina kuo skubiau veikti ir vėl imtis iniciatyvos siekiant pagerinti padėtį Europoje, sugrįžti prie pagrindinių Sutartyje nustatytų principų bei vertybių (taikos, klestėjimo, socialinės sanglaudos). Tai yra visų ir kiekvieno interesas, nes Europos valstybės ir jų piliečiai turi atgaivinti bendros atsakomybės jausmą, susigrąžinti abipusį pasitikėjimą ir negali sau leisti vėl susiskaidyti, kaip būdavo anksčiau. Toks kelias būtų pavojingas.

⁽⁶⁾ EESRK nuomonės „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pasiūlymai būsimam ES teisėkūros laikotarpiui“ (OL C 451, 2014 12 16, p. 10); „Ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) sukūrimas. Politinis ramstis“ (OL C 332, 2015 10 8, p. 8) „Demokratinė ir socialinė EPS taikant Bendrijos metodą“ (OL C 13, 2016 1 15, p. 33) ir kt.

⁽⁷⁾ EESRK nuomonės dėl euro zonos išorės atstovavimo, dėl Europos indėlių garantijų sistemos, dėl nacionalinių konkurencingumo valdybų ir dėl euro zonos ekonominės politikos (2016 m.) (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 16).

⁽⁸⁾ EESRK nuomonės „euro perspektyvos praėjus dešimčiai metų nuo jo įvedimo“ (OL C 271, 2013 9 19, p. 8) „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas. Būsimas ES teisėkūros laikotarpis“ (OL C 451, 2014 12 16, p. 10); „Europos ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas. Politinis ramstis“ (OL C 332, 2015 10 8, p. 8).

3. Bendrosios pastabos

3.1. Deja, komunikato formuluotė ir jame pateikiami pasiūlymai atspindi esamą padėtį; kaip jau yra ne kartą buvę praeityje, komunikatas gali likti tik gerų ketinimų pavyzdys ir sukelti vadinamąjį bumerango efektą. Komunikate daugiausia kalbama apie po krizės vykdomą politiką ir raginama ją stiprinti, nors dėl kai kurių šios politikos priemonių daugelyje EPS šalių pablogėjo ekonominė ir socialinė padėtis. Neatsižvelgiama į priežastis, dėl kurių žlugo visos ligšiolinės pastangos sukurti tikrą EPS (nuo 1970 m. Pierre Werner vadovaujamos darbo grupės pranešimo iki 2012 m. keturių pirmininkų pranešimo). Kaip ir dabartinės, šios ankstesnės pastangos buvo paremtos laipsnišku biurokratiškas sprendimų įgyvendinimu.

3.2. Pranašumai

3.2.1. Tačiau gerai yra tai, kad Komisija, nepaisant penkių pirmininkų parengto pranešimo trūkumų, taip pat to, kad jame nėra konkretaus veiksmų plano, nusprendė imtis veiksmų jam įgyvendinti, nors tam priešinasi daug valstybių narių. Tokia pozicija pavojinga, todėl EESRK ragina valstybes nares, visų pirma euro zonos šalis, remiantis kitose Komiteto nuomonėse pateiktais pasiūlymais keisti požiūrį ir remti Komisijos iniciatyvą bei ištaisyti šioje nuomonėje nurodytus trūkumus.

3.2.2. Taip pat teigiamai vertintinas šiame komunikate Komisijos skiriamas dėmesys įvairiems finansinės sąjungos aspektams. Šis sprendimas, kaip ir bankų sąjungos sukūrimas, yra pats svarbiausias, nulemtas krizės aplinkybių, tačiau jis turi būti įgyvendintas nedelsiant, pasitelkiant bendrą problemų sprendimo mechanizmą ir indėlių garantijų sistemą, kapitalo rinkų sąjungą, taip pat turi būti visapusiškai įgyvendinti bendri Europos taisyklių rinkiniai, skirti tam, kad būtų sumažinta santaupų turinčių asmenų arba banko sąskaitų turėtojų ir mokesčių mokėtojų rizika, kad tos lėšos bus panaudotos bankų sektoriaus skoloms finansuoti, taip pat investuotojų ir įmonių rizika toliau veikti neskaidriose ir iš nepakankamai įvairių šaltinių finansuojamose finansų rinkose. Todėl, kaip teigė EESRK, būtų buvę tikslinga atskirti komercinius ir investicijų bankus (ir numatyti „blogo banko“ priemonę, skirtą esamoms problemoms spręsti).

3.2.3. Pasiūlymas dėl vieningo atstovavimo EPS už jos ribų yra svarbus, tačiau ribotas, nes jo įgyvendinimas, nors ir laikomasi ilgalaikio požiūrio, atidėtas iki 2025 m.⁽⁹⁾, o artimiausiu metu numatoma tik stiprinti euro zonos ir Tarptautinio valiutos fondo atstovų bendradarbiavimo tvarką, nustatytą dar 2007 m.

3.3. Trūkumai

3.3.1. Vadovaujamosi tais pačiais principais kaip ir per visą krizės laikotarpį, todėl skaitant šį komunikatą atrodo, kad jis jau daugybę kartų matytas. Tiesą sakant, EESRK jau daug kartų yra pareiškęs savo nuomonę dėl šių aspektų ir pateikęs kitokių pasiūlymų nei Komisija ir valstybės narės. Komisija ir toliau stengiasi įtikinti, kad: a) tolesnio buvimo EPS problema susijusi tik su „apskaitos“ taisyklių laikymusi; b) ekonomikos valdymo klausimai gali būti sprendžiami tik „koordinuojant“; c) euro zonos makroekonominis ir finansinis tvarumas – tik skaidrumo problema; d) didžiulė nedarbo problema gali būti sprendžiama priimant tik formalius sprendimus, kaip tai buvo daroma daugelį metų. EESRK mano, kad, spręsdama šiuos ir kitus klausimus, Komisija turi visapusiškai ir ryžtingai naudotis savo iniciatyvos teise.

3.3.2. Tą patį galima pasakyti apie rimtas socialines pasekmes, kurias sukėlė nedarbas daugelyje euro zonos valstybių; šis klausimas, taip pat konkurencingumas ir ekonomikos bei politinis valdymas, turėtų būti EPS prioritetu. Iš tiesų nėra konkrečių pasiūlymų, nesiūloma jokia solidarumo priemonė ir neaišku, kas turima galvoje, kai kalbama apie socialinių teisių „Europos ramstį“ (galbūt tai kai kuriose valstybėse jau ginamos teisės).

⁽⁹⁾ COM(2015) 603–2015/0250 (NLE).

3.3.3. Įgyvendinant **Europos semestrą**, toliau vykdomi iki šiol priimti sprendimai nedarant jokių esminių pakeitimų, visų pirma metodinių. EESRK tikėjosi makroekonominių sąlygų pakeitimo ir tarpparlamentinės konferencijos sustiprinimo. Be tokių pokyčių esama rizikos, kad valstybių narių biudžetams gali būti netaikomos demokratinės kontrolės priemonės.

3.3.4. Komunikate kalbant apie EPS stabilizavimą, minimas jos biudžetas, bet iš tikrųjų kalbama apie pavienius valstybių narių biudžetus ir (arba) jų sumą, kas neturi nieko bendra su tikru euro zonos biudžetu, nėra jokios užuominos apie esamą valstybės skolą ar apie galimą bendrąją valstybės skolą, taip pat apie ES mokestį, kuris būtų skirtas imigracijos, pabėgėlių ir saugumo problemų sprendimo išlaidoms padengti. Su demokratišku teisėtumu susijusių pasiūlymų trūkumas yra šio komunikato silpnoji vieta (6 punktas) ⁽¹⁰⁾.

3.3.5. Visiškai neatsižvelgiama į visuomenei atstovaujančias institucijas, galinčias atlikti svarbų vaidmenį konsultacijose, pradedant tomis, kurios atstovaujamos EESRK, jau nekalbant politinį lygmenį, apie kurį praktiškai nekalbama arba vos užsimenama, tarsi tai būtų nereikšmingas klausimas.

3.3.6. EESRK teigiamai vertina Komisijos skatinamą socialinių partnerių dalyvavimą kitose politikos srityse. Tačiau Komitetas mano, kad būtina padaryti pažangą politikoje ir procedūrų srityje, siekiant pereiti nuo formalaus dalyvavimo prie konkretaus trišalio socialinio dialogo, kuris turi būti reglamentuojamas, kad pasiekti susitarimai būtų veiksmingi. Be to, tai paskatintų abipusį pasitikėjimą ir padidintų kiekvieno atsakomybę.

3.3.7. Pasirengimas 2 etapui (EPS sukūrimui) – svarbiausias ir pagrindinis etapas, kuris yra lemiamas siekiant užtikrinti kitų pasiūlymų pagrįstumą, paremtas baltąja knyga, konsultacijomis ir dialogu su piliečiais, nepaaiškinant, kaip tai tinkamai organizuoti, ir neįtraukiant EESRK atstovaujama partnerių. Tai nepakankamas pagrindas. Kartu su Europos Parlamentu turėtų būti įtraukti ir nacionaliniai parlamentai.

3.4. Rizika

3.4.1. Be abejonės, Komisijos ketinimai yra geri, bet pats metodas nėra patikimas, kadangi trūksta pasiūlymų dėl 2 etapo įgyvendinimo. Komunikate nežadama imtis esminių pokyčių, kuriais, atsižvelgiant į šiuo metu galiojančią Sutartį, bent jau būtų bandoma iš dalies išspręsti Mastrichto deficito kriterijaus klausimą. Trūksta bendro projekto, kuris žadėtų pokyčius ir nubrėžtų euro zonos ir ES piliečių ateities perspektyvas.

3.4.2. Toliau tęsti pradėtą darbą nėra naudinga nei ekonomikos, nei socialinei politikai; negalima atsižvelgti tik į darbo rinką ir į darbo užmokestį, kaip vienintelius sistemos kintamuosius, ir visiškai pamiršti ir nuvertinti vidaus paklausos klausimą, makroekonominį ir mikroekonominį disbalansą, socialinę nelygybę ir einamąsias sąskaitas.

3.4.3. Tai, kad politinė darbotvarkė atidedama vėlesniam etapui, nors reikėjo pradėti būtent nuo jos arba bent jau įgyvendinti lygiagrečiai su kitais veiksmais, atsižvelgiant į anksčiau susiklosčiusias ir naujas ekstremalias situacijas, atspindi pernelyg didelius valstybių narių nuogaštavimus ir politinius išskaičiavimus, galinčius sužlugdyti Europą, o ne pagerinti padėtį joje ir suteikti vilčių dėl ateities.

3.4.4. Nuolat paviršutiniškai kalbama apie Europos semestro, kitų EPS politikos kryptių ar siūlomų priemonių demokratinį teisėtumą. Turint galvoje įvairių šalių poziciją, tai yra tik nedrąsus pareiškimai – tik žodinis demokratijos rėmimas. Tai turbūt didžiausias pasiūlymo trūkumas, bent jau dabartinės jo redakcijos, kuri išliks iki pasirengimo 2 etapui, kuris bus kuriamas remiant ir dalyvaujant pilietinei ir politinei visuomenei.

⁽¹⁰⁾ EESRK nuomonė „Demokratinė ir socialinė EPS taikant Bendrijos metodą“ (OL C 13, 2016 1 15, p. 33).

3.4.5. Būtų paviršutiniška ir klaidinga manyti, kad euro zonos demokratijos problemą galima išspręsti vykdant tiesioginį dialogą su piliečiais ir nenustatant įgyvendinimo taisyklių, dalyvavimo procedūrų ir reikalingų priemonių, tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu. Reikėtų rasti konkretų būdą, kaip didinti Europos gyventojų informuotumą ir dalyvavimą sprendžiant su euru susijusius klausimus, visuose miestuose rengiant didelius viešuosius susirinkimus arba nacionaliniuose parlamentuose rengiant balsavimus dėl pasiūlymų, įskaitant ir alternatyvius pasiūlymus.

3.5. Galimybės

3.5.1. Reikia pasinaudoti šio komunikato teikiama galimybe paaiškinti Europos piliečiams, kokios dabartinės Sutarties nuostatos liko neįgyvendintos ir kokias galimybes ji suteikia, taip pat paaiškinti tai, kas įvyko nuo euro įvedimo. Turi būti įvertinta tai, kas įvyko per krizę, klaidos, padarytos ES lygmeniu ir valstybėse narėse, kurios turėtų imtis aktyvesnių veiksmų įgyvendindamos politiką, kuria būtų pripažįstama žmonių vertė; taip pat reikia apsvarstyti prarastas galimybes ir realius pavojus, gresiančius Europos gyventojams, o ne išivaizduojamai Europai, jeigu kai kurios valstybės toliau laikysis dabartinės praktikos.

3.5.2. Tai reikia padaryti kuo skubiau, nes būtina tinkamai spręsti problemas, susijusias su dar dviem visų Europos gyventojų saugumui keliančiais grėsmę reiškiančiais – ekstremalia imigrantų ir pabėgėlių situacija bei islamistų teroro keliamu pavojumi saugumui.

3.5.3. Būtina pasinaudoti proga ne tik formaliai apmąstyti bendrąsias vertybes (pilietines, etines, religines), kurios yra mūsų tapatybės pagrindas, tačiau kurias bijome parodyti ir ginti, ir kurios yra tikrasis euro zonos ir norinčių jį įsivesti valstybių atgimimo pagrindas. Tai puiki integracijos galimybė, kuria gali pasinaudoti ne tik 19 euro zonos narių, bet ir visos kitos ES valstybės, taip pat ir naujos narės, nuspręšiančios prisijungti prie politinio branduolio, kuris po truputį augs, kaip tai jau nutiko su Europos ekonomine bendrija (1957 m.), sudaryta iš šešių ryžtingų valstybių steigėjų, be kurių šiandien negalėtume kalbėti apie Europą ir joje nebūtų 28 valstybių narių.

3.5.4. Todėl šiuo požiūriu galėtų būti labai naudingas atstovaujamoji institucijų, ypač socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės, dalyvavimas, kuris paskatintų socialinio ir pilietinio dialogo atnaujinimą visoje Europoje ir pavienėse valstybėse. Būtent šie tarpininkai, padedami EESRK ir Komisijos, galėtų atverti kelią diskusijoms apie kylančias grėsmes ir pavojus, realių kai kurių ES politikos krypties pokyčių teikiamas galimybes ir būtinybę laikytis išvien bei stiprinti mūsų bendrų namų pamatus, uždengti trūkstamą stogą ir nesugriauti to, kas jau pastatyta iki šiol.

4. Nepriklausoma patariamoji Europos fiskalinė valdyba (Komisijos sprendimas)

4.1. Kalbant apie šios valdybos⁽¹¹⁾, kurios uždavinys – vertinti ES biudžeto struktūros įgyvendinimą, ypač kiek tai susiję su priimamų horizontalių sprendimų dėl biudžeto priežiūros nuoseklumu, steigimą, Komisijos sprendime nepateikiama naudingų paaiškinimų; sukūrus šią valdybą bus dubliuojamos funkcijos ir pareigos, kurias jau vykdo pati Komisija pagal Europos valdymo priemonėse jai suteiktus įgaliojimus.

4.2. Todėl nėra aišku, kokią pridėtinę vertę suteiktų šis iš penkių nepriklausomų ekspertų sudarytas organas, kuris turėtų vykdyti išsamesnę biudžeto politikos analizę nacionaliniu ir euro zonos lygmeniu. Susidaro įspūdis, kad tai būtų eilinis Europos stebėsenos komitetas, kuris teiktų konsultacijas tiek apie ES, tiek apie euro zonos valstybių institucijų biudžetus, tačiau neturėtų realių įgaliojimų įsikišti tais atvejais, kai nacionaliniu ir euro zonos lygmeniu būtų netinkamai vykdoma biudžeto politika.

⁽¹¹⁾ C(2015) 8000 final.

4.3. EESRK stebisi patariamiosios valdybos narių skyrimo tvarka. Pakanka nurodyti tai, kad tris iš penkių narių skiria paskirtas pirmininkas visiškai nedalyvaujant Europos Parlamentui, kaip jis tai teisingai pažymi savo rezoliucijoje ⁽¹²⁾. Todėl atrodo, kad ši valdyba skirta ne Komisijos sprendimams paremti, o paskirta Tarybos tam, kad vykdytų tas pačias funkcijas kaip ir pati Komisija. Tai gali apsunkinti esamą padėtį, kurioje jau dabar nėra pakankamai pusiausvyros.

4.4. Be to, Komisijos komunikate užsimenama apie galimą Europos biudžeto politikos patariamiosios valdybos ir nacionalinių fiskalinių tarybų susiejimą, tačiau nenurodoma, kokių tikslų būtų siekiama, nenustatytos jų veiklos ir bendradarbiavimo sritys bei įsipareigojimai.

2016 m. kovo 17 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽¹²⁾ 2015 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo (2015/2936 (RSP)).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl nacionalinių konkurencingumo valdybų įsteigimo euro zonoje“

(COM(2015) 601 final)

(2016/C 177/06)

Pranešėjas Thomas DELAPINA

Bendrapranešėjis David CROUGHAN

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. lapkričio 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl nacionalinių konkurencingumo valdybų įsteigimo euro zonoje

(COM(2015) 601 final).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (2016 m. kovo 17 d. posėdis), EESRK priėmė šią nuomonę 200 narių balsavus už, 3 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK nagrinėja, kokių mastu nacionalinės konkurencingumo valdybos euro zonoje gali prisidėti prie būtino ekonomikos politikos valdymo gerinimo sumažinant Ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) narių skirtumus ir išvengiant jų ateityje. Tai galima pasiekti atspindint ekonomikos ir socialinę politiką ir susitelkus į euro zonos tinklą stiprinant europinį matmenį.

1.2. Konkurencingumas nėra savitiksliis. Tai tik protingas tikslas, jei jis praktikoje padidina žmonių gerovę. EESRK nuomone, ne išėitis tęsti dabartinę politiką. Vienpusė strategija, kuria buvo siekiama pagerinti EPS šalių konkurencingumą sumažinant sąnaudas ir padidinant eksportą, iš tikrųjų tik sustiprino krizės poveikį, nes ji grindžiama pernelyg siaura konkurencingumo apibrėžtimi.

1.3. Todėl Komitetas rekomenduoja ateityje naudoti atnaujintą konkurencingumo apibrėžtį („konkurencingumas 2.0“) ir atsižvelgti į Europos Komisijos finansuotame projekte „WWWforEurope“ pasiūlytas koncepcijas. Tokia peržiūrėta apibrėžtis atitinka strategijos „Europa 2020“ tikslus, kurie apima „ne vien tik BVP“ tikslus. Konkurencingumas apibrėžiamas kaip „šalies (regiono, vietovės) gebėjimas dėl savo piliečių pasiekti BVP viršijančius tikslus“. Taikant šį požiūrį konkurencingumas grindžiamas trimis ramsčiais: pajamomis, socialiniais veiksniais ir tvarumu. **Atsižvelgiant į pirmiau pateiktus argumentus, EESRK primygtinai ragina būsimose diskusijose kalbėti ne apie „konkurencingumo valdybas“, o apie „konkurencingumo, socialinės sanglaudos ir tvarumo valdybas“.**

1.4. EESRK taip pat prašo Komisijos paaiškinti keletą aspektų, kad būtų galima įvertinti šių konkurencingumo, socialinės sanglaudos ir tvarumo valdybų veiklą. Be to, dar reikia atsakyti į tokius techninius klausimus kaip narių skyrimas, atskaitomybės nuostatos ir pan.

1.4.1. EESRK sutinka su Komisijos požiūriu leisti valstybėms narėms kurti savo nacionalines valdybas steigiant naujas institucijas arba pritaikant jau esamų įstaigų įgaliojimus, su sąlyga, kad jos bus nepriklausomos ir nesiėks nei kištis į darbo užmokesčio nustatymo procesą ir socialinių partnerių vaidmenį, nei derinti nacionalines darbo užmokesčio nustatymo sistemas. Atsižvelgdamas į tai, kad būtina išvengti esamo darbo ir įstaigų dubliavimo, EESRK prašo Komisijos atlikti išsamią veiklos analizę (TVF, EBPO, esamų komitetų ar nacionalinių ir kitų galimai naudingų įstaigų ir kt. darbo analizę). Tokia išsami peržiūra yra svarbi, nes ji būtų paspirtis priimant sprendimus apytikriai įvertinti tokių valdybų pridėtinę vertę, atlikti sąnaudų ir naudos analizę ir nustatyti, ar reikia papildomų įstaigų.

1.4.2. EESRK prašo Komisijos pateikti konkrečius pasiūlymus, kaip būtų galima užtikrinti šiuos būtinus reikalavimus:

- atskaitomybė, teisėtumas ir skaidrumas visapusiškai integruojant demokratiškai teisėtas institucijas, pavyzdžiui, parlamentus, socialinius partnerius ir kitas pilietinei visuomenei atstovaujančias organizacijas,
- atstovavimas nešališkai profesinei patirčiai siekiant atspindėti esamą nuomonių įvairovę,
- neprivalomas valdybos pasiūlymų pobūdis, visų pirma išsaugant socialinių partnerių savarankiškumą,
- atsižvelgimas į dvejopą darbo užmokesčio, kuris yra tiek įmonių sąnaudų veiksnys, tiek lemiamas vidaus paklausos veiksnys, vaidmenį vertinant konkurencingumą pagal naująją apibrėžtį.

1.5. EESRK jau yra pateikęs konkrečių pasiūlymų dėl ESP stiprinimo prieš paskutinį Komisijos dokumentų rinkinį – tai pasiūlymai, kurie turėtų būti įgyvendinti.

- Reikia ne konkuruojančių nacionalinių strategijų, o bendros Europos strategijos. Todėl itin svarbu plėsti makroekonominį dialogą ir vykdyti jį euro zonoje. Būtent čia reikėtų koordinuoti ekonomikos politiką ir tris pagrindinius makroekonomikos politikos veiksnius.
- Nacionaliniu lygmeniu reikia stiprinti socialinių partnerių vaidmenį ir plėtoti arba sutvirtinti makroekonominio dialogo sistemas.
- Reikia sustiprinti nacionalinių parlamentų ir EP vaidmenį siekiant užtikrinti demokratinę atskaitomybę ir į jų vaidmenį neturi kėsintis technokratiniai ekspertų komitetai.
- EESRK pabrėžia, kad svarbu užtikrinti ekonomikos ir socialinių tikslų lygiavertiškumą ir atlikti visų priemonių socialinio poveikio vertinimą įgyvendinant Europos semestrą.
- Ypač svarbu skatinti viešąsias ir privačias investicijas į disbalanso mažinimą, o tam reikia biudžeto politikos, kuri būtų labiau orientuota į augimo ir aukštos kokybės užimtumo skatinimą.
- Tai daro poveikį pajamoms, nes reikalauja tinkamai sukurtų mokesčių sistemų pakankamam finansiniam pagrindui užtikrinti. Be to, tai susiję ir su išlaidomis, kurių atveju, EESRK nuomone, taip pat reikia daugiau augimui palankių priemonių. Viešųjų investicijų finansavimui taikoma platesnio pagrindo subalansuoto biudžeto taisyklė atrodo ypač deranti su esamomis priemonėmis, kurios leidžia būsimų investicijų finansavimo išlaidas paskirstyti keletui kartų.

2. Komisijos rekomendacija

2.1. Savo komunikate *Tolesni ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo žingsniai* Komisija siūlo iki 2017 m. pradžios toliau konsoliduoti euro zoną (1 etapas – „tobulinimas darbais“, prasidėjęs 2015 m. liepos 15 d.), po to, remiantis sugriežtintais euro zonos valstybių konvergencijos lyginamaisiais standartais, turėtų būti imamasi fundamentalesnių reformų, persiorientuojant į vidutinę ir ilgalaikę naujų augimo perspektyvų viziją (2 etapas – „EPS kūrimo užbaigimas“). Vienas pagrindinių 1 etapo elementų – geresnių ekonomikos valdymo priemonių rinkinys, įskaitant Tarybos pateiktą pasiūlymą euro zonos valstybėse narėse steigti nacionalines konkurencingumo valdybas (taip pat skatinti kitas valstybes nares steigti panašias įstaigas).

2.2. Komisija siekia, kad sutelkta nepriklausoma nacionalinė profesinė patirtis paskatintų valstybes nares pačias priimti atsakomybę ir nacionaliniu lygmeniu imtis reikiamų priemonių ir reformų. Rekomendacija siekiama įsteigti nacionalines konkurencingumo valdybas, kurios stebėtų konkurencingumo plėtimą prasme srities rezultatus bei politiką ir taip padėtų stiprinti tvarią ekonominę konvergenciją ir nacionaliniu lygmeniu didinti atsakomybę už būtinas reformas. Valstybės narės raginamos įgyvendinti šioje rekomendacijoje nustatytus principus, o Komisijos prašoma po 12 mėnesių parengti pažangos ataskaitą apie šios rekomendacijos įgyvendinimą ir tinkamumą, įskaitant vertinimą, ar reikia priimti privalomąsias nuostatas.

2.3. Valdybos pavienėse valstybėse narėse stebėtų konkurencingumo tendencijas, ypač veiksnius, galinčius daryti įtaką kainoms ir prekių bei paslaugų kokybei, palyginti su pasauliniais konkurentais trumpuoju laikotarpiu. Į šių valdybų kompetencijos sritį patektų „darbo užmokesčio kitimas, taip pat su darbo užmokesčiu nesusiję faktoriai ir našumo veiksniai, kintantys parametrai, susiję su investavimu, inovacijomis ir ekonomikos patrauklumu įmonėms“. Valdybos analizuotų ir vertintų susijusias priemones ir, atsižvelgdamos į nacionalines ypatybes ir nusistovėjusią praktiką, rengtų politines rekomendacijas. Valdybos taip pat teiktų atitinkamą informaciją ir prisidėtų prie darbo užmokesčio nustatymo nacionaliniu lygmeniu. Laikantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 28 straipsnio, teisė į kolektyvines derybas ir kolektyvines sutartis nebūtų pažeista.

2.4. Valstybių narių atžvilgiu valdybos būtų struktūriškai ir funkciškai nepriklausomos. Jos turėtų konsultuotis su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais (pavyzdžiui, nacionaliniais veikėjais ar veikėjų grupėmis, įskaitant socialinius partnerius, reguliariai dalyvaujančius valstybės narės ekonominiame ir socialiniame dialoge), tačiau neturėtų perteikti vien tik ar daugiausia tam tikros suinteresuotųjų subjektų grupės nuomonę ir interesus.

2.5. Valdybos turėtų rengti metines ataskaitas. Siekdama užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į euro zonos ir Sąjungos tikslus, Komisija ketina koordinuoti valdybų darbą abiem šalims konsultuojantis rengiant ataskaitas ir per faktų nustatymo misijas valstybėse narėse. Parengtas ataskaitas taip pat būtų galima panaudoti kaip informacijos šaltinį Komisijos tyrimams, susijusiems su Europos semestru ir makroekonominio disbalanso procedūra.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK pritaria Europos Komisijos nuomonei, kad reikia tobulinti ir stiprinti EPS; šį pritarimą Komitetas išreiškė daugelyje savo nuomonių ir jose pateikė konkrečių pasiūlymų. Komitetas taip pat gerai vertina teigiamus veiksmus, kurių ėmėsi Komisija, ir pritaria jos nuomonei, kad itin svarbu glaudžiau koordinuoti valstybėse narėse taikomą ekonomikos politiką, siekiant pašalinti esamą disbalansą ir sumažinti galimybes jam atsirasti ateityje. Šių nacionalinių valdybų pridėtinę vertę būtų galima gerokai padidinti jas sutelkiant į euro zonos tinklą, sudarytą iš panašių valdybų; tai sustiprintų valstybių narių ir Komisijos politinių debatų europinį matmenį.

3.2. Tačiau dabartine valstybėse narėse įgyvendinama politika ši problema sprendžiama netinkamai – reikia geresnių priemonių makroekonominiam disbalansui valdyti. Todėl EESRK labai palankiai vertina tai, jog Komisija galiausiai pripažino, kad reikėtų daugiau dėmesio skirti valstybių narių rezultatams, susijusiems su užimtumu ir socialiniais tikslais, ir kad reikėtų stiprinti atsakomybę už reformų įgyvendinimą. Komisija taip pat teisi ragindama, kad, rengiant nacionalines reformų programas, aktyviau dalyvautų socialiniai partneriai, taip pat, kad nacionaliniai socialiniai partneriai per Komisijos atstovybes būtų įtraukti į Europos semestro vykdymą nacionaliniu lygmeniu. Nacionalinės valdybos, įsteigtos visapusiškai dalyvaujant visiems suinteresuotiesiems subjektams, galėtų tapti naudingu dabartinių ir būsimų politinių veiksmų ekonominio ir socialinio poveikio atspindžiu.

3.3. Valstybės narės, įgyvendinusios bendrą pinigų politiką (bendra valiuta, viena palūkanų norma) esant mažai tikimybei, kad vidutinės trukmės laikotarpiu ar apskritai kada nors ji taps visapusiška ekonomine, socialine ir fiskaline sąjunga, prilygstančia visiškai federalinei sąjungai, disbalanso nebegali koreguoti nustatant nominalųjį valiutos kursą. Iki šiol pastangos euro zonoje stiprinti konkurencingumą buvo labai ribotos, o jų tikslas gana siauras – gerinti eksporto rezultatus ir einamąsias sąskaitas, dažnai tiesiog mažinant išlaidas, o tai gali būti kelias į nesėkmę. Dabartinė politika nepakankamai veiksminga disbalansui ir neigiamiems krizės padariniams pašalinti. Atvirkščiai – kai kuriais atvejais politikos priemonės šiuos padarinius ⁽¹⁾ tik sustiprino, nes per daug dėmesio buvo skirta vien į pasiūlą orientuotai griežtai taupymo politikai ir dėl to buvo nuslopinta paklausa, dar labiau padidėjo nedarbas, biudžeto deficitas ir socialinė nelygybė. Kadangi laiku nesiėmus veiksmų atsiradęs disbalansas gali tapti karčia kasdienybe, būtinos politinės priemonės siekiant išvengti visos prisitaikymo, įgyvendinamo tik per darbo užmokestį ir darbo rinką, naštos.

3.4. Nors savo rekomendacijoje Komisija pateikia „visapusišką konkurencingumo sąvoką“, EESRK norėtų pabrėžti, kad dar 2002 m. Komisija paskelbė daug išsamesnę šio termino apibrėžtį – „ekonomikos gebėjimas tvariai užtikrinti savo gyventojams aukštus ir vis didėjančius gyvenimo lygio standartus ir gerus užimtumo rodiklius“ ⁽²⁾. Europos Komisijos finansuotame projekte „WWFforEurope“ ⁽³⁾ buvo pagilinta ši apibrėžtis, įtraukiant BVP viršijančius tikslus, tokius kaip socialinė įtrauktis ir tvari aplinka įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ ⁽⁴⁾. Jame konkurencingumas apibrėžiamas kaip „šalies (regiono, vietovės) gebėjimas dėl savo piliečių pasiekti BVP viršijančius tikslus“ ⁽⁵⁾. Konkurencingumas grindžiamas trijų ramsčių principu: pajamų ramstis (įskaitant namų ūkio disponuojamąsias pajamas ir vartotojų išlaidas), socialinis ramstis (sistemos socialinis ir ekonominis poveikis, pavyzdžiui, skurdo, nelygybės ir jaunimo nedarbo rizika) ir aplinkosaugos ramstis, pagal kurį vertinamas išteklių produktyvumas, matuojamas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų intensyvumas, energijos intensyvumas ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalis pagamintos elektros energijos kiekyje. Būtina atsižvelgti ir į skaitmeninę darbotvarkę. Tai nereiškia, kad galima nepaisyti disbalanso (pavyzdžiui, einamosios sąskaitos mokėjimų balanso), kurį buvo galima konstatuoti po finansų krizės.

3.5. Siekiant užtikrinti, kad išsami konkurencingumo apibrėžtis („konkurencingumas 2.0“) bus suprasta, EESRK mano, kad būsimų diskusijų pavadinimas turėtų būti ne „konkurencingumo valdybos“, o „konkurencingumo, socialinės sanglaudos ir tvarumo valdybos“.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Tarptautiniu lygmeniu esama daugybės institucijų ir procedūrų (įskaitant TVF ir EBPO, taip pat Europos Komisiją), kurios prižiūri konkurencingumą ir rengia atitinkamas politines rekomendacijas. Nacionaliniu lygmeniu lygiai taip pat – esama daugybės tokius klausimus sprendžiančių įstaigų, pavyzdžiui, nepriklausomi ekonominių mokslinių tyrimų institutai, statistikos departamentai, ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos. Komisija pažymi, kad steigiant konkurencingumo valdybas galima pasinaudoti esamomis institucijomis ir darbu, nes kai kuriose šalyse tokios įstaigos egzistuoja, o kitose šalyje būtų galima panaudoti esamas įstaigas. Tačiau svarbu, kad valdybos būtų nepriklausomos ir jų patariamasis vaidmuo atitinkamai atspindėtų ekspertų išvadas, suformuluotas atsižvelgiant į bendrą interesą.

⁽¹⁾ Išsamų aprašymą žr. EESRK nuomonėje dėl *Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl valstybių narių, kurių valiuta euro, bendrųjų ekonominės politikos gairių įgyvendinimo* (3.8 punktą) (OL C 133, 2013 5 9, p. 44).

⁽²⁾ COM(2002) 714 final.

⁽³⁾ <http://www.foreurope.eu/>.

⁽⁴⁾ „WWFforEurope“, Darbo dokumentas Nr. 84: Konkurencingumas ir klasteriai. Naujosios Europos ekonomikos augimo strategijos poveikis (angl. *Competitiveness and Clusters: Implications for a New European Growth Strategy*) (2015 m. vasario mėn.).

⁽⁵⁾ Ten pat, p. 9.

4.2. EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos rekomendaciją, kad, remiantis atitinkama valstybių narių informacija, reikėtų per 12 rekomendacijos priėmimo mėnesių parengti pažangos ataskaitą apie šios rekomendacijos įsteigti nacionalines konkurencingumo valdybas įgyvendinimą ir tvarumą. Prieš steigiant valdybas reikėtų atlikti analizę ir įvertinti dabartinių ir galimai būsimų įstaigų veiklą bei veiksmingumą. Tokia išsami peržiūra, atsižvelgiant į socialinių partnerių profesinę patirtį, būtų paspartis priimant sprendimus, nes būtų galima apytikriai įvertinti tokių valdybų pridėtinę vertę, atlikti sąnaudų ir naudos analizę ir nustatyti, ar reikia papildomų įstaigų.

4.3. Komisija nuolat visiškai pagrįstai pabrėžia, kad reikia didinti politikos skaidrumą ir demokratinį teisėtumą, visapusiškai įtraukiant Europos Parlamentą, nacionalinius parlamentus, taip pat susijusius pilietinės visuomenės suinteresuotuosius subjektus, ypač – socialinius partnerius. Todėl EESRK ragina deramai įtraukti demokratiškai atskaitingas įstaigas sprendžiant tokius klausimus kaip valdybos narių skyrimas ir patvirtinimas, galios, darbo programų rengimas, ataskaitų ir finansinių ataskaitų teikimas ir kt., kuriuos reikia išsiaiškinti, jei valdybos bus įsteigtos.

4.4. Kad būtų galima pritarti konkurencingumo valdybų steigimui, Komisija turi nurodyti jų nepriklausomumo ir subalansuotos nešališkos profesinės patirties atstovavimo kriterijus siekiant atspindėti nuomonių įvairovę, įskaitant socialinių partnerių nuomonę, kad būtų galima išsklaidyti abejones dėl nepriklausomos objektyvios profesinės patirties egzistavimo. Be to, reikia išsiaiškinti atsakomybės klausimą tuo atveju, kai valdybos pateikia neteisingą analizę ar prognozę.

4.5. EESRK, pažymėdamas, kad tokios įstaigos būtų patariamojo pobūdžio, prašo Komisijos pateikti paaiškinimą, kuriame būtų tiksliai nurodyta, kad konkurencingumo valdybų parengtos rekomendacijos būtų neprivalomos. Neprivalomumo problema aktuali ypač tais atvejais, kai ginamas derybų dėl užmokesčio šalių savarankiškumas. Komisija savo rekomendacijoje pažymi, kad neturėtų būti paveikta teisė vesti derybas ir sudaryti kolektyvines sutartis, tačiau šio patikinimo, susijusio tik su Sutartimi užtikrinta teise⁽⁶⁾, nepakanka. Bet koks mėginimas daryti tiesioginį poveikį darbo užmokesčio nustatymui absoliučiai nepatenka į konkurencingumo valdybų kompetencijos sritį.

4.6. EESRK pažymi, kad konkurencingumą reikėtų suvokti platesne prasme, neapsiribojant sąnaudų konkurencingumu. Svarstant kitus veiksnys, kurie užkirstų kelią disbalanso didėjimui, reikėtų atsižvelgti į dvejopą užmokesčio pobūdį (įmonių išlaidų veiksnys, vidaus paklausos veiksnys; žr. 5.5 punktą). Be to, siekiant tinkamai spręsti disbalanso problemą, reikia vienodai vertinti ir perteklių, ir deficitą⁽⁷⁾.

5. EESRK pasiūlymai

5.1. EESRK mano, kad reikia stiprinti EPS. Kadangi Komitetas nurodė, kad pirmiau minėtame jo atliktame Komisijos pasiūlymo vertinime yra daug neatsakytų klausimų, taip pat tokių klausimų, į kuriuos norint atsakyti reikia papildomo tyrimo ir paaiškinimo, santrauka parengta pagal atitinkamus jo paties iki šiol pateiktus pasiūlymus. Pastaraisiais metais EESRK priėmė keletą nuomonių dėl EPS stiprinimo⁽⁸⁾, ir naujausia iš jų – 2015 m. nuomonė ECO/380 dėl *Demokratinės ir socialinės EPS taikant Bendrijos metodą*⁽⁹⁾.

5.2. Savo nuomonėje ECO/380 EESRK pateikia pasiūlymų, susijusių su būsimomis Komisijos iniciatyvomis dėl EPS. EESRK įsitikinęs, kad tokios priemonės padės panaikinti darbo rinkų veikimo, darbo užmokesčio nustatymo ir socialinių sistemų, t. y. sistemų, būtinų EPS stabilizuoti ir stiprinti demokratinį ir socialiniu požiūriais, skirtumus. EESRK požiūris grindžiamas nuostata, kad, atsižvelgiant į visas pinigų, biudžeto ir užmokesčio politikos aplinkybes, didinti pasitikėjimą ir stiprinti konvergenciją galima nepažeidžiant kolektyvinių derybų nepriklausomumo.

⁽⁶⁾ SESV 153 straipsnio 1 dalis: „Siekdama 151 straipsnyje keliamų tikslų, Sąjunga remia ir papildo valstybių narių veiklą šiose srityse“; ir 5 dalis: „Šio straipsnio nuostatos netaikomos darbo užmokesčiui, teisei jungtis į asociacijas, teisei streikuoti arba teisei imtis lokautų“.

⁽⁷⁾ Žr. EESRK nuomonę „Ekonomikos valdymo peržiūra“ (OL C 268, 2015 8 14, p. 33) (3.2.3 punktą).

⁽⁸⁾ Ypač dėl politinio ramščio: žr. EESRK nuomonę „Ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) sukūrimas. Politinis ramstis“ (OL C 332, 2015 10 8, p. 8).

⁽⁹⁾ Šiek tiek ankstesnė – EESRK nuomonė dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) sukūrimo. Politinis ramstis (OL C 332, 2015 10 8, p. 8).

5.3. Tam reikės priemonių makroekonominiam dialogui skatinti, o ypač makroekonominiam dialogui euro zonoje (angl. MED-EURO) pradėti. Makroekonominis dialogas pradėtas 1999 m., siekiant tvaraus ir į augimą bei stabilumą orientuoto makroekonominės politikos priemonių derinio, t. y. sklandžios darbo užmokesčio pokyčių ir pinigų bei fiskalinės politikos sąveikos. Šis forumas, koordinuojantis tris didžiuosius makroekonominės politikos dalyvius, tiesiogiai dalyvaujant socialiniams partneriams, galėtų iš esmės prisidėti užtikrinant būtiną koordinavimą, bendro EPS stabilumo tikslo laikymąsi ir demokratinę bei socialinę EPS raidą. Nustatyti faktai ir padarytos išvados turėtų būti įtraukti į metinę augimo apžvalgą ir į konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas.

5.4. Komitetas dar kartą pabrėžia, kaip svarbu skatinti socialinių partnerių vaidmenį ir jų dalyvavimą formuojant politiką. Kai kurie makroekonominio dialogo klausimai naudingi ir nacionaliniu lygmeniu. Daugiausia tose šalyse, kuriose vyksta aktyvus socialinis dialogas ir užmegzti tvirti pramoniniai santykiai, taip pat tose, kuriose užtikrintas aukštas socialinės apsaugos ir socialinės sanglaudos lygis, pastebėtas didelis konkurencingumo ir produktyvumo augimas.

5.5. Darbo užmokesčio nustatymo sistemos klausimus, nesikišant jokiems veikėjams iš išorės, turėtų spręsti kolektyvinių derybų partneriai. Jų savarankiškumas turi būti gerbiamas ir garantuojamas. Jie geriausiai suvokia su darbo užmokesčio nustatymu ir darbo rinkomis susijusių realių padėčių. Kolektyvinių derybų partneriai atsižvelgia į tai, kad darbo užmokesčio pokyčiai turi įtakos tiek išlaidoms, tiek paklausai. Jie gerai žino, kad darbo užmokesčio didėjimą sulyginus su vidutinės trukmės nacionalinio produktyvumo augimu bei ECB nustatytu infliacijos lygiu, poveikis kainoms, konkurencingumui, vidaus paklausai ir pajamų paskirstymui būtų neutralus⁽¹⁰⁾. Poreikį stiprinti makroekonominį dialogą didina tai, kad šių žinių lygis įvairiose valstybėse narėse skiriasi, o kartais praktiškai jos netaikomos ir taip atsiranda disbalansas.

5.6. euro zonos valdyme turi aktyviau dalyvauti nacionaliniai parlamentai ir Europos Parlamentas. EESRK skatina įsteigti EP didįjį komitetą, kurį sudarytų visi euro zonos ir prie jos prisijungti norinčių šalių EP nariai ir kuriame euro zonos nacionalinių parlamentų nariai labiau derintų savo požiūrį EPS klausimais (COSAC+).

5.7. EESRK nurodo, kad politikos tikslai turėtų būti geriau suderinti su ES socialinės politikos tikslais pagal SESV 4 straipsnio 2 dalį, ir kad reikia pašalinti galimus prieštaravimus tarp ekonominių ir socialinių tikslų. Reikia – laikantis horizontaliosios socialinės išlygos – atlikti visų Europos semestro priemonių socialinio poveikio vertinimą⁽¹¹⁾.

5.8. Be to, EESRK mano, kad, norint iš augimo, socialinės sanglaudos ir solidarumo gauti pajamų, būtinas trumpalaikis paklausos valdymas ir veiksminga investavimo programa. Tai reiškia, kad reikia ekonomikos augimui ir užimtumui palankios biudžeto politikos. Siekiant užtikrinti, kad šalis turėtų pakankamą pajamų bazę, privaloma veiksmingai koordinuoti mokesčius. Taip pat reikia imtis ryžtingų veiksmų kovojant su mokestiniu sukčiavimu, mokesčių rojais ir agresyviu mokesčių planavimu.

5.9. Išlaidų srityje taip pat – Komitetas išvelgia galimybių vykdyti augimui palankesnę biudžeto politiką. Viešosios investicijos yra labai svarbi ekonomikos atgaivinimo priemonė. Pažangiausioms sritims ir socialinėms sritims (moksliniams tyrimams, švietimui, vaikų priežiūrai, socialinėms paslaugoms, socialiniam būstui ir pan.) reikalingos investicijos ne tik skatina augimą ir darbo vietų kūrimą trumpuoju laikotarpiu, bet ir didina potencialią gamybos apimtį ilguoju laikotarpiu. Investicijos ir augimas, ypač krizės paveiktose šalyse, yra pagrindiniai veiksniai, padedantys atsitiesti ir taip pašalinti disbalansą.

5.10. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą valstybių narių indėlio neištraukti į Europos strateginių investicijų fondo biudžeto deficito skaičiavimus. Kadangi šis klausimas susijęs su išlaidomis, kurios didina augimo potencialą ir už kurias ateities kartos gaus pajamų, finansavimą taip pat reikėtų paskirstyti keletui kartų. Todėl, remdamasis tais pačiais argumentais, Komitetas dar kartą klausia⁽¹²⁾, kodėl į ateitį orientuotoms investicijoms, kurioms naudojamos bendros biudžeto lėšos, negalima taikyti tų pačių sąlygų, t. y. investicijoms taikyti subalansuoto biudžeto taisyklę.

Bruselis, 2016 m. kovo 17 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽¹⁰⁾ Žr. EESRK nuomonę „Metinė augimo apžvalga“ (OL C 132, 2011 5 3, p. 26) (2.3 punktas).

⁽¹¹⁾ Žr. EESRK nuomonę „Bendrijos metodas siekiant užtikrinti demokratinę ir socialinę EPS“ (OL C 13, 2016 1 15, p. 33) (1.5 punktas).

⁽¹²⁾ Žr. EESRK nuomonę „Investicijų planas Europai“ (OL C 268, 2015 8 14, p. 27) (4 punktas).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos

(COM(2015) 692 final)

(2016/C 177/07)

Pranešėjas Michael IKRATH

Bendrapranešėję Anne DEMELENNE

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. gruodžio 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos

(COM(2015) 692 final).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (2016 m. kovo 17 d. posėdis), EESRK priėmė šią nuomonę 201 nariui balsavus už, 3 – prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK iš esmės palankiai vertina prioritetinių ekonomikos programų, skirtų skatinti ekonomikos augimą euro zonos šalyse, sukūrimą Europos semestro pradžioje. Vis dėlto Komitetas apgailestauja, kad su pilietine visuomene ir ypač su socialiniais partneriais nebuvo konsultuojamasi dėl Europos semestro rengimo ir nacionalinių procesų.

1.2. EESRK mano, kad taikant šias rekomendacijas dabartinis atotrūkis, susidaręs tarp euro zonos ir kitų valstybių narių, jokiū būdu negali būti padidintas – jis turi būti sumažintas. Visų pirma svarbu stebėti ilgalaikę perspektyvą ir plėtoti eurą, kad jis taptų bendra valiuta visose valstybėse narėse.

1.3. EESRK pripažįsta Komisijos dokumento dėl ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) stiprinimo svarbą. Kaip nurodyta ankstesnėse nuomonėse⁽¹⁾, Komitetas tvirtai pritaria tolesniam EPS stiprinimui ir baigimui kurti. Valstybės narės, veidkamos atskirai ar kolektyviai, turėtų imtis visų reikalingų priemonių, kad būtų užtikrinta didesnė konvergencija ir integracija, ypač ekonomikos srityje. Tai turėtų būti daroma užtikrinant pažangą kuriant euro zonos fiskalinę sąjungą (įskaitant tam skirtą biudžetą), socialinę sąjungą ir vieningą išorės atstovavimą tarptautinėse finansų institucijose.

1.4. EESRK pripažįsta, kad politiniu požiūriu euro zonai būtina suteikti tvirtą politinį ir institucinį pagrindą, nes jis nebuvo sukurtas nuo pat pinigų sąjungos įsteigimo⁽²⁾. Pavienės iniciatyvos, kaip antai bankų sąjungos ar kapitalo rinkų sąjungos sukūrimas, yra sveikintinos, tačiau jos nepakeis reikalingos tvirtos struktūros.

1.5. Taip pat pastebima, kad naujausios programos, kai investuojama į darbo vietų kūrimo kampanijas, nepakankamai pasiekia savo tikslus. Siekiant ekonomikos augimo ir užimtumo atsigavimo, reikalingas finansinės, mokesčių, biudžeto, ekonominės ir socialinės politikos priemonių derinys. Priešingai nei rekomenduoja Komisija, fiskalinė politika visų pirma turėtų būti labiau ekspansinė nei neutrali.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonės „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas. Būsimas ES teisėkūros laikotarpis“ (OL C 451, 2014 12 16, p. 10) ir „Europos ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas. Politinis ramstis“ (OL C 332, 2015 10 8, p. 8).

⁽²⁾ Ten pat.

1.6. EESRK manymu, neutrali fiskalinė pozicija, nors ir pageidautina vykdant tolesnes fiskalines griežto taupymo priemonės, dabartinėmis aplinkybėmis nėra tinkama. Kadangi esant nuosmukiui sumažėja ekonomikos augimo potencialas, euro zonos fiskalinė politika turi būti aktyvesnė, nei įprasta, kad paskatintų visą euro zonos ekonomiką. Šiuo metu ekonomikos perkaitimo pavojus yra mažesnis už pavojų, kuris kiltų dėl tolesnės žemos infliacijos arba defliacijos. Todėl EESRK rekomenduoja į valstybės investicijas sutelktas finansines paskatas: jos ne tik užtikrintų stipresnę paklausą artimiausiu laikotarpiu, bet ir ilgainiui padidintų augimo potencialą.

1.7. Be to, EESRK pritaria darbo jėgos apmokestinimo mažinimui, su sąlyga, kad tai nekeltų grėsmės socialinės apsaugos sistemų, kurios jau yra nusilpusios, finansiniam gyvybingumui. Komitetas primena, kad šiuolaikiškos socialinės apsaugos sistemos turėtų būti grindžiamos solidarumo ir lygių galimybių principais, o ne tik įsidarbinimo galimybių skatinimu. Be to, biudžeto lygmeniu reikės atsižvelgti į darbo automatizavimo ir skaitmeninimo pasekmes, kurios sutrikdys darbo rinką ir gali turėti poveikio mokestinėms pajamoms.

1.8. EESRK palankiai vertina tai, kad buvo persvarstyta lankstumo koncepcija, tačiau idealiau atveju laikinosios darbo sutartys turėtų tapti neterminuotomis darbo sutartimis, o ne suteikti mažų garantijų darbą. Siekiant kovoti su augančia socialine nelygybe, būtina kurti darbo vietas ir sutelkti dėmesį į darbo kokybę. Kartu reikia išnaudoti dalijimosi ekonomikos teikiamas galimybes, o ne jas mažinti; reikia diegti naujas užimtumo ir (arba) darbo formas visuomenės labui, nedarant žalos darbuotojų teisėms ir socialinės apsaugos sistemoms.

1.9. Pastaruosius aštuonerius metus ekonomika euro zonoje augo lėtai dėl silpnos paklausos, o ne dėl silpnos pasiūlos. Darbo rinkų prisitaikymas yra nesubalansuotas bei asimetriškas ir labiausiai krizės paveiktose valstybėse narėse jis vyko daugiausia mažinant nominalųjį ir realųjį darbo užmokestį bei darbo sąnaudas produkcijos vienetui. Todėl EESRK daro išvadą, kad vien tik struktūrinių reformų, kuriomis siekiama pagerinti ekonomikos pasiūlą ir taip paskatinti investicijas ir augimą, nepakanka silpnam ekonomikos atsigavimui sustiprinti. Reikėtų bent jau pirmenybę skirti toms struktūrinėms reformoms, kurios trumpalaikėje perspektyvoje galėtų daryti teigiamą įtaką paklausai, netgi esant namų ūkių ir įmonių kreditavimo suvaržymams.

1.10. EESRK taip pat ragina dėti koordinuotas pastangas, kad būtų sukurta verslui palankesnė aplinka mažosioms ir vidutinėms įmonėms (t. y. 99 % ES įmonių ir apie 60 % darbuotojų arba apie 65 mln. žmonių) taikant geresnį reglamentavimą bei nuosekliai mažinant biurokratizmą ir užtikrinant pakankamą ir adekvatų finansavimą („Galimybės gauti finansavimą“)⁽³⁾, taip pat ragina sistemingai gerinti eksporto į Europos Sąjungos užsienio rinkas sąlygas. Taip bus sukurtos galimybės verslui investuoti į ekonomikos augimą ir darbo vietas.

1.11. EESRK palankiai vertina MVĮ finansavimui kapitalo rinkos sąjungoje skirtas iniciatyvas. Tačiau visų pirma reikia atverti naujas finansavimo galimybes labai mažoms įmonėms ir pradedančiosioms įmonėms, pavyzdžiui, gauti parengiamojo etapo kapitalą, rizikos kapitalą, sutelktinį investavimą ir finansavimą, ir taikyti tokias novatoriškas formas kaip privatusis kapitalas. Šiuo atžvilgiu EESRK pabrėžia, kad reikia planingai kurti ES rizikos kapitalo fondą. Skubiai reikia atlikti įvertinimą siekiant išsiaiškinti, kokių galimybių įmonių finansavimui Europos Sąjungoje gali atverti nauji bankininkystės modeliai⁽⁴⁾.

2. Bendra informacija

2.1. Paskelbus penkių pirmininkų pranešimą dėl ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo, įgyvendinant Europos semestrą taikomas atnaujintas požiūris siekiant didesnės integracijos euro zonos ir nacionaliniais lygmenimis. Komisija pirmą kartą kartu su 2016 m. metine augimo apžvalga lapkričio mėn. skelbia rekomendaciją dėl euro zonos, kad būtų geriau integruoti ES ekonomikos valdymo euro zonos ir nacionaliniai matmenys.

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planas“ (OL C 133, 2016 4 14, p. 17).

⁽⁴⁾ Žr., pavyzdžiui, ankstesnes EESRK nuomones „MVĮ finansavimo struktūros dabartinės finansinės padėties sąlygomis“ (OL C 48, 2011 2 15, p. 33) ir „Geresnių MVĮ galimybių gauti finansavimą veiksmų planas“ (OL C 351, 2012 11 15, p. 45) dėl islamiškojo finansavimo.

2.2. Tikslas – suteikti galimybę diskusijoms ir rekomendacijoms dėl euro zonos, prieš surengiant konkrečioms šalims skirtas diskusijas, kad bendri uždaviniai visapusiškai atsispindėtų konkrečioms šalims skirtose priemonėse. Tai svarbus pokytis, palyginti su ankstesniais semestro ciklais, kai rekomendacijos euro zonai būdavo pateikiamos kartu su konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis semestro pabaigoje.

2.3. Komisija pateikė keturias rekomendacijas dėl euro zonos ekonominės politikos:

- vykdyti politiką, kuria būtų remiamas ekonomikos atsigavimas, skatinama konvergencija, sudaromos palankesnės sąlygos ištaisyti makroekonominį disbalansą ir didinamas koregavimo pajėgumas,
- įgyvendinti reformas, kuriomis derinamos lanksčios ir patikimos darbo sutartys, išsamios mokymosi visą gyvenimą strategijos, veiksminga politika, skirta padėti bedarbiams grįžti į darbo rinką, šiuolaikiškos socialinės apsaugos sistemos ir atviros bei konkurencingos produktų ir paslaugų rinkos; mažinti darbo jėgos mokesčių pleišta, visų pirma mažas pajamas gaunantiems asmenims, nedarant poveikio biudžetui, kad būtų skatinamas darbo vietų kūrimas,
- 2016 m. išlaikyti numatomą iš esmės neutralią fiskalinę kryptį; iki 2017 m. mažinti valstybės skolą, kad būtų atkurtos fiskalinės atsargos ir kartu išvengta procikliškumo, visiškai laikantis Stabilumo ir augimo pakto ir
- sudaryti palankesnes sąlygas laipsniškai mažinti neveiksnius bankų paskolas ir gerinti įmonių bei namų ūkių nemokumo bylų nagrinėjimą.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Pirmą kartą euro zonos rekomendacijų projektas yra skelbiamas Europos semestro ciklo pradžioje kartu su metine augimo apžvalga, išpėjimo mechanizmo ataskaita ir bendros užimtumo ataskaitos projektu. EESRK sutinka, kad šis naujas procesas gali padėti geriau atsižvelgti į visos euro zonos aspektus kuriant stabilumo programose ir nacionalinėse reformų programose pateikiamą valstybių narių nacionalinę politiką.

3.2. Vis dėlto Komitetas apgailestauja, kad su socialiniais partneriais ir apskritai pilietine visuomene nebuvo konsultuojamasi rengiant euro zonos ekonominių rekomendacijų projektą ir kad nacionaliniai procesai dar nepriderinti prie šio naujo semestro proceso. Įgyvendinant ES semestrą, socialinis dialogas gali būti sėkmingų, tvarių ir integracinių ekonominių, užimtumo ir socialinių reformų varomoji jėga. Socialiniai partneriai visais lygmenimis turėtų susitarti su atitinkamomis valdžios institucijomis dėl realaus, savalaikio ir prasmingo dalyvavimo ES semestre. Be to, EESRK tvirtai rekomenduoja ateityje užtikrinti nuolatinį ir glaudų EESRK ECO skyriaus ir Europos Parlamento ECON komiteto bendradarbiavimą.

3.3. EESRK pritaria, kad pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas visų euro zonos valstybių narių koordinuotam požiūriui, be kita ko, visoje pinigų, fiskalinėje ir struktūrinėje ar paklausos politikoje. Be to, EESRK siūlymu, struktūrinėse reformose pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas politinėms priemonėms, kurias taikant artimiausiu laikotarpiu būtų sustiprintas ekonomikos atsigavimas. Kalbant apie darbo rinkų lankstumą, skirtingai nei ankstesniais metais, tai neturėtų lemti mažėjančios darbo jėgos perkamosios galios, kad nebūtų pakenkta vidaus paklausai, kuri yra pagrindinis ekonomikos augimo variklis. Tai reiškia, kad konkurencija turi būti skatinama gerinant kokybę, o produktyvumas – per inovacijas, o ne per žemas kainas ir mažą darbo užmokestį.

3.4. Nors EESRK pripažįsta, kad bus milžiniškų sunkumų toliau stiprinant ir plėtojant eurą, šios pastangos yra reikalingos dabar ir bus reikalingos artimiausioje ateityje, kad būtų užtikrinta ilgalaikė euro apsauga, o dėl euro zonos, jo manymu, pageidautini yra šie tikslai:

- vieningo euro zonos išorės atstovavimo tarptautiniuose forumuose (Tarptautiniame valiutos fonde, EBPO ir pan.) nustatymas⁽⁵⁾,

⁽⁵⁾ Žr. EESRK nuomonę „Euro zonos išorės atstovavimas“ (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 16).

- euro fiskalinės sąjungos sukūrimas,
- socialinės sąjungos sukūrimas, kuris reikštų, kad Komisija, Taryba ir Parlamentas turėtų dar labiau įtraukti socialinius partnerius į visas teisėkūros iniciatyvas.

3.5. Atsižvelgdamas į 2014–2020 m. ES daugiamečių finansinės programos (DFP) laikotarpio vidurio peržiūrą ir rengdamasis svarstymams dėl DFP po 2020 m., EESRK siūlo, kad euro zona turėtų atskirą biudžetą, kuris: 1) teiktų laikiną, bet reikšmingą lėšų perkėlimą regioninių sukrėtimų atveju; 2) neutralizuotų sunkiu ekonomikos nuosmukius šioje zonoje kaip visumoje; 3) užtikrintų finansinį stabilumą. Laikantis tokio paties požiūrio, euro zona privalo turėti (tai būtų pirmas žingsnis ekonominės vyriausybės link) savo finansų ministrą ir specialią nuosavų išteklių sistemą, pagrįstą paprastumo, skaidrumo, teisingumo ir demokratinės atskaitomybės principais.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Makroekonominis disbalansas

4.1.1. EESRK pritaria Komisijai, kad, siekiant skatinti konvergenciją ir sudaryti palankesnes sąlygas ištaisyti makroekonominį disbalansą, struktūrinės reformos valstybėse narėse turi būti tęsiamos atsižvelgiant konkrečios šalies aplinkybes. Tačiau privaloma išlaikyti struktūrinių reformų ir investicijų į gamybinę veiklą, skatinančių darbo vietų kūrimą, pusiausvyrą.

4.1.2. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos rekomendaciją, kad valstybės narės su dideliu einamosios sąskaitos pertekliumi turėtų pirmenybine tvarka įgyvendinti priemones, kurios padėtų nukreipti perteklines sutaupytas lėšas į šalies ekonomiką ir paskatinti investicijas šalies viduje. Tačiau tokios priemonės turėtų neapsiriboti tik pasiūla (pvz., produktų rinkos reformomis), jos turėtų apimti ir ryžtingesnes vyriausybės iniciatyvas valstybės investicijų srityje, kaip nurodyta dabartiniame J.-C. Junckerio plane ⁽⁶⁾.

4.1.3. EESRK įsitikinimu, valstybės subsidijos visų pirma turėtų būti orientuotos į novatoriškas MVĮ. Siekdama šios kategorijos įmonėms sudaryti palankesnes sąlygas gauti finansavimą, valstybė privalo, viena vertus, suteikti finansavimą, kuris taptų impulsu veiklai, kita vertus, pateikti valstybės garantijų sistemą. Susijusi valstybės, MVĮ ir universitetų bei mokslinių tyrimų institucijų sąveika yra svarbus investicijų sistemos elementas.

4.1.4. EESRK pažymi faktą, kad euro zonos mažosioms ir vidutinėms įmonėms eksportas yra pagrindinis augimo variklis. Be palankaus euro ir JAV dolerio kurso, kurį lėmė ECB pinigų politika, eksporto apimtims didinti būtina sudaryti laisvosios prekybos susitarimus. Nors EESRK pritaria deryboms dėl Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės susitarimo šiuo metu skiriamam dėmesiui, jis taip pat rekomenduoja sudaryti susitarimą, kuris sudarytų palankesnes galimybes patekti į rinką Europos įmonėms, kurios prekiauja su sparčiai augančiomis naujomis rinkomis. Svarbu užtikrinti žmogaus teisių ir TDO standartų, vartotojų teisių ir aplinkos apsaugos taisyklių, galiojančių Europos Sąjungoje, apsaugą.

4.2. Darbo, prekių ir paslaugų rinkos

4.2.1. EESRK pažymi, kad nors, kaip praneša Europos Komisija, padėtis darbo rinkoje toliau palengva gerėja, nėra minimas faktas, kad 2015 m. užimtumo lygis euro zonoje siekė 68,9 %, o tai vis dar yra gerokai mažiau nei 2020 m. Europos užsibrėžtas 75 % tikslas. EESRK pažymi, kad pagal Europos Komisijos tarnybų pateiktus įrodymus (LABREF duomenų bazė) neatrodo, kad būtų koks nors teigiamas ryšys tarp bet kokiam etape (prieš krizę ar po jos) įgyvendintų darbo rinkos reformų skaičiaus ir darbo rinkos efektyvumo valstybėse narėse ⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Nepriklausoma 2016 m. metinė augimo apžvalga, OFCE, ECLM, IMK, AK-Wien, INE-GSEE, 2015 m., Paryžius.

⁽⁷⁾ Benchmarking Working Europe 2015, Europos profesinių sąjungų institutas (ETUI)/Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC), 2015 m., Briuselis, p. 26.

4.2.2. Struktūrinės reformos darbo rinkose turi būti palankios socialinėms investicijoms, t. y. turi būti įgyvendinamos tokios priemonės, kuriomis skatinamas nuolatinis dirbančių ir nedirbančių darbuotojų mokymas ir užtikrinama, kad būtų propaguojamas jų – visų pirma bedarbių – finansinis saugumas. Be to, EESRK pritaria darbo jėgos apmokestinimo mažinimui, su sąlyga, kad tai būtų kompensuojama iš kitų viešųjų pajamų šaltinių. Vidutinės trukmės laikotarpiu prie šio proceso galėtų prisidėti aktyvesnis dalyvavimas darbo rinkoje.

4.2.3. Siekdamas spręsti Europos konkurencingumo ir tvarumo problemą, EESRK rekomenduoja sukurti skaitmeninę kontroliuojančiąją bendrovę pagal labai sėkmingą įmonės „Airbus Group“ modelį. Ši tarptautinio bendradarbiavimo įmonė turi keletą dukterinių bendrovių skirtingose ES valstybėse narėse ir yra svarbus Europos ekonomikos ir pramonės subjektas.

4.2.4. Jau dabar JAV dominavimas skaitmeninėje srityje yra naujo pobūdžio pasaulinis dominavimas. Itin reikšmingas poveikis matomas finansų sektoriuje, kur dideli Amerikos investicijų bankai jau sukūrė stipriausius kapitalo ryšius su novatoriškais finansų technologijų bendrovėmis (angl. *FinTechs*), o tai savo ruožtu kelia grėsmę Europos klasikinių mažmeninių bankų modeliui („nuobodiesiems bankams“) ir didelę konkurenciją jiems dėl pagrindinių jų funkcijų.

4.2.5. Siekiant sukurti ir išplėtoti palyginamo Europos skaitmeninės kontroliuojančiosios bendrovės modelio detales, EESRK siūlo trumpam laikotarpiui sukurti tarpdisciplininę projekto grupę. Šią grupę turėtų sudaryti Komisijos (Komisijos narys G. H. Oettingeris) ir ES Parlamento (ITRE komitetas) atstovai ir jos veikloje dalyvautų EESRK. Kalbant apie finansavimo klausimą, svarbu nuo pat pradžių atkreipti dėmesį į suderinamumą su J.-C. Junckerio investicijų planu. Glaudžiai bendradarbiaujant skaitmeninės kontroliuojančiosios bendrovės konkurencijos padaliniam ir pačioms MVĮ, atsirastų stiprus impulsas augimui ir naujų darbo vietų kūrimui.

4.3. Fiskalinė politika

4.3.1. EESRK palankiai vertina tai, kad Europos Komisija pabrėžia, jog rengiant gaires dėl nacionalinės fiskalinės politikos yra įvertinama visos euro zonos fiskalinė padėtis. Tačiau, nors ir neabejodamas ECB nepriklausomumu, EESRK atkreipia dėmesį, kad svarstant dėl neutralios fiskalinės politikos tinkamumo visiškai nėra analizuojama pinigų politikos įtaka padėčiai euro zonoje. Tai yra mažų mažiausiai keista, žinant, kad ECB valdančiosios tarybos nariai ne kartą ir viešai yra kalbėję apie euro zonos fiskalinę politiką ⁽⁸⁾.

4.3.2. Tai nerimą keliantis aplaidumas, nes dabar euro zona atsidūrė tokioje padėtyje, kai pinigų politikos galimybės skatinti paklausą yra labai ribotos. Paklausa yra maža jau taip ilgai, kad infliacija (net neatsižvelgiant į naftos kainas) yra gerokai žemesnė nei ECB 2 % tikslas, o pagrindinės ECB politikos palūkanų normos siekia beveik nulį, todėl jau nebėra galimybių jas reikšmingai sumažinti. Euro zonos ekonomika pateko į vadinamuosius „likvidumo spąstus“ ir, jei infliacija greitai nepadidės, yra pavojus, kad ji atsidurs „defliacijos spąstuose“. Jei taip nutiktų, euro zonos ekonomiką ištiktų ilgus metus trunkantis sąstingis ir tokia padėtis galiausiai keltų rimtą politinę grėsmę euro išlikimui.

4.3.3. Neatrodo, kad praktiškai nuo 2015 m. pradžios ECB taikoma neįprasta monetarinio stimuliavimo politika būtų turėjusi reikšmingos įtakos ⁽⁹⁾ paklausos skatinimui. Tokiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į tai, kad egzistuoja pirmiau minėtasis „histerezės“ reiškinys (kai esant nuosmukiui sumažėja ekonomikos augimo potencialas), euro zonos fiskalinė politika turi būti aktyvesnė, nei įprasta, ir skatinti visos euro zonos ekonomiką ⁽¹⁰⁾. Atsižvelgiant į fiskalinės politikos apribojimus euro zonos pietinėse valstybėse narėse, fiskalinė politika tose valstybėse narėse, kuriose infliacija nesiekia tikslinių rodiklių, valstybės skolinimosi išlaidos yra mažos, palyginti mažas valstybės skolos ir BVP santykis ir einamosios sąskaitos perteklius, turėtų plėstis, kad padidintų infliaciją ir ji viršytų ECB tikslinius 2 %, taip, kad vidutinė infliacija euro zonoje vėl galėtų išibėgėti ir pasiekti tikslą. Šiuo metu ekonomikos perkaitimo pavojus yra mažesnis už pavojų, kuris kiltų dėl tolesnės žemos infliacijos arba defliacijos.

⁽⁸⁾ Ryškiausias to pavyzdys – 2014 m. rugpjūčio mėn. pirmininko M. Draghi kalba Džekson Houle „Nedarbas euro zonoje“ (<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140822.en.html>).

⁽⁹⁾ <http://epthinktank.eu/2015/12/10/the-ecbs-quantitative-easing-early-results-and-possible-risks/>

⁽¹⁰⁾ S. Theodoropoulou, *How to avert the risk of deflation in Europe: rethinking the policy mix and European economic governance* („Kaip išvengti defliacijos pavojaus Europoje? Politinių priemonių ir Europos ekonominio valdymo persvarstymas“), ETUI, Briuselis, 2015 m.

4.3.4. Tačiau, žinant susirūpinimą dėl valstybės skolos tvarumo esant dabartinei demografiniai padėčiai, ekspansinė fiskalinė politika, visų pirma valstybėse narėse su dideliu einamosios sąskaitos pertekliumi, gali ir turėtų būti plečiama didinant išlaidas valstybės investicijoms. Į valstybės investicijas sutelktos finansinės paskatos ne tik užtikrintų stipresnę paklausą artimiausiu laikotarpiu, bet ir ilginiui padidintų augimo potencialą. Tokios valstybės investicijos galėtų būti skirtos ne tik infrastruktūrai, bet ir švietimo bei įgūdžių ugdymo politikai („socialinės investicijos“).

4.4. Finansų sektorius

4.4.1. EESRK ragina sukurti europinį nemokumo teisės aktą, kad, viena vertus, atsirastų galimybė sumažinti skolos našta namų ūkiams, kita vertus, pradedančiosioms įmonėms būtų lengviau susidoroti su verslo nesėkmėmis. Tokiu būdu padidės namų ūkių perkamoji galia ir bus padrąsintos pradedančiosios įmonės.

4.4.2. Vis dar neišspręsta rimta problema yra tai, kad euro zonos bankuose tebėra apie 900 mlrd. EUR neveiksnių paskolų. Tik jas sumažinę bankai galės plėsti savo skolinimą įmonėms ir namų ūkiams, taip padidindami ECB laisvos pinigų politikos veiksmingumą, kad pagerėtų ekonomikos augimo perspektyvos ir sustiprėtų rinkos pasitikėjimas. Susijusios euro zonos politinės ir reguliavimo institucijos turėtų pateikti atitinkamas koncepcijas šia tema.

4.4.3. Po finansų krizės buvo bendrai susitarta kaip vieno iš pagrindinių tikslų siekti gerokai sumažinti valstybių riziką Europos bankų balansuose. Dabartinė daugelio bankų padėtis rodo, kad valstybių rizika smarkiai išaugo. EESRK pabrėžia, kad didžiausias prioritetas turėtų būti sumažinti šią valstybių riziką balansuose, kad ateityje būtų užtikrintas bankų ir finansų sektoriaus stabilumas, be kita ko, atsižvelgiant į neseniai pateiktą pasiūlymą dėl Europos indėlių garantijų sistemos ⁽¹¹⁾.

4.4.4. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad norint, jog paklausai būtų padarytas koks nors teigiamas praktinis poveikis, namų ūkiai ir įmonės neturėtų būti riboto likvidumo. Teigiamų kreditavimo srautų atkūrimas pagerintų augimo perspektyvas ir sustiprintų rinkos pasitikėjimą ir taip padėtų paskatinti paklausą ir kartu padidinti ECB pinigų politikos veiksmingumą. Susijusios euro zonos politinės ir reguliavimo institucijos turėtų pateikti atitinkamas koncepcijas šia tema.

4.4.5. Be to, EESRK ragina parengti reformų darbotvarkę ir prašo reguliavimo institucijų daugiau dėmesio skirti skaidrumui ir nebankinių institucijų arba šešėlinių bankų veiklos priežiūrai, kad būtų tvariai užtikrinamas finansų sistemų stabilumas ir atkurta jų funkcija realioje ekonomikoje, visų pirma pakeitimo vertybiniais popieriais srityje ⁽¹²⁾. Reikėtų užtikrinti, kad rizikos draudimo fondai ir finansų institucijos, kurios siekia pelno didinimo tikslų („grobūniški fondai“), nenaudotų vertybinių popierių spekuliacijoms.

4.4.6. Kadangi iš esmės finansų krizę sukėlė investicinių bankų spekuliacijos, spekuliuojančios bankininkystės įmonės išlieka slapta grėsmė finansų rinkos stabilumui. Iki šiol nėra kruopščiai išnagrinėta, kaip gali vykti itin spekuliacinio pobūdžio prekybos veikla, pavyzdžiui, labai dažna prekyba, kai pasaulyje siekiama sukurti stabilesnes rinkas, ir yra būtina griežtai atskirti mažos rizikos investavimo praktiką ir skolinimą įmonėms nuo didelės rizikos investicinės bankininkystės. Jau dabar šiuo tikslu galima pasinaudoti įvairiais modeliais, pavyzdžiui, J. Vickers'o modeliu ar P. Volckerio taisykle. EESRK rekomenduoja Europos Sąjungoje įteisinti C. Glasso ir H. B. Steagallo įstatymą, nes kitose finansų rinkose (pvz., JAV ir BRICS šalyse (Brazilija, Rusija, Indija, Kinija ir Pietų Afrika)) diskutuojama dėl šio įstatymo atstatymo siekiant didinti bankų sektoriaus stabilumą. Tai indėlininkams ir mokesčių mokėtojams padėtų išvengti rizikos.

Bruselis, 2016 m. kovo 17 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ Žr. EESRK nuomonę „Europos indėlių garantijų sistema“ (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 21).

⁽¹²⁾ Žr. EESRK nuomonę „Pakeitimo vertybiniais popieriais teisinis pagrindas“ (OL C 82, 2016 3 3, p. 1).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl 2017–2020 m. struktūrinių reformų rėmimo programos sudarymo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 1305/2013

(COM(2015) 701 final – 2015/0263 (COD))

(2016/C 177/08)

Pranešėjas Ioannis VARDAKASTANIS

Europos Parlamentas, 2015 m. gruodžio 2 d., ir Taryba, 2016 m. sausio 20 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 175 straipsnio 3 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl 2017–2020 m. struktūrinių reformų rėmimo programos sudarymo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 1305/2013

(COM(2015) 701 final – 2015/0263 (COD)).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 3 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (2016 m. kovo 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 153 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina iniciatyvas, kuriomis siekiama didinti Europos Sąjungos (ES) pajėgumus remiant struktūrines reformas nacionaliniu lygmeniu, pasitelkus specialų finansavimo mechanizmą, tokį kaip Struktūrinių reformų rėmimo programa (SRRP).

1.2. EESRK apgailestauja, kad bendro šiam fondui skirto biudžeto anaipol nepakanka makroekonominės politikos reformoms Europos Sąjungoje įgyvendinti; taip pat apgailestauja, kad SRRP finansavimui naudojamos esamos Europos struktūrinių ir investicijų (ESI) fondų lėšos, ir ragina, kad būtų užtikrinama finansinių techninės paramos iš ESI fondų ir pagal SRRP poreikių pusiausvyra. Komitetas ragina ateityje imtis reformų, susijusių su ES daugiamete finansine programa, siekiant sukurti savarankišką struktūrinių reformų rėmimo programą.

1.3. Siekdamas, kad SRRP būtų sėkmingai įgyvendinta, komitetas primygtinai rekomenduoja užtikrinti šias sąlygas:

- valstybių narių įnašai, skirti SRRP struktūrinėms reformoms, svarstomi atsižvelgiant į Stabilumo ir augimo pakto struktūrinių reformų nuostatą,
- dėl dalyvavimo SRRP valstybės narės nusprendžia savanoriškai ir joms netaikomos privalomos, žeminančios procedūros,
- paskiriami koordinavimo centrai, kurie padėtų užtikrinti programų ir fondų tarpusavio papildomumą ir geresnį lėšų panaudojimą, išvengiant dubliavimo.

1.4. EESRK primygtinai reikalauja, kad SRRP įtraukti socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę, siekiant užtikrinti:

- kad laikantis nacionalinės teisės aktų nuostatų, paramos nustatymo ir teikimo pradžios etapais būtų platesniu mastu konsultuojamasi su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene,

- kad būtų įtrauktos griežtesnės nuostatos dėl socialinių ir pilietinės visuomenės partnerių įtraukimo į reformų politikos programų rengimo procesą visais lygmenimis: nacionaliniu, regionų ir vietos,
- kad į tinkamų finansuoti veikslių sąrašą būtų įtrauktas socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės veikėjų, dalyvaujančių įgyvendinant politikos reformų programas, gebėjimų stiprinimas.

1.5. EESRK pabrėžia, kad, remiantis valstybėse narėse galiojančiu galių ir kompetencijų pasidalijimu ir konkrečiomis šalims pateiktomis rekomendacijomis, kurios dažnai būna skirtos vietos ir regionų valdžios institucijoms, turi būti sudaryta galimybė šioms institucijoms naudotis programa ir jos turi būti tiesiogiai įtrauktos į atitinkamos struktūrinės reformos projekto rengimą.

1.6. Komitetas apgailestauja, kad rodiklių sąrašas, atrodo, yra nepakankamas, jį būtina atnaujinti ir papildyti esamais ESI fondams taikomais kriterijais.

1.7. EESRK pabrėžia, kad valstybės narės gali išplėsti straipsnį „Konkretūs programos tikslai ir aprėptis“, įtraukdamos kitas politikos sritis, pavyzdžiui, kovą su skurdu, žmogaus teises, transporto politiką, IRT ir darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą.

1.8. Komitetas yra įsitikinęs, kad SRRP galėtų pasinaudoti dabartiniais esamais ESI fondų stebėsenos mechanizmais; tai galėtų užtikrinti kokybiškesnę stebėseną ir vertinimą, geresnę koordinavimą su ESI fondais bei geresnę kainos ir kokybės santykį, naudojant jau veikiančius kontrolės mechanizmus.

1.9. Todėl EESRK remia Europos Komisijos siūlomus Reglamentų (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 1305/2013 pakeitimus, jeigu juose bus įtraukta nuostata, užtikrinanti, kad skiriant lėšas naujai programai būtų vadovaujama ESI fondus reglamentuojančių bendrųjų nuostatų socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dalyvavimo reikalavimais ir taikomas toks pat jose numatytas stebėsenos mechanizmas.

1.10. EESRK mano, kad nors ir naudingos, tačiau tokios nereikšmingos paramos priemonės gali tik sušvelninti padėtį. Siekiant išspręsti problemas, kurios kyla dėl dabartinės krizės, Komisija ir nacionalinės valdžios institucijos turi iš esmės pakeisti nuo krizės pradžios euro zonoje galiojančią ekonominę politiką. Tai vienintelis būdas palengvinti struktūrines reformas, išvengti žalos ir išvengti priešiško europiečių nusistatymo ES atžvilgiu.

2. Bendrosios pastabos

2.1. EESRK mano, kad Europos Sąjunga nacionaliniu lygmeniu įgyvendinamoms politikos reformoms galėtų suteikti pridėtinės vertės, todėl palankiai vertina šią iniciatyvą, kuri padės didinti jos pajėgumus remti su ekonomikos valdymo procesų (visų pirma konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų) įgyvendinimu susijusias politikos reformas, ekonominio koregavimo programas ir reformas, kurių valstybės narės ėmėsi savo iniciatyva, kaip nurodyta dabartinio pasiūlymo 3 straipsnyje.

2.2. EESRK mano, kad Graikijos ir Kipro rėmimo programos (atitinkamai Graikijos reikalų darbo grupė ir Kipro rėmimo grupė), kaip paaiškėjo, tikslinėms šalims buvo naudingos, ir kad atsiradus galimybei prašyti tokį rėmimo mechanizmą taikyti visoms valstybėms narėms, padidės bendri pajėgumai įgyvendinti institucines, struktūrines ir administracines reformas.

2.3. Tačiau komitetas apgailestauja, kad praityje buvo sumažinti ES pajėgumai teikti techninę pagalbą politikos reformoms. Dėl šios priežasties, krizės metu susidarius situacijoms, kai reikėjo imtis politikos reformų, ES neturėjo reikiamų pajėgumų greitai veikti, todėl iniciatyvos ir vadovaujamo vaidmens ėmėsi kitos tarptautinės organizacijos.

2.4. EESRK taip pat apgailestauja, kad, užuot sukūrus savarankišką programą, kurią įgyvendinant nebūtų mažinamas kitų struktūrinių reformoms skirtų fondų finansavimas, dabartinė siūloma programa finansuojama esamų ES fondų lėšomis. Be to, komitetas mano, kad SRRP iniciatyva, tokia, kokia yra suplanuota, dėl savo finansinių priemonių naudojimo apribojimų neturi pajėgumų patenkinti valstybių narių paklausos gauti techninę paramą.

2.5. EESRK atkreipia dėmesį, kad ši techninės pagalbos programa negali ir neturėtų būti pervertinama ir kad ji turėtų būti vertinama kaip priemonė, skirta padėti valstybėms narėms siekti makroekonominės pusiausvyros pagal Europos semestrą. Norint suteikti realų postūmį imtis spręsti makroekonominius uždavinius, su kuriais susiduria konvergencijos siekiančios valstybės narės, esamo finansavimo nepakanka.

2.6. EESRK taip pat pabrėžia, kad, norint pasiekti augimą, sumažinti skurdą, nedarbą ir užtikrinti gerovę, valstybių narių įnašai, skirti SRRP struktūrinėms reformoms, turėtų būti svarstomi atsižvelgiant į Stabilumo ir augimo pakto „struktūrinių reformų nuostatą“.

2.7. EESRK mano, kad svarbu keisti požiūrį į struktūrines reformas, kad būtų išvengta stigmos ar bausmės ir kad jos nevirstų biurokratiniais spąstais. Naujas požiūris turėtų skatinti reformas ir šalių tarpusavio supratimą; todėl EESRK palankiai vertina tai, kad į šią programą įtrauktas pozityvus požiūris, ir pabrėžia savanorišką šio mechanizmo pobūdį kaip būdą užtikrinti, kad ši programa nebūtų naudojama ir (arba) suvokiama kaip kontrolės priemonė arba priemonė nacionalinės valdžios institucijų atsakomybei už savo įgyvendinamas reformų programas mažinti. Tačiau jis pabrėžia, kad šalys būtina turėtų registruoti paramą ir programos pasiekimus, teikdamos patikimumo, demokratijos bei atskaitomybės principais pagrįstas ataskaitas.

2.8. EESRK pritaria tam, kad parama pagal struktūrinių reformų rėmimo programą (SRRP) būtų pradedama teikti gavus valstybės narės prašymą, tačiau pabrėžia būtinybę užtikrinti, kad, laikantis nacionalinės teisės aktų nuostatų, paramos nustatymo ir teikimo pradžios etapais būtų platesniu mastu konsultuojamasi su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene.

2.9. EESRK pabrėžia, kad, remiantis valstybėse narėse galiojančiu galių ir kompetencijų pasidalijimu ir konkrečiomis šalims pateiktomis rekomendacijomis, kurios dažnai būna skirtos vietos ir regionų valdžios institucijoms, turi būti sudaryta galimybė šioms institucijoms naudotis programa. Be to, EESRK reikalauja Komisijos patikrinti, ar tais atvejais, kai nacionalinių valdžios institucijų pateikti techninės pagalbos prašymai yra susiję su vietos ar regionų valdžios institucijų kompetencijos sritimis, pastarosios institucijos buvo tiesiogiai įtrauktos į atitinkamos struktūrinės reformos projekto rengimą ir ar jam pritarė.

2.10. EESRK taip pat palankiai vertina SRRP nustatytą iniciatyvų požiūrį, kuriuo vadovaujantis parama gali būti teikiama visoms valstybėms narėms, neatsižvelgiant į jų ekonominę padėtį, todėl pabrėžia, kad šią programą reikia vertinti ne tik kaip atsaką į ekonomikos ir (arba) politinės padėties nuosmukius, bet ir kaip ilgalaikės struktūrinės paramos mechanizmą.

2.11. EESRK pabrėžia, kad, siekiant išlaikyti politikos reformoms įgyvendinti reikiamą lankstumo lygį, 5 straipsnis „Konkretūs programos tikslai ir aprėptis“ ir toliau turi būti nebaigtinis sąrašas. EESRK mano, kad siūlomas sąrašas yra gana išsamus, bet siūlytų jį išplėsti įtraukiant kitas politikos sritis, pavyzdžiui, kovą su skurdu, žmogaus teises, transporto politiką, IRT ir darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą valstybėse narėse.

2.12. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad politika Europos Sąjungoje turi būti formuojama aktyviai dalyvaujant plačiajai visuomenei, nes „Bendrijų nuostatų reglamento (BNR) 5 straipsnio 1 dalyje nurodytų visų partnerių partnerystė rengiant ir įgyvendinant ES sanglaudos politikos projektus bei atliekant jų baigiamąjį vertinimą tiesiogiai prisidėtų“ prie sėkmingo naudojimosi Europos struktūriniais ir investicijų fondais (ESI fondais). Todėl EESRK mano, kad į naująją SRRP reikėtų įtraukti griežtesnes nuostatas dėl socialinių ir pilietinės visuomenės partnerių įtraukimo į reformų politikos programų rengimo procesą visais lygmenimis: nacionaliniu, regionų ir vietos. Tai padės mažinti politikos formuotojų ir visuomenės atotrūkį.

2.13. Komitetas mano, kad SRRP galėtų pasinaudoti dabartiniais esamais ESI fondų stebėsenos mechanizmais; tai galėtų užtikrinti kokybiškesnę stebėseną ir vertinimą, geresnį koordinavimą su ESI fondais bei geresnį kainos ir kokybės santykį, naudojant jau veikiančius kontrolės mechanizmus.

2.14. EESRK mano, kad SRRP turi būti įgyvendinama laikantis ESI fondams taikomo Bendrijų nuostatų reglamento (išskyrus 25, 58 ir 91 straipsnius), kuriuo nustatoma už dabartinę siūlomą programą geriau išplėtotą paramos struktūra.

- 2.15. EESRK rekomenduoja į tinkamų finansuoti veiksmų sąrašą (6 straipsnis) įtraukti įgyvendinant politikos reformų programas dalyvaujančių socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės veikėjų gebėjimų stiprinimą.
- 2.16. EESRK norėtų, kad iš ESI fondų skiriamuose naujuosiuose finansiniuose paketuose būtų užtikrinama finansinių techninės paramos iš ESI fondų ir pagal SRRP poreikių pusiausvyra, kad būtų užtikrinami tinkami iš abiejų fondų teikiamos techninės paramos pajėgumai.
- 2.17. EESRK pripažįsta, kad siekiant remti reformas labai svarbu vadovautis SRRP nustatytu kompleksiniu požiūriu, bet ragina ES ir nacionalinės valdžios institucijas vengti dubliavimo su sektorių programomis. Todėl EESRK mano, kad būtina steigti koordinavimo centrus, kad būtų užtikrinamas programų ir fondų tarpusavio papildomumas ir būtų geriau naudojamos lėšos siekiant išvengti dubliavimo. Siekiant į koordinavimo mechanizmą įtraukti daugiau elementų, reikėtų išplėsti 13 straipsnį.
- 2.18. Ateityje EESRK norėtų gauti daugiau informacijos apie koordinavimo mechanizmus, kurie bus sukurti šiam fondui.
- 2.19. EESRK apgailestauja, kad rodiklių sąrašas, atrodo, yra nepakankamas, ir pabrėžia, kaip svarbu nustatyti tinkamus šios programos įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo rodiklius, tačiau norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad ESI fondams taikoma daug įvairių rodiklių, kuriais būtų galima papildyti SRRP siūlomus taikyti rodiklius. Yra poreikis atnaujinti ES reformų poveikio vertinimo rodiklius, siekiant nustatyti jų sėkmės lygį, susiejant šiuos rodiklius su ekonominės ir socialinės pažangos kontekstu. Šie rodikliai taip pat turėtų atspindėti, ar poveikis tėra nacionalinis, ar turi realią pridėtinę vertę Europos mastu.
- 2.20. EESRK palankiai vertina tai, kad bendro finansavimo procentinį dydį galima padidinti iki 100 % tinkamų finansuoti sąnaudų, nes taip valstybės narės turės daugiau galimybių naudotis šia programa.
- 2.21. EESRK mano, kad SRRP yra pirmasis žingsnis, kurį reikia sutvirtinti įgyvendinant būsimas ES daugiametės finansinės programos reformas, kad būtų sukurta savarankiška programa, nemažinant iš kitų esamų ES paramos fondų skiriamų finansinių paketų.
- 2.22. Todėl EESRK pritaria Europos Komisijos siūlomiems Reglamentų (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 1305/2013 pakeitimams ir primygtinai ragina Komisiją atsižvelgti į šioje nuomonėje pateiktas išvadas bei rekomendacijas.
- 2.23. Vis dėlto EESRK siūlo, kad iš dalies pakeistuose reglamentuose būtų numatyta, kad skiriant lėšas naujoms programoms būtų laikomasi Bendrųjų nuostatų reglamente (BNR) dėl ESI fondų nustatytų dalyvavimo reikalavimų ir taikomas jame numatytas stebėsenos mechanizmas. Tai turėtų vienodai atspindėti tiek siūlomame reglamente dėl SRRP, tiek dabartiniame iš dalies pakeistame tekste, įtraukiant konkrečias nuostatas ir nuorodas į ESI fondams taikomą BNR stebėsenos sistemą.

2016 m. kovo 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas“

(COM(2015) 624 *final*)

ir

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su terorizmu ir pakeičiančios Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu

(COM(2015) 625 *final* – 2015/0281 (COD))

(2016/C 177/09)

Pranešėjas Cristian PÎRVULESCU

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. gruodžio 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas“

(COM(2015) 624 *final*)

ir

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su terorizmu ir pakeičiančios Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu

(COM(2015) 625 *final* – 2015/0281 (COD)).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. vasario 24 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (2016 m. kovo 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 145 nariams balsavus už, nė vienam – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Komitetas ragina valstybes nares telkti išteklius kovai su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir šaudmenimis ir su terorizmu. Tačiau apsaugos priemonių stiprinimas tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu gali turėti kumuliacinį poveikį ir bendrai neigiamai paveikti pagrindines teises, o tai neišvengiamai sutrukdytų Sąjungai atlikti savo pagrindinę užduotį.

1.2. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas mano, kad nagrinėjamas pasiūlymas dėl direktyvos ir komunikatas yra reikalingi siekiant sukurti saugesnę Europą visiems jos gyventojams, kadangi kova su terorizmu priklauso bendrai Sąjungos ir valstybių narių kompetencijai. Todėl kyla klausimas, kokias galimas privalomas priemonės būtų galima pabandyti šia direktyva nustatyti valstybėms narėms. Valstybės narės atsako už tai, kad būtų dedamos visos galimos pastangos siekiant išvengti bet kokios formos organizuoto nusikalstamumo, ypač terorizmo, kad ir kokia būtų jo priežastis, ir su juo kovoti. Be to, Europos Sąjungos institucijoms tenka padėti koordinuoti ir derinti būtinas pastangas riboti tokio tipo smurto aktų plitimą.

1.3. EESRK pabrėžia ir ragina užtikrinti, kad visi valstybės organai ir teismai laikytųsi kiekvienai teisei valstybei privalomo proporcingumo principo. Siekiant išvengti klaidingo būtinų apsaugos priemonių aiškinimo arba piktnaudžiavimo jomis, EESRK, remdamasis JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1566, pažymi, kad terorizmu gali būti apkaltinama tik tuo atveju, kai grasinimų arba veiksmų siekiant nužudyti arba sunkiai sužeisti, paimti į nelaisvę arba stipriai sugadinti infrastruktūros objektus tikslas – pasėti baimę, įbauginti gyventojus arba daryti spaudimą vyriausybei.

1.4. Šie teisės aktų pakeitimai yra dalis platesnio masto veiksmų, kuriuos sudėtinga įgyvendinti dabartinėmis aplinkybėmis, reguliuojančiomis tarptautinius santykius, siekiant įveikti grėsmę, kuri dėl savo pobūdžio paliečia Europos demokratinę sistemą pagrindus. Skleisti baimę, skaldyti viešąją nuomonę, puoselėti konkrečioms gyventojų grupėms taikomus stereotipus, silpninti valdžios institucijų pusiausvyrą ir stiprinti autoritarines institucijas demokratinio atstovavimo institucijų sąskaita – tokio poveikio tikisi teroro aktų vykdytojai, su kuriais reikia ryžtingai ir sąmoningai kovoti. Komitetas mano, kad europiečiai turi teisę gyventi tiek *saugiai*, tiek *laisvai*.

1.5. Komitetas laikosi nuomonės, kad bet kokiai demokratijai pavojinga teisės aktais drausti numanomus nusikaltimus (nusikaltimais laikyti dar nepadarytus pažeidimus ar nusikaltimus). Pasiūlymo 3 straipsnio 2 dalies i punktą reikėtų išbraukti, kad būtų išvengta painiavos tarp teisingumo ir saugumo. Be to, pasiūlymo dėl direktyvos 15 straipsniu neužtikrinama nei piliečių laisvė, nei nekaltumo prezumpcija. Komitetas taip pat yra susirūpinęs dėl ketinimo įrodymo ir mano, kad visi 5–13 straipsniuose išvardyti atvejai turi būti pateikiami teisėjams siekiant patvirtinti kaltinimus.

1.6. Komitetas mano, kad svarbu rengti radikalėjimo prevencijos priemones, kurios būtų įtrauktos į platesnę programą, apimančią socialines, ekonomines, kultūrinės, religines ir politines tokio tipo grėsmių plitimo priežastis, ir jas derinti su veikla, kuria siekiama kovoti su terorizmu ir užkirsti jam kelią. Tačiau radikalėjimas nebūtinai reiškia polinkį į smurtą ar jo kurstymą. Prevencijos politika ir programos turėtų būti skirtos asmenims ir grupėms, kurios yra labiausiai linkusios imtis smurto terorizmo tikslais. Pilietinei visuomenei tenka labai svarbus vaidmuo šalinant sąlygas, skatinančias radikalėjimą ir polinkį smurtauti.

1.7. Be to, būtina ne tik geriau išaiškinti teisės aktus ir stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą pirmiau nurodytose srityse, bet ir koordinuoti Europos išorės politiką Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos atžvilgiu, nes šiame regione neseniai įvyko didelės permainos, kurių didelė dalis buvo drastiškos, o kai kuriais atvejais sukėlė nestabilumą ir konfliktus. Pastaraisiais metais terorizmo grėsmė ypač išaugo visų pirma dėl aktyvių konflikto zonų, tapusių įkvepiančiais traukos ir mokymosi centrais daugeliui Europos piliečių. Be to, nuolatiniai konfliktai regione, įskaitant išaldytus, skatina tam tikrus asmenis ir jų grupes telktis siekiant rengti teroro aktus. Komitetas mano, kad visų pirma reikia priimti aiškesnius įsipareigojimus dėti pastangas stabilizuoti padėtį šiame regione, jį vystyti ir demokratizuoti. Kova su skurdu, korupcija ir politine bei socialine atskirtimi turi tapti prioritetu.

1.8. Komiteto nuomone, drastiškas galimybių įsigyti šaunamųjų ginklų, šaudmenų ir sprogmenų apribojimas turi būti laikomas Europos Sąjungos valstybių narių ir institucijų prioritetu. Neseniai Europoje įvykdyti teroro aktai parodė, kad teroristinėje veikloje dalyvaujantys asmenys pavojingus ginklus įsigydavo juodojoje rinkoje, kur jų pasiūla labai įvairi. Teroristų ir organizuotų nusikaltėlių grupuotės kelia didelį pavojų tiek Europos piliečių, tiek kitų pasaulio vietų gyventojų saugumui.

1.9. Komitetas pritaria, kad reikia suteikti aiškumo teisės aktams, susijusiems su terorizmo aukomis. Terorizmo aukoms turi būti teikiama greita ir veiksminga pagalba ne tik iš karto po patirtų teroro aktų, bet ir vidutinės trukmės bei ilguoju laikotarpiu. Be to, reikia geriau suprasti teroro aktų socialinius, ekonominius ir psichologinius padarinius bendruomenėms, pavieniams asmenims ir įvairiems ekonominės veiklos sektoriams. Komitetas ragina Europos Komisiją išnagrinėti šiuos aspektus ir, atsižvelgiant į šio darbo rezultatus, pasiūlyti reikiamas priemones. Pastarieji teroro aktai gali daryti poveikį tokiems sektoriams kaip turizmas ir transportas, tad ES ir nacionalinės valdžios institucijos privalo rengti paramos programas. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad kova su terorizmu ir jo prevencija yra susijusios su išlaidomis, ir ragina Europos Sąjungą apsvaistyti galimybę finansiškai remti nacionaliniu lygmeniu šioje srityje dedamas pastangas.

2. Dabartinė padėtis: kaip suderinti didesnio saugumo poreikį ir pagarbą pagrindinėms teisėms

2.1. Kaip Komitetas nurodė savo nuomonėse dėl Hagos ir Stokholmo programų ir dėl komunikato „Kuriame atvirą ir saugią Europą“, jis mano, kad laisvės, saugumo ir teisingumo pagrindas ir atspirties taškas turi būti pagrindinių teisių, įtvirtintų Europos žmogaus teisių konvencijoje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, nuolatinė ir nediskriminuojanti apsauga ⁽¹⁾.

2.2. Dėl kovos su terorizmu Komitetas mano, kad esant dabatinei tarptautinei padėčiai yra logiška persvarstyti galiojančią teisinę sistemą, kad su teroristine veikla susiję aktai būtų laikomi nusikaltimais. Komitetas atkreipia dėmesį, kad pagrindinėms teisėms skirtose pasiūlymo dėl direktyvos dalyje (aiškinamojo memorandumo 3 skyrius) nurodoma, jog turi būti draudžiama visų formų savivalė, ir, kaip kitose savo nuomonėse šia tema, pažymi, kad pirmenybę reikia teikti pagrindinėms teisėms ir būtinybei išlaikyti stabilią ir tokio pobūdžio grėsmei atsparią demokratinę aplinką ⁽²⁾.

2.3. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad svarbu išsaugoti Šengeno erdvę siekiant įgyvendinti Sutartyje nustatytus principus. Jis ragina valstybes nares netaikyti apribojimų laisvam judėjimui Sąjungos viduje.

2.4. Komitetas supranta didelius dėl dabartinės geopolitinės padėties kylančius iššūkius ir pažymi, kad pasiūlyme dėl direktyvos pateiktos apibrėžtys nėra pakankamai aiškios, kad būtų užtikrintos Pagrindinių teisių chartijoje nustatytos ir Sutartyje įtvirtintos piliečių teisės. Jis atkreipia dėmesį į pernelyg plačias terminų aiškinimo galimybes ir į tai, kad dabartinėmis aplinkybėmis aiškinimas paliekamas ne teisėjams, o prokuratūrai ir teisėsaugos tarnyboms. Komitetas taip pat atkreipia dėmesį į galimą bandymą tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu į bendrąją teisę įtraukti išimtinės priemonės, kaip galima suprasti iš pasiūlymo dėl direktyvos dėl pasidalijamosios kompetencijos.

2.5. EESRK palankiai vertina tai, kad užtikrintas skaitmeninių informacinių sistemų sąveikumas, kadangi jos sukurtos siekiant padėti sutramdyti teroristus. Šiuo požiūriu Komitetas mano, kad Šengeno informacinė sistema (SIS) yra pagrindinis Sąjungos keitimosi informacija mechanizmo ramstis, ir rekomenduoja sprendimus priimantiems asmenims visomis priemonėmis užtikrinti, kad visos valstybės narės joje dalyvaautų.

3. Bendrosios ir konkrečios pastabos

3.1. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas

3.1.1. Bendrosios pastabos

3.1.1.1. Komitetas mano, kad šiame komunikate išdėstyti pasiūlymai yra sveikintini. Reikia gerokai pagerinti valstybių narių institucijų bendradarbiavimą tiek keičiantis informacija, tiek susiejant esamas duomenų bazines. Ypač reikėtų paminėti nacionalinių institucijų darbuotojų mokymo programas, kurios iki šiol nebuvo laikomos prioritetu.

3.1.1.2. Komitetas mano, kad, siekiant užtikrinti tinkamą šaunamųjų ginklų ir sprogmenų naudojimo kontrolės analizę, labai svarbu užtikrinti duomenų bazių sąveikumą ir skatinti nacionalines valdžios institucijas rinkti duomenis.

3.1.1.3. Komitetas palankiai vertina tai, kad daug dėmesio skiriama būtinam neteisėto šaunamųjų ginklų tiekimo internetu (tiek atviruoju, tiek tamsiuoju tinklu) stabdymui bei su naujų technologijų, kaip antai trimatė spauda, atsiradimu susijusiems pavojams.

3.1.1.4. Nors reikia dėti daugiau pastangų aptikimo technologijų naudojimui užtikrinti ir suvienodinti, Komitetas atkreipia dėmesį į grėsmę, kad gali susikurti tokių technologijų „rinka“. Nors ekonominės veiklos vykdytojai pageidauja, kad jomis būtų prekiaujama, jie gali mėginti perdėti vertinti galimą riziką saugumo srityje ir taip gyventojams sukelti baimės jausmą. Be to, Komitetas pasisako už tai, kad aptikimo technologijos būtų taikomos ne visuotinai, o atrankiai, atsižvelgiant į poreikius ir riziką.

⁽¹⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 96.

⁽²⁾ OL C 218, 2011 7 23, p. 91.

3.1.1.5. Komitetas skatina Europos Komisiją remti glaudų Europolo, Interpolo, pagrindinių *iTrace* veiklos vykdytojų ir kitų kompetentingų tarnybų, kaip antai muitinių ir šaunamųjų ginklų importo bei eksporto leidimus išduodančių institucijų, bendradarbiavimą siekiant optimizuoti operatyvinį bendradarbiavimą, šaunamųjų ginklų atsekamumą ir jų nukreipimo į juodąją rinką prevenciją.

3.1.1.6. Komitetas palankiai vertina išreikštą ketinimą stiprinti operatyvinę veiklą, padidinti ES ir Pietryčių Europos veiksmų plano aprėptį ir stiprinti bendradarbiavimą su Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos šalimis (MENA regionu). Šioje srityje taip pat labai svarbu bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis.

3.1.1.7. Komitetas atkreipia dėmesį į daugelyje šių šalių egzistuojančią institucinio pobūdžio problemą, susijusią su policijos pajėgų vientisumu. Europos Sąjunga turi ne tik bendradarbiauti šaunamųjų ginklų srityje, bet ir remti bei skatinti institucines reformas konkrečiose šalyse.

3.2. *Direktyva dėl kovos su terorizmu*

3.2.1. *Bendrosios pastabos*

3.2.1.1. Komitetas laikosi nuomonės, kad įstatymai ir institucinės procedūros turi būti nuolat pritaikomos prie pokyčių ir pavojų saugumo srityje. Pastarieji įvykiai parodė, kad terorizmo reiškinys įgauna tarptautinį mastą tiek dėl komunikacijos infrastruktūros, tiek dėl konfliktų Artimuosiuose Rytuose ir Šiaurės Afrikoje.

3.2.1.2. Finansavimas, mokymas, kurstymas, keliavimas siekiant dalyvauti teroristų grupuotės veikloje – visi šie veiksmai yra tiesiogiai susiję su teroro aktais. Komitetas rekomenduoja ES institucijoms ir valstybėms narėms taikyti proporcingumo principą, nes šių aktų kriminalizavimo ir kovos su jais būdai turi būti proporcingi jų sunkumui ir tyčiniam pobūdžiui.

3.2.1.3. Be to, Komitetas mano, kad reikėtų laikyti nusikaltimais veiksmus, kuriais skatinamas arba koordinuojamas teroristinių nusikaltimų vykdymas, nes dažniausiai juos vykdančias asmenys veikia ne tiesiogiai, o per tarpininkus.

3.2.1.4. Kartu Komitetas reiškia susirūpinimą dėl valstybių narių pajėgumų ir nevienodo geranoriškumo tais atvejais, kai reikia ginti pagrindines žmogaus teises ir užtikrinti, kad iš tiesų bus paisoma konstitucinės teisės bei tarptautinių sutarčių nuostatų. Nepaprastosios padėties įvedimas Prancūzijoje kitą dieną po teroristinių išpuolių, įvykdytų praėjusių metų pabaigoje, suteikė Prancūzijos valstybei galimybę imtis priemonių, sukėlusią pilietinės visuomenės organizacijoms abejonių dėl pagrindinių teisių⁽³⁾. Komitetas ragina nacionalines valdžios institucijas vykdyti savo užduotis proporcingai ir veiksmingai ir vengti imtis bet kokių priemonių, galinčių turėti priešingų, nei tikimasi, padarinių. Terorizmo prevencija ir kova su šiuo reiškiniumi gali būti vykdomos tik gerbiant teisinę valstybę, pagrindines teises ir laikantis tarptautinių sutarčių. Komitetas mano, kad reikia sukurti mechanizmą, kuris padėtų užtikrinti nuolatinę valstybių narių kovos su terorizmu priemonių stebėseną. Šiuo požiūriu jis ragina Europos Komisiją numatyti galimybę įvesti procedūras, leidžiančias nustatyti ir ištaisyti galimas netinkamas priemones. Viena iš galimybių būtų naudoti Europos Komisijos sukurtą teisinės valstybės principų laikymosi kontrolės mechanizmą, kuris padeda nustatyti pažeidimus ir pagal kurį numatyta jų ištaisymo tvarka.

3.2.1.5. Siekiant užtikrinti veiksmingą prevencijos, kovos su terorizmu ir jo padarinių valdymo pastangų koordinavimą ir vienodą praktiką, taip pat ir pagrindinių teisių požiūriu, Komitetas ragina Komisiją ir kitas ES institucijas numatyti galimybę įsteigti Europos kovos su terorizmu agentūrą.

⁽³⁾ Žr. pranešimą *France: Abuses under State of Emergency. Halt Warrantless Search and House Arrest*, Human Rights Watch (HRW), 2016 m. vasario 3 d., ir pranešimą *Devant l'urgence, que deviennent les principes de l'Etat de droit?* (Dominique Guibert), Europos žmogaus teisių gynimo asociacija (AEDH).

3.2.2. Konkrečios pastabos

3.2.2.1. Vertinant teroristinių nusikaltimų apibrėžtį (II antraštinė dalis, 3 straipsnis), yra pavojus, kad terorizmo ir jam priskiriamų veiksmų apibrėžtis gali būti per plati.

3.2.2.2. Pavyzdžiui, 3 straipsnio 2 dalies d punkte nurodoma, kad teroro aktu gali būti laikomas „didelis [...] infrastruktūros įrenginio, įskaitant informacinę sistemą, [...] naikinimas“. Aiškiai nenurodoma, ar teroro aktu gali būti laikomas internetinis piratavimas (angl. *hacking*). Tam tikrais atvejais, kai tokio tipo veiksmais siekiama paviešinti viešojo intereso dokumentus, ir nors už jų panaudojimą bei paskelbimą yra baudžiama, jiems tipinė terorizmo apibrėžtis netinka.

3.2.2.3. 3 straipsnio 2 dalies i punkte nurodoma, kad „grasinimas padaryti“ teroro aktą prilyginamas tokio akto įvykdymui. Šis punktas yra labai problemiškas, ypač jeigu nesilaikoma proporcingumo principo. Grasinimas negali būti prilyginamas veiksmui, nes yra susijęs su galimybe, o ne su iš tikrųjų atliktu veiksmu. Komitetas siūlo išbraukti pasiūlymo dėl direktyvos 3 straipsnio 2 dalies i punktą.

3.2.2.4. Vertinant „viešo teroristinio nusikaltimo kurstymo“ apibrėžtį (III antraštinė dalis, 5 straipsnis), reikia pasakyti, kad ji nėra aiški. Kai užtikrinama spaudos ir išraiškos laisvė, gali kilti klausimas, kokiomis sąlygomis visuomenės informavimas apie teroro aktą nustoja būti paprasta informacija ir tampa kurstymu. Be to, vystant socialinių tinklų platformas, kuriose kiekvienas naudotojas yra ir turinio kūrėjas, labai sudėtinga atsekti ir tinkamai atskirti su informavimu ir kurstymu susijusius turinio elementus.

3.2.2.5. Kalbant apie veiksmo „kelionė į kitą šalį terorizmo tikslais“ kriminalizavimą (III antraštinės dalies 9 straipsnis), labai neaiški sąvoka „terorizmo tikslais“ apibrėžtis. Nors jos prasmė aiški tuo atveju, kai organizuojamas teroro aktas arba dalyvaujama atitinkamuose mokymuose, ji visiškai neaiški tuo atveju, kai asmuo dalyvauja sukilime, ginkluotame maište ar pilietiniame kare, kaip Sirijoje ar Libijoje. Ar dalyvavimas kvazi įprastiniame kare laikomas terorizmo tikslais vykdomu veiksmu⁽⁴⁾? Gali susiklostyti tokia padėtis, kai Europos kovotojai prisijungia prie sukilėlių grupių, kurias teroristinėmis pripažino valstybių, kurių teritorijoje jos veikia, arba trečiųjų šalių vyriausybės.

3.2.2.6. Kalbant apie šią problemą, reikia pabrėžti, kad labai sudėtinga nustatyti, ar tam tikra grupė yra „teroristinė“, ar ne. Tokių sunkumų iškyla ne tik analizuojant, bet ir instituciniu lygmeniu. Europos Sąjunga naudoja savą sistemą kvalifikuotų teroristinių organizacijų sąrašui sudaryti ir joms iš jo išbraukti (turimos omenyje organizacijos, įtrauktos į „savarankišką“ sąrašą, tvarkomą atskirai nuo JTO sąrašo)⁽⁵⁾. Gali būti, kad tam tikra valstybė taiko kitokią nei ES praktiką ar terorizmo apibrėžtį. Tokiu atveju reikia koordinuoti valstybių narių ir ES institucijų, ypač tam tikrus įgaliojimus turinčių organizacijų (pavyzdžiui, Europolo), veiksmus.

3.2.2.7. Dėl 12–14 straipsnių nuostatų neaišku, ar būtina nurodytus veiksmus kriminalizuoti atskirai nuo veiksmų, kurie yra įprastine tvarka kriminalizuoti pagal skirtingų valstybių narių baudžiamojo kodekso normas. Tačiau teroristinių tikslų galima pripažinti minėtų nusikaltimų sunkinančia aplinkybe ir už tai, laikantis proporcingumo principo, turi būti skiriama sunkesnė baudžiamoji sankcija.

3.2.2.8. Kalbant apie „ryšį su teroristiniais nusikaltimais“ (15 straipsnis), problemų kelia sakinyvis „Kad būtų baudžiama už 4 straipsnyje ir III antraštinėje dalyje nurodytą veiką, nebūtina, kad teroristinis nusikaltimas būtų faktiškai padarytas [...]“. Kaip nustatyti, kad veiksmas atliktas terorizmo tikslais, t. y. kad jis yra į nusikaltimą vedusios veiksmų grandinės dalis, o ne vienas iš tarpusavyje nesusijusių veiksmų? Ši sakinio dalis gali turėti neigiamų padarinių pagrindinėms teisėms.

⁽⁴⁾ Įdomus atvejis: Europos kovotojai, Sirijoje petys į petį su kurdų milicininkais kovojantys prieš Islamo valstybę, sudaro svarbiausią religinėmis inspiracijomis pagrįstą teroristinių darinių pasaulyje. Nyderlandų valdžios institucijos atlieka tyrimą dėl vieno Nyderlandų piliečio, buvusio nacionalinės armijos kario, kuris kaltinamas nužudymu po to, kai dalyvavo kovose Sirijoje kartu su kurdų pajėgomis (YPG). Sunku pasakyti, ar panašių atvejų teisinis kvalifikavimas bus pakeistas, kai direktyva bus perkelta į Nyderlandų teisę.

⁽⁵⁾ *ES Terrorist Listing. An Overview about Listing and Delisting Procedures* („ES teroristų sąrašas. Įtraukimo ir išbraukimo procedūrų pristatymas“), Martin Wahlisch, *Berghof Peace Support*, 2010.

3.2.2.9. Komitetas abejoja dėl 17 straipsnyje pateikto pasiūlymo dėl bausmių fiziniams asmenims tinkamumo. Šiame straipsnyje valstybių narių prašoma užtikrinti, kad už konkrečius nusikaltimus būtų baudžiama kriminalinėmis bausmėmis, kurios gali būti siejamos su ekstradicija.

3.2.2.10. Dėl direktyvos perkėlimo pasiūlyme nurodytas 12 mėnesių terminas nuo priėmimo datos. Komitetas ragina valstybes nares kuo labiau sutrumpinti šį terminą siekiant paspartinti direktyvos įgyvendinimą.

Briuselis, 2016 m. kovo 17 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantis Europos jūrų saugumo agentūrą“

(COM(2015) 667 final – 2015/0313 (COD))

(2016/C 177/10)

Pranešėjas Jan SIMONS

Taryba, 2016 m. sausio 27 d., ir Europos Parlamentas, 2016 m. sausio 21 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantis Europos jūrų saugumo agentūrą

(COM(2015) 667 final – 2015/0313 (COD)).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. kovo 4 d. priėmė savo nuomonę.

515-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. kovo 16–17 d. (kovo 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 175 nariams balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantį Europos jūrų saugumo agentūrą (EMSA), nes jis atitinka platesnio užmojo pastangas gerokai veiksmingiau nei anksčiau stebėti ES išorės jūrų sienas.

1.2. Vis dėlto, atsižvelgdamas į 2015 m. rugsėjo ir gruodžio mėn. priimtas rezoliucijas dėl pabėgėlių antplūdžio, jis dar kartą pabrėžia, kad būtina nedelsiant įgyvendinti siūlomas priemones. Negali ir neturi būti leidžiama, kad tęstųsi tokia padėtis, kai plūstant pabėgėliams jūroje žūsta žmonės, toliau tęsiasi neteisėta migracija, o valstybės narės imasi vienašalių priemonių nustatydamos nuolatinę sienų kontrolę.

1.3. Komitetas primygtinai ragina iš pasiūlymo dėl reglamentų pavadinimo ir teksto išbraukti žodžius „ir pakrančių“ ir palikti tik žodžius „Europos sienų apsaugos agentūra“. Sienų apsaugos agentūrai tenka tik viena iš su pakrančių apsauga susijusių užduočių, tuo tarpu EMSA vykdo daug užduočių šioje srityje. Žodžiai „ir pakrančių“ sienų apsaugos agentūros pavadinime beveik neabejotinai įneš nereikalingos painiavos ir ilgainiui gali lemti veiklos dubliavimąsi.

1.4. Komitetas palankiai vertina pasiūlymą plėsti EMSA – agentūros, kuri pastaraisiais metais labai prisidėjo gerinant jūrų saugumą ir vykdant taršos iš laivų prevenciją bei kovą su ja, – užduotis. Tačiau rimtai abejoja, ar EMSA, kurios žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra riboti, gebės tinkamai vykdyti šias papildomas užduotis.

1.5. Nerimą kelia ir tai, kad mažų guminių ar medinių laivų neįmanoma arba labai sunku aptikti radarinių palydovų vaizduose. Komisija mano, kad šį trūkumą galima pašalinti naudojant nuotoliniu būdu pilotuojamus orlaivius (RPAS arba kitaip vadinamus bepiločius orlaivius). Komitetas pritaria šiam požiūriui, kadangi juos naudojant bus galima vykdyti išsamų stebėjimą, kuris leis visų pirma išvengti tolesnių žmonių žūčių.

1.6. Komitetui ne mažesnę nerimą kelia tai, kad valstybėse narėse nustatoma nuolatinė sienų kontrolė, dėl kurios, atitinkamų tyrimų duomenimis, susidaro didelių išlaidų. Jo nuomone, jei būtų įdiegta ekonomiškai veiksminga ir efektyvi pakrančių apsaugos sistema, valstybėse narėse būtų galima atsisakyti nuolatinės kontrolės ir sudaryti galimybę visiškai atkurti ankstesnę Šengeno sistemą.

1.7. Komiteto nuomone, trijų susijusių Europos agentūrų aktyvesnis bendradarbiavimas ir keitimasis informacija tiek tarpusavyje, tiek su kompetentingomis nacionalinėmis institucijomis, turėtų padėti sukurti veiksmingą ir efektyvią pakrančių apsaugos sistemą. Tačiau EESRK primygtinai ragina greičiau priimti sprendimą. Dėl neatidėliotino problemų pobūdžio delsti negalima.

2. Įvadas

2.1. 2015 m. gruodžio 15 d. Komisijai paskelbus savo pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantis Europos jūrų saugumo agentūrą (COM(2015) 667 final), Europos Parlamentas ir Taryba paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 102 straipsnio 2 dalis, pateikti nuomonę dėl šio dokumento.

2.2. Komitetas džiaugiasi šiuo prašymu, nes mano, kad šis pasiūlymas iš dalies pakeisti Reglamentą Nr. 1406/2002 yra svarbus žingsnis stiprinant Europos bendradarbiavimą pakrančių apsaugos paslaugų srityje ir gerinant atitinkamų ES agentūrų bendradarbiavimą ir jų veiklos koordinavimą, kad būtų pasiekta sinergija ir šių agentūrų veikla taptų veiksmingesnė bei ekonomiškai efektyvesnė. Tokiu būdu ES agentūros galės sienų ir pakrančių apsaugos funkcijas vykdančioms nacionalinėms institucijoms suteikti aukštos kokybės, ekonomiškai efektyvios informacijos.

2.3. Būtina neatidėliotinai imtis šių veiksmų, nes, kaip teigia Komisija, šiuo metu valstybėse narėse yra daugiau kaip 300 civilinių ir karinių institucijų, atsakingų už pakrančių apsaugos funkcijų vykdymą tokiose srityse kaip jūrų saugumas, sienų kontrolė, žuvininkystės kontrolė, muitinės kontrolė, aplinkos apsauga ir t. t.

2.4. Nacionalinėms institucijoms vykdyti savo funkcijas padeda kelios ES agentūros, įskaitant Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūrą (*Frontex*), Europos jūrų saugumo agentūrą (EMSA) ir Europos žuvininkystės kontrolės agentūrą (EŽKA).

2.5. Šis pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto yra dalis Komisijos pasiūlyto priemonių rinkinio, kuriuo siekiama stiprinti Europos išorės sienų apsaugą ir Europos bendradarbiavimą pakrančių apsaugos srityje. Kiti pasiūlymai dėl reglamento, kuriuo įsteigiama Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra, ir dėl pasiūlymo iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 768/2005, įsteigiantį Bendrijos žuvininkystės kontrolės agentūrą, yra panašūs į šioje nuomonėje svarstomą pasiūlymą.

2.6. Kartu su pasiūlymu skelbiamame Komisijos komunikate „Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos ir veiksmingas Europos išorės sienų valdymas“ (COM(2015) 673 final) nurodyta, kad Komisijos pasiūlymai buvo pateikti atsižvelgiant į labai didelį neteisėto ES išorės sienų kirtimo atvejų skaičių.

2.7. Komisijos komunikate (COM(2015) 673 final, 1 punkto1 išnaša) nurodoma, kad 2015 m. sausio–lapkričio mėn. nustatyta daugiau kaip 1,5 mln. neteisėto ES sienos kirtimo atvejų, todėl daugybė pabėgėlių ir migrantų tęsė kelionę per ES nenustatčius jų tapatybės ir jų neužregistravus.

2.8. Dėl šios priežasties kilo sunkumų įgyvendinant Šengeno susitarimą. Kai kuriose valstybėse narėse nuspręsta vėl įvesti laikiną vidaus sienų kontrolę, tačiau ši padėtis negali tęstis ilgą laiką.

2.9. Prancūzijos Vyriausybės ekspertų grupės „*France Stratégie*“ neseniai atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad panaikinus Šengeno sistemą, ekonominis nuostolis gali siekti 100 mlrd. EUR. Ilguoju laikotarpiu 26 valstybių Šengeno erdvei priklausančių valstybių prekyba sumažėtų 10–20 %, o šių valstybių bendrasis nacionalinis produktas – 0,8 %.

2.10. Savo 2015 m. gegužės mėn. komunikate dėl migracijos (COM(2015) 240 final) Komisija pažymėjo, kad, remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 77 straipsniu, reikia nustatyti pasidalijamąjį išorės sienų valdymą.

2.11. Be to, Komisijos pirmininkas Jeanas Claude'as Junckeris 2015 m. rugsėjo mėn. savo pranešime apie Sąjungos padėtį paskelbė, kad iki 2015 m. pabaigos pateiks pasiūlymus dėl Europos visapusiškai veikiančios sienų ir pakrančių apsaugos tarnybos. Minėti pasiūlymai iš tiesų buvo paskelbti 2015 m. gruodžio 15 d., o šioje nuomonėje nagrinėjamas pasiūlymas yra šio dokumentų rinkinio dalis.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Savo 2015 m. rugsėjo 16 d. priimtoje rezoliucijoje dėl dabartinės pabėgėlių krizės Komitetas paragino imtis neatidėliotinių atsakingų ir kolektyvinių Europos veiksmų masinio pabėgėlių atvykimo problemai spręsti.

3.2. Toje pačioje rezoliucijoje Komitetas išreiškė susirūpinimą dėl Šengeno susitarimo ir laisvo prekių bei asmenų judėjimo pažeidimo. Jis dar kartą pakartoja savo susirūpinimą šiuo klausimu 2015 m. gruodžio 10 d. priimtoje rezoliucijoje dėl pabėgėlių, kurioje pabrėžiama: „Svarbu tinkamai apsaugoti Šengeno šalių išorės sienas. Tačiau vidaus kliūčių atkūrimas ir sienų statymas nepadės Europos piliečiams siekti vienybės ar puoselėti ES pilietiškumą.“

3.3. Komiteto nuomone, labai svarbu imtis veiksmų trumpuoju laikotarpiu siekiant gerinti bendradarbiavimą sienų, įskaitant pakrančių, apsaugos srityje. Todėl jis pritaria Komisijos pasiūlymui iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiant Europos jūrų saugumo agentūrą, ir visų pirma pritaria pačiam idėjai, bet ne dabartiniam pasiūlymui, *Frontex* pagrindu įsteigti Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūrą, kuri glaudžiai bendradarbiautų su Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) ir Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA).

3.4. Iš tiesų Komitetas nesupranta, kodėl Komisijos pasiūlyme dėl „naujos“ agentūros *Frontex* kalbama apie pakrančių apsaugą, jei EMSA jau yra sukūrusi įvairias bendras informacijos apie padėtį jūrose sistemas, sukaupė atitinkamos patirties ir ateityje, atsižvelgiant į tuos pačius Komisijos pasiūlymus, šiai agentūrai bus pavestos papildomos užduotys šioje srityje.

3.5. Šios srities ekspertų nuomone, tokią išvadą leidžia daryti pasiūlymai dėl biudžeto. Pagal finansinius duomenis galima spręsti, kad EMSA naudosis RPAS (bepiločių orlaivių) paslaugomis, kurios jai suteiks galimybę papildyti savo sistemas platesniais duomenimis, apimančiais ne tik sienų stebėjimą.

3.6. Todėl Komitetas rekomenduoja vengti vartoti terminą „pakrančių apsauga“, siekiant išvengti nesusipratimų. Be to, trijų agentūrų bendradarbiavimo patirtis rodo, kad užduočių pasidalijimas yra veiksmingas ir efektyvus.

3.7. Komitetas pabrėžia, kad už pakrančių apsaugos funkcijų vykdymą atsakingos nacionalinės institucijos turėtų sugebėti trumpuoju laikotarpiu pasinaudoti šio sustiprinto bendradarbiavimo privalumais, t. y. geresniu dalijimusi duomenimis ir geresniu operatyviniu stebėjimu prie ES išorės sienų.

3.8. Komitetas palankiai vertina tai, kad EMSA naudodamasi RPAS (bepiločių orlaivių) paslaugomis gali atlikti lyderės vaidmenį stiprinant stebėjimo pajėgumus prie Europos Sąjungos išorės jūrų sienų. Bepiločių orlaivių sistemos ne tik leis vykdyti veiksmingesnę ir efektyvesnę sienų kontrolę, bet taip pat bus naudingas kitiems tikslams.

3.9. Savo nuomonės dėl pasiūlymo iš dalies keisti reglamentą, įsteigiantį Europos jūrų saugumo agentūrą, išvadose ⁽¹⁾ Komitetas pažymėjo, kad palankiai vertina EMSA atliekamą vaidmenį didinant jūrų saugumą valstybėse narėse. Jis taip pat pabrėžė, kad labai svarbu apgalvotai plėsti EMSA užduotis ir kompetencijos sritis.

3.10. Kad EMSA galėtų gerai atlikti šias papildomas užduotis, labai svarbu užtikrinti tinkamus žmogiškuosius ir finansinius agentūros išteklius. ES biudžete numatyta iki 2020 m. kasmet didinti EMSA biudžetą 22 mln EUR ir įdarbinti 17 laikinųjų darbuotojų. Komitetas abejoja, kad tokių išteklių pakaks. Nors tiesiogiai suinteresuoti subjektai, tokie kaip EMSA, mano, kad pakaks, Komitetas laikosi nuomonės, kad agentūra neturės reikiamų pajėgumų reaguoti ekstremalių situacijų, kurių neišvengiamai bus, atvejais. Jis mano, kad būtų naudinga sukurti finansinį rezervą.

3.11. Komitetas yra labai susirūpinęs dėl to, kad šiuo metu naudojamomis technologijomis sunku aptikti pabėgėlius keliaujančius mažais mediniais arba guminiiais laivais. Palydovų informacija prieinama tik tam tikru metu, priklausomai nuo palydovo skrydžio orbitos. Komisija mano, kad, naudojant RPAS (bepiločius orlaivius), šiuos trūkumus galima pašalinti.

3.12. Komisija, atsižvelgdama į pabėgėlių srauto mastą, mano, kad žmogiškumo požiūriu ir siekiant užtikrinti iš tiesų veiksmingą bei efektyvią pakrančių apsaugą, labai svarbu turėti galimybes stebėti visų laivų judėjimą jūroje, kad prireikus būtų galima nedelsiant siųsti gelbėjimo tarnybas.

3.13. Komitetas mano, kad iš trijų Europos agentūrų EMSA pagrįstai paskirta atlikti pagrindinį vaidmenį organizuojant RPAS (bepiločių orlaivių) paslaugas.

4. Konkretios pastabos

4.1. Komitetas pritaria tam, kad būtų stiprinamas ES pakrančių apsaugos agentūrų ir nacionalinių pakrančių apsaugos institucijų bendradarbiavimas. Šio bendradarbiavimo rezultatas turėtų būti ekonomiškai veiksmingesnis ir efektyvesnis ES išorės sienų stebėjimas.

4.2. Atsižvelgiant į migrantų srautų mastą, labai svarbu kuo greičiau sustiprinti šį bendradarbiavimą. Komiteto nuomone, bet koks veiksmų įgyvendinimo vilkinimas – nesvarbu dėl kokių priežasčių – būtų nepriimtinas. Reikia įgyvendinti ne tik šioje nuomonėje aptariamą pasiūlymą dėl EMSA, bet ir nedelsiant priimti ir įgyvendinti visus Komisijos pateiktus pasiūlymus tinkamai atsižvelgiant į Komiteto pastabas.

4.3. Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymui išplėsti EMSA užduotis, nes pastaraisiais metais ši agentūra įrodė, kad geba užtikrinti aukštą saugios laivybos ir jūrų saugumo lygį ir atliko svarbų vaidmenį sprendžiant taršos iš laivų problemą.

4.4. Išplėtus EMSA veiklą, turėtų pagerėti realiojo laiko jūrų stebėjimo duomenų sklaida tarp trijų ES agentūrų ir atitinkamų nacionalinių pakrančių apsaugos institucijų, RPAS (bepiločių orlaivių) paslaugų naudojimas ES išorės jūrų sienų stebėjimui, palydovų renkamų duomenų prieinamumas, ryšių paslaugų vykdant jungtines operacijas kokybė, būtų skiriama gerokai daugiau dėmesio ir investicijų švietimui ir mokymui.

4.5. Komitetas nesupranta, kodėl Komisija skiria vieną dokumento dalį palydovinių automatinio identifikavimo sistemų (SAT-AIS) paslaugų, kurias be užmokesčio teikia Europos kosmoso agentūra (EKA), nutraukimui ir nepateikia nuorodų į finansiniams klausimams skirtus pasiūlymo punktus, kuriuose numatoma nuo 2017 m. šiam tikslui skirti lėšų, ir nenurodo, kad 2016 m. šis klausimas galėtų būti sprendžiamas pasitelkiant Copernicus programą. Komitetas įsitikinęs, kad šie sprendimai bus įgyvendinti.

Bruselis, 2016 m. kovo 16 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽¹⁾ OL C 107, 2011 4 6, p. 68.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT